

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
I-III KWARTAŁ 2016 R.**

Warszawa, 24 października 2016 r.

Spis treści

	strona
Wstęp.....	3
Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów	5
Ludność	6
Rynek pracy	7
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	14
Ceny.....	18
Rolnictwo.....	27
Przemysł	32
Budownictwo	38
Budownictwo mieszkaniowe	42
Rynek wewnętrzny	44
Transport.....	47
Łączność	49
Usługi biznesowe.....	50
Bilans płatniczy.....	52
Handel zagraniczny	54
Pieniądz	61
Budżet państwa.....	64
Giełdowy rynek papierów wartościowych.....	67
Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen	71
Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach	73
Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.....	80
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.....	82

Wstęp

W okresie styczeń–wrzesień br. w polskiej gospodarce przeważały tendencje wzrostowe. Tempo wzrostu w skali roku produkcji sprzedanej przemysłu w III kwartale br. było wolniejsze niż w dwóch poprzednich. Spadek produkcji budowlano-montażowej pogłębił się w okresie lipiec–wrzesień br. W porównaniu z I półroczem br. umocniła się natomiast dynamika sprzedaży detalicznej; w stabilnym tempie rosła sprzedaż usług w transporcie.

Dalszą poprawę obserwowano na rynku pracy. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w III kwartale br. wzrosło w skali roku bardziej niż w I półroczu. W okresie dziewięciu miesięcy br. było ono o 3,0% wyższe niż przed rokiem. Stopa bezrobocia rejestrowanego w kolejnych miesiącach br. stopniowo zmniejszała się i w końcu września br. wyniosła 8,3%.

Wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–wrzesień br. był wyższy niż przed rokiem; w trzecim kwartale zbliżony do notowanego w I półroczu br. Wolniej niż przed rokiem rosły emerytury i renty brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Świadczenia emerytalno-rentowe rolników indywidualnych tylko nieznacznie przekroczyły poziom sprzed roku. Przy utrzymującym się spadku cen konsumpcyjnych realne wynagrodzenia oraz emerytury i renty rosły szybciej niż nominalne.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w okresie styczeń–wrzesień br. były o 0,9% niższe niż przed rokiem; skala spadku w kolejnych kwartałach była zbliżona. W III kwartale notowano spowolnienie tempa spadku cen związanych z transportem oraz mieszkaniem, przy niewielkim przyspieszeniu wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych. Ceny producentów w okresie trzech kwartałów br. kształtowały się poniżej poziomu sprzed roku, a w kolejnych okresach obserwowano stopniowe ograniczanie skali spadku. We wrześniu br. ceny producentów w przemyśle, po raz pierwszy od końca 2012 r., wzrosły w skali roku. Ceny produkcji budowlano-montażowej były zbliżone do obserwowanych we wrześniu ub. roku.

Produkcja sprzedana przemysłu w okresie trzech kwartałów br. zwiększyła się w skali roku o 3,8%. Wzrost notowano w przetwórstwie przemysłowym oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji, przy spadku w dwóch pozostałych sekcjach. Wśród głównych grupowań przemysłowych wzrosła sprzedaż większości dóbr (z wyjątkiem związanych z energią), w tym najbardziej dóbr konsumpcyjnych trwałych. Wydajność pracy w przemyśle w okresie trzech kwartałów br. zwiększyła się w skali roku o 1,4%, przy wzroście zatrudnienia o 2,4%. We wrześniu produkcja sprzedana przemysłu była o 3,2% wyższa niż przed rokiem. Produkcja budowlano-montażowa w okresie styczeń–wrzesień br. była niższa niż w analogicznym okresie ub. roku o 14,9%. Spadek obserwowano we wszystkich działach budownictwa, w tym głębszy niż przeciętnie w podmiotach zajmujących się głównie budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej. We wrześniu br. produkcja budowlano-montażowa była

o 15,3% niższa w skali roku. Sprzedaż detaliczna zwiększyła się w porównaniu z okresem trzech kwartałów ub. roku o 5,3%; wzrost wystąpił w większości grup.

Według badań koniunktury gospodarczej przeprowadzonych w październiku br., nastroje przedsiębiorców w przetwórstwie przemysłowym są nadal optymistyczne, ale ostrożniejsze niż przed miesiącem. Nieznacznie zwiększył się bieżący portfel zamówień krajowych (po ograniczeniu w poprzednich miesiącach), a portfel zamówień zagranicznych nie uległ zmianie. Korzystne (po negatywnych w dwóch poprzednich miesiącach) są diagnozy produkcji. Przedsiębiorcy nie spodziewają się zmian w portfelu zamówień ogółem oraz produkcji w najbliższych trzech miesiącach. Nieznacznie pogorszyły się natomiast pesymistyczne wskazania dotyczące bieżącej sytuacji finansowej, a jej prognozy są nieznacznie niekorzystne (wobec pozytywnych w poprzednich miesiącach). Podmioty budowlane oceniają koniunkturę bardziej negatywnie niż we wrześniu br. Wpływają na to głównie bardziej pesymistyczne diagnozy i prognozy w zakresie portfela zamówień, produkcji i sytuacji finansowej. Przewidywane są dalsze redukcje zatrudnienia oraz spadek cen robót budowlano-montażowych. W handlu detalicznym przedsiębiorcy oceniają koniunkturę pozytywnie, podobnie jak we wrześniu br. Bieżąca sprzedaż jest postrzegana nieco mniej korzystnie niż przed miesiącem, ale przewidywania w tym obszarze są najlepsze od listopada ub. roku. Nadal pesymistycznie oceniana jest bieżąca sytuacja finansowa. Prognozy w tym zakresie są nieznacznie pozytywne, zbliżone do oczekiwań z września br. Październikowe badania koniunktury konsumenckiej wskazują na pogorszenie pesymistycznych nastrojów bieżących i dotyczących przyszłych tendencji, m.in. w zakresie bieżącej sytuacji gospodarczej kraju, przyszłego poziomu bezrobocia oraz możliwości przyszłego oszczędzania pieniędzy.

Na rynku rolnym w okresie dziewięciu miesięcy br., przy wyższej niż przed rokiem podaży, ceny skupu większości produktów rolnych były niższe niż w analogicznym okresie ub. roku. Wyższe były ceny żyta, ziemniaków i żywca wieprzowego. Relacje cen na rynku trzody i zbóż nie zapewniały opłacalności tuczu trzody chlewnej.

W okresie styczeń–sierpień br. wzrost obrotów towarowych handlu zagranicznego w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku był nieco wolniejszy niż odpowiednio przed rokiem. Zwiększyły się obroty z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE) oraz eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej i import z krajów rozwijających się. Wymiana zamknęła się wyższym niż przed rokiem dodatnim saldem. W okresie styczeń–lipiec br. wskaźnik terms of trade był korzystny, na co wpłynęła m.in. poprawa relacji cenowych w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej.

Dochody budżetu państwa w okresie trzech kwartałów br. wyniosły 238,6 mld zł, a wydatki – 259,2 mld zł (tj. odpowiednio 76,0% i 70,3% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2016 r.). Deficyt ukształtował się na poziomie 20,6 mld zł, co stanowiło 37,7% planu.

Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów

Wyszczególnienie	2015				2016			
	kwartały							
	I	II	III	IV	I	II	III	I-III
a - analogiczny okres poprzedniego roku=100								
Ludność ¹ (w końcu okresu) w tys.	38458	38449	38455	38437	38427	38427	38439 ²	x
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ³ w tys.	5571	5573	5587	5676	5717	5750	5767	5745
a	101,1	101,0	101,1	102,0	102,6	103,2	103,2	103,0
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	8868	8878	8884	8887	8900	8910	8908	8906
a	99,7	100,1	100,3	100,3	100,4	100,4	100,3	100,3
Liczba bezrobotnych (w końcu okresu) w tys.	1860,6	1622,3	1539,4	1563,3	1600,5	1392,5	1324,1	x
a	85,3	84,8	84,5	85,7	86,0	85,8	86,0	x
Stopa bezrobocia w % (w końcu okresu)	11,5	10,2	9,7	9,7	9,9	8,7	8,3	x
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	a	98,5	99,1	99,3	99,4	99,1	99,1	99,1
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu	a	97,3	97,9	97,6	98,4	98,5	99,2	99,2
Przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³ w zł	4053,71	4066,34	4081,90	4280,80	4201,91	4246,21	4254,20	4234,19
Przeciętne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³	a	105,7	104,1	104,4	104,2	104,7	105,5	105,0
Przeciętna realna emerytura i renta brutto:								
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	a	104,6	103,1	103,1	103,4	103,2	102,3	102,6
rolników indywidualnych	a	103,7	104,8	103,3	103,0	102,2	99,9	100,8
Mieszkania oddane do użytkowania od początku roku w tys.	a	31,7	64,0	101,3	147,7	37,4	73,8	112,3
Produkcja sprzedana przemysłu ³ (ceny stałe)	a	105,3	103,9	104,3	106,0	103,0	105,7	102,5
Produkcja budowlano-montażowa ³ od początku roku (ceny stałe)	a	103,5	101,0	102,0	102,8	86,7	88,1	85,1
Sprzedaż detaliczna ³ (ceny stałe)	a	104,4	103,5	102,6	104,4	104,4	105,7	105,9
Sprzedaż usług w transporcie ³ (ceny stałe)	a	101,4	101,6	101,2	99,3	102,5	107,1	105,1
Sprzedaż usług w łączności ³ (ceny stałe)	a	104,9	105,5	103,3	105,6	105,5	101,9	105,9
Rentowność obrotu brutto ⁴ w % (od początku roku)	4,8	5,3	4,6	4,3	5,1	5,7	.	x
Rentowność obrotu netto ⁴ w % (od początku roku)	3,9	4,5	3,9	3,6	4,2	4,9	.	x
Handel zagraniczny (od początku roku) w mln zł:								
eksport	185032,2	369263,5	554227,7	750835,8	193846,5	396358,0	517613,5 ⁵	x
import	178702,1	360149,8	547234,0	740973,3	186907,3	378329,1	499120,5 ⁵	x
saldo	6330,1	9113,7	6993,7	9862,5	6939,2	18028,9	18493,0 ⁵	x
Budżet państwa (od początku roku) w mln zł:								
dochody	67825,3	137023,0	210045,7	289136,7	76818,0	151610,8	238606,4	x
wydatki	84485,4	163162,8	241181,8	331743,4	86405,2	170294,6	259222,2	x
wynik	-16660,1	-26139,8	-31136,1	-42606,7	-9587,2	-18683,8	-20615,8	x
PKB (ceny stałe)	a	103,6	103,1	103,4	104,3	103,0	103,1	.
spożycie w sektorze gospodarstw domowych	a	103,1	103,1	103,1	103,0	103,2	103,3	.
nakłady brutto na środki trwałe	a	111,8	105,8	104,4	104,4	98,2	95,1	.

1 Dane opracowano na podstawie wyników NSP 2011.

2 W 2016 r. - dane wstępne.

3 W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

4 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 49 osób.

5 Dane za okres styczeń-sierpień.

Ludność

Według wstępnych danych, w końcu września br. liczba **ludności** Polski wyniosła ok. 38439 tys. osób, tj. o blisko 16 tys. mniej w stosunku do stanu sprzed roku. W okresie styczeń-wrzesień br. odnotowano spadek w skali roku liczby zgonów oraz wzrost liczby urodzeń; szacuje się, że saldo migracji zagranicznych na pobyt stały było dodatnie. W wyniku pozytywnych trendów w zakresie ruchu naturalnego, w porównaniu z końcem ub. roku liczba ludności wzrosła o prawie 2 tys. W konsekwencji, w okresie trzech kwartałów br. na każde 100 tys. ludności przybyły 4 osoby, podczas gdy w analogicznym okresie ub. roku ubyło 60 osób.

W okresie styczeń-wrzesień br. zarejestrowano blisko 290 tys. **urodzeń żywych**, tj. o ponad 6 tys. więcej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń wzrósł o 0,2 pkt i wyniósł 10,0‰. **Zmarło** ok. 289 tys. osób, tj. o ponad 7 tys. mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Współczynnik zgonów obniżył się o 0,3 pkt do 10,0‰.

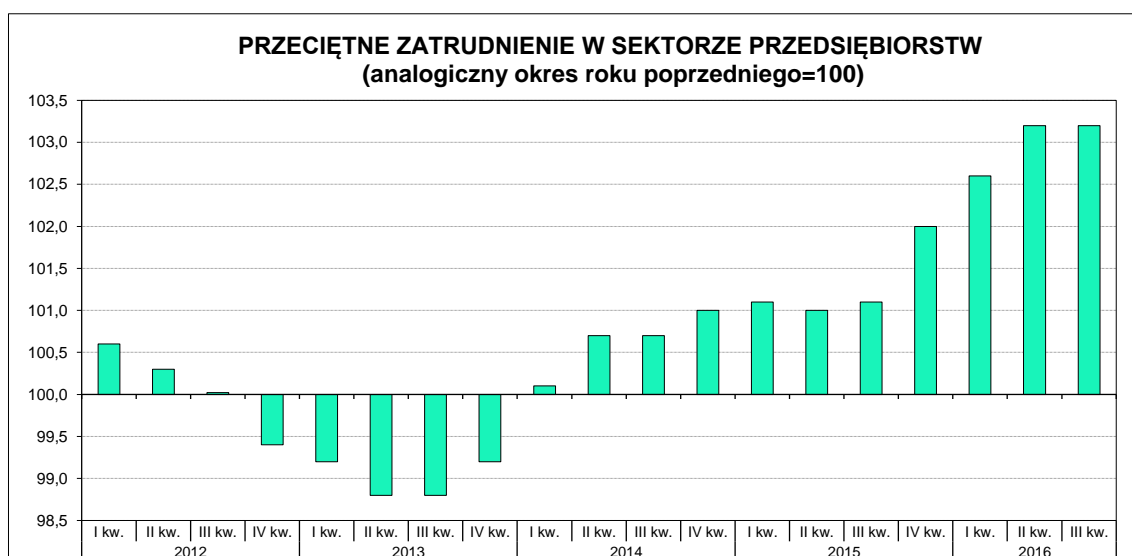
W okresie trzech kwartałów br. **przyrost naturalny** (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) wyniósł prawie 1 tys., podczas gdy w analogicznym okresie ub. roku przyrost naturalny był ujemny i wyniósł blisko minus 13 tys. osób.

Nieznacznie zwiększyła się w skali roku liczba **zgonów niemowląt**. W okresie trzech kwartałów br. zmarło ok. 1,1 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia (o 60 więcej niż przed rokiem). Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,9‰, tj. o 0,1 pkt więcej niż przed rokiem.

Ze wstępnego szacunku wynika, że w okresie styczeń-wrzesień br. zawarto 158 tys. **małżeństw**, tj. o ponad 3 tys. więcej niż przed rokiem. Ok. 70% z nich stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Współczynnik małżeństw wzrósł o 0,1 pkt do 5,5‰. Spadła liczba **rozwodów** (o prawie 4 tys.) do ok. 47 tys.; współczynnik rozwodów wyniósł 1,6‰ – o 0,2 pkt mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Ponadto orzeczono ok. 1,2 tys. separacji, tj. nieznacznie mniej niż przed rokiem.

Rynek pracy

W okresie styczeń–wrzesień br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było wyższe niż przed rokiem, a jego tempo wzrostu było stabilne w kolejnych kwartałach. Stopa bezrobocia rejestrowanego stopniowo obniżała się i w końcu września br. wyniosła 8,3%. Napływ do bezrobocia w okresie trzech kwartałów br. był mniejszy niż w analogicznym okresie ub. roku, jednocześnie zmniejszyła się liczba osób skreślonych z rejestru bezrobotnych.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw¹ w okresie styczeń–wrzesień br. ukształtowało się na poziomie 5744,8 tys. osób i było o 3,0% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 1,1% w analogicznym okresie ub. roku). Najbardziej zwiększyło się zatrudnienie w administrowaniu i działalności wspierającej (o 11,3%) oraz informacji i komunikacji (o 7,3%). Wzrost zatrudnienia (w granicach 2,3% – 3,6%) notowano również w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, zakwaterowaniu i gastronomii, transporcie i gospodarce magazynowej, handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Mniejsze niż przed rokiem było zatrudnienie w górnictwie i wydobywaniu (o 7,7%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 4,1%), obsłudze rynku nieruchomości (o 1,0%) i budownictwie (o 0,6%).

¹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Przeciętne zatrudnienie kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2015		2016	
	IX		I-IX		I-IX	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100
Sektor przedsiębiorstw	5771,5	103,2	101,0	101,1	103,0	5744,8
w tym:						
Przemysł	2578,0	102,7	101,2	101,5	102,4	2566,1
górnictwo i wydobywanie	133,3	93,7	92,2	93,3	92,3	136,4
przetwórstwo przemysłowe	2207,2	103,7	102,3	102,5	103,5	2191,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	117,3	97,0	95,3	95,5	95,9	118,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	120,2	102,3	100,5	100,9	102,3	119,9
Budownictwo	377,7	98,5	94,1	94,0	99,4	381,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1186,6	102,9	102,1	102,0	102,7	1180,4
Transport i gospodarka magazynowa	513,5	103,7	102,1	102,1	103,1	509,6
Zakwaterowanie i gastronomia	106,3	103,8	94,3	95,1	103,5	106,2
Informacja i komunikacja	202,9	107,5	104,1	104,2	107,3	201,0
Obsługa rynku nieruchomości	92,7	99,2	98,0	97,9	99,0	92,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	191,9	105,5	98,5	99,9	103,6	189,6
Administrowanie i działalność wspierająca	381,3	109,5	105,4	103,6	111,3	377,2

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Spośród działów o największym udziale w zatrudnieniu największy wzrost przeciętnego zatrudnienia w stosunku do okresu styczeń-wrzesień ub. roku obserwowano m.in. w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją mebli (o 6,5%), produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 6,2%), produkcją wyrobów z metali (o 5,4%), produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 4,7%) oraz transportem lądowym i rurociągowym (o 4,0%). Spadek przeciętnego zatrudnienia notowano m.in. w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 10,3%), produkcji odzieży (o 2,5%), budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,5%) oraz budowie budynków (o 1,3%).

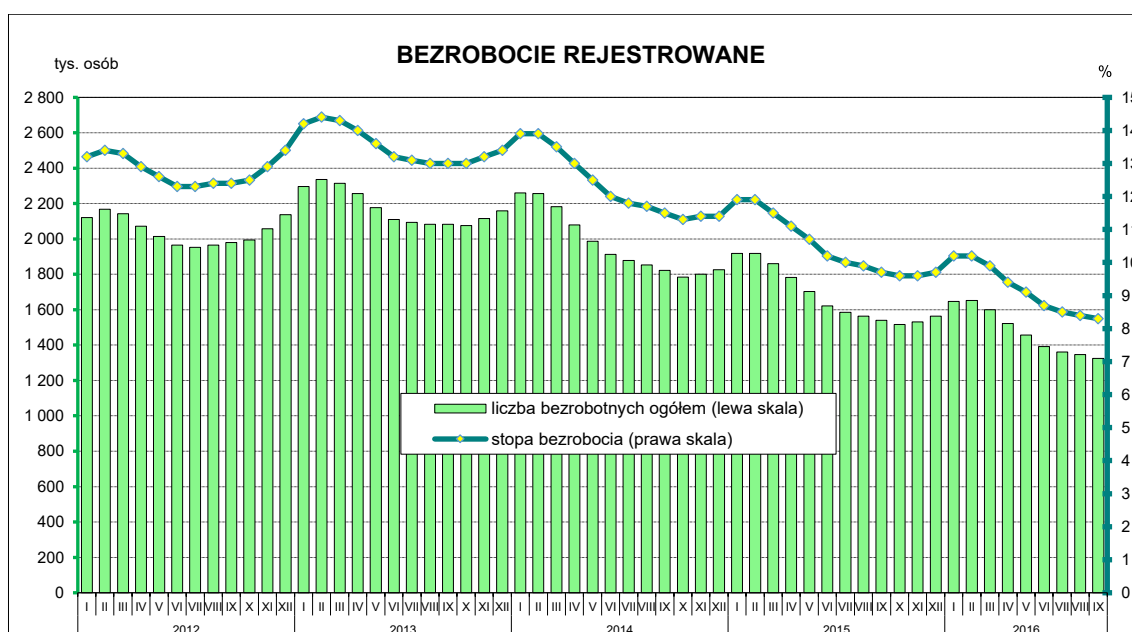
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w kolejnych kwartałach kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
	analogiczny okres roku poprzedniego=100						
Sektor przedsiębiorstw	101,1	101,0	101,1	102,0	102,6	103,2	103,2
w tym:							
Przemysł	101,8	101,4	101,4	101,6	101,9	102,4	102,9
górnictwo i wydobywanie	94,1	93,0	92,8	91,6	92,0	92,1	92,8
przetwórstwo przemysłowe	102,9	102,5	102,3	102,6	103,0	103,5	104,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	94,7	94,7	97,2	95,7	95,3	95,7	96,8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	100,8	100,8	101,1	102,8	102,1	102,4	102,5
Budownictwo	93,9	93,3	94,8	94,7	99,7	100,3	98,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	102,2	102,0	101,8	102,8	102,3	102,8	102,8
Transport i gospodarka magazynowa	102,0	102,3	102,0	102,4	102,5	103,1	103,8
Zakwaterowanie i gastronomia	94,7	95,8	94,9	94,5	102,5	103,0	105,1
Informacja i komunikacja	103,4	103,6	105,6	117,7	109,9	111,1	101,0
Obsługa rynku nieruchomości	98,1	98,0	97,7	98,7	99,3	98,5	99,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	100,7	100,6	98,4	101,4	102,4	103,1	105,1
Administrowanie i działalność wspierająca	101,8	103,9	105,0	106,1	110,3	111,2	112,5

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

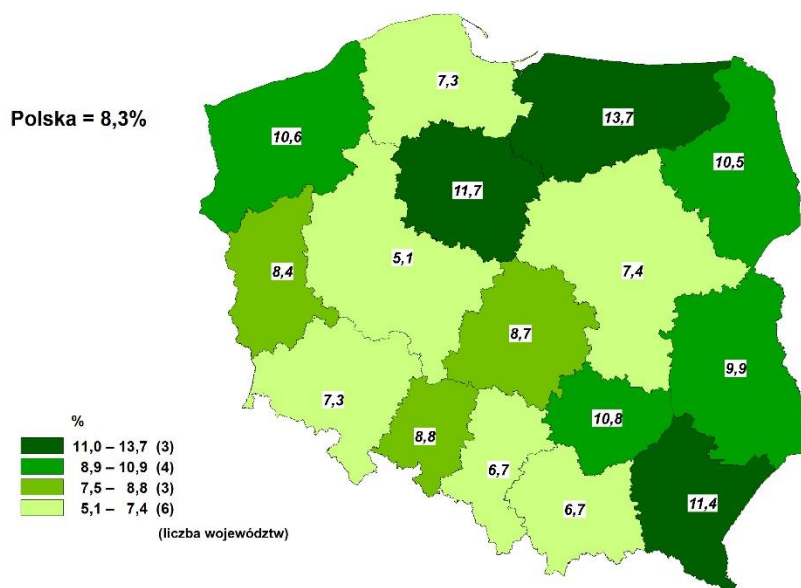
We wrześniu br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5771,5 tys. osób i było o 3,2% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku (po wzroście o 3,1% w sierpniu br.).

Liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy w końcu września br. ukształtowała się na poziomie 1324,1 tys., tj. obniżyła się w skali miesiąca (o 1,7%, tj. o 22,8 tys.) i roku (o 14,0%, tj. o 215,3 tys.). **Stopa bezrobocia** rejestrowanego wyniosła 8,3%, tj. była niższa niż przed miesiącem i przed rokiem (odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 1,4 p.proc.).

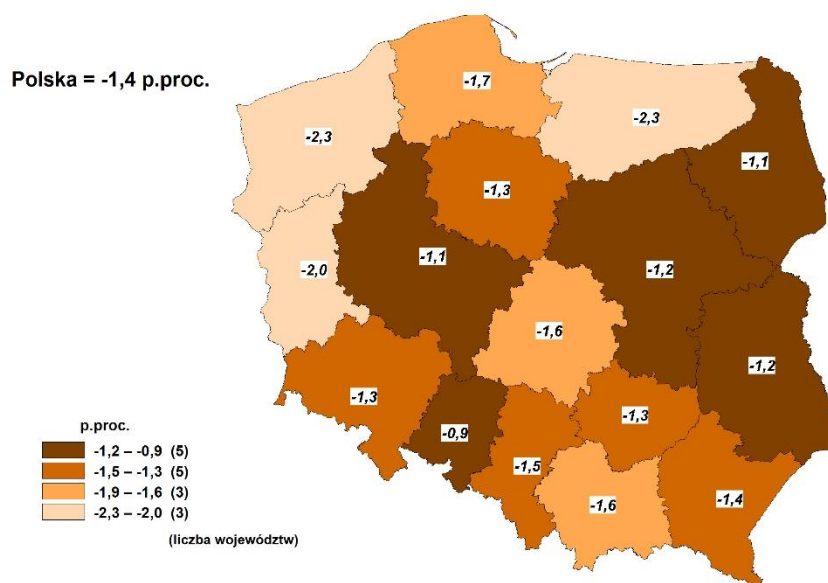

Stopa bezrobocia w województwach w końcu września br. kształtowała się w granicach od 5,1% w wielkopolskim do 13,7% w warmińsko-mazurskim. W porównaniu z poprzednim miesiącem obniżyła się we wszystkich województwach, z wyjątkiem pomorskiego, w którym utrzymała się na niezmiennym poziomie. Największy spadek notowano w woj. lubelskim i lubuskim (po 0,3 p.proc.). W porównaniu z wrześniem ub. roku stopa bezrobocia zmniejszyła się we wszystkich województwach, w największym stopniu w warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim (po 2,3 p.proc.), a w najmniejszym – w opolskim (o 0,9 p.proc.).

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Stan w końcu września 2016 r.

ZMIANY STOPY BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Wrzesień 2016 r. do września 2015 r.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
Bezrobotni zarejestrowani (w końcu okresu):							
w tys. osób	1860,6	1622,3	1539,4	1563,3	1600,5	1392,5	1324,1
analogiczny okres roku poprzedniego=100	85,3	84,8	84,5	85,7	86,0	85,8	86,0
Bezrobotni nowo zarejestrowani:							
w tys. osób	624,2	500,1	596,0	648,5	600,0	482,7	530,5
analogiczny okres roku poprzedniego=100	96,0	100,2	95,2	95,7	96,1	96,5	89,0
Bezrobotni wyrejestrowani:							
w tys. osób	588,8	738,4	678,9	624,6	562,9	690,7	598,8
analogiczny okres roku poprzedniego=100	94,0	96,1	94,7	92,6	95,6	93,5	88,2
Płynność bezrobocia (napływ - odpływ)	35,4	-238,4	-82,9	23,9	37,1	-208,0	-68,3
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %	11,5	10,2	9,7	9,7	9,9	8,7	8,3

W końcu września br. w **strukturze bezrobotnych zarejestrowanych** udział kobiet był większy niż przed rokiem o 1,2 p.proc. i wyniósł 54,3%. Wzrósł nieznacznie odsetek osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych (o 0,2 p.proc. do 31,0%) i osób bez prawa do zasiłku (o 0,1 p.proc. do 86,7%). Obniżył się natomiast m.in. odsetek osób bezrobotnych dotychczas niepracujących (o 1,1 p.proc. do 15,5%) oraz absolwentów (o 0,4 p.proc. do 4,0%).

Spśród osób bezrobotnych znajdujących się w **szczególnej sytuacji na rynku pracy**, w stosunku do poprzedniego roku zmniejszył się udział następujących kategorii w liczbie zarejestrowanych ogółem:

- osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia (o 1,1 p.proc. do 28,1%, w tym udział osób w wieku poniżej 25 roku życia obniżył się o 1,0 p.proc. i wyniósł 14,4%),
- osób długotrwale bezrobotnych² (o 0,5 p.proc. do 56,5%),
- osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,1 p.proc. do 1,9%).

Zwiększył się natomiast udział osób bezrobotnych:

- posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 1,8 p.proc. do 17,2%),
- w wieku powyżej 50 roku życia (o 0,3 p.proc. do 27,6%),
- posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (o 0,1 p.proc. do 0,2%).

Osób bezrobotnych niepełnosprawnych w końcu września br. było 81,9 tys., co stanowiło, podobnie jak przed rokiem, 6,2% ogółu bezrobotnych.

² Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

W okresie trzech kwartałów br. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 1613,2 tys. osób, tj. była o 6,2% niższa niż w analogicznym okresie ub. roku. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zwiększył się w porównaniu z notowanym w analogicznym okresie ub. roku (o 0,8 p.proc. do 81,9%). Wzrósł również odsetek osób zamieszkałych na wsi (o 0,5 p.proc. do 42,7%). Zmniejszył się natomiast udział osób długotrwale bezrobotnych (o 3,7 p.proc. do 33,3%), osób dotychczas niepracujących (o 1,9 p.proc. do 15,5%), osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (o 0,8 p.proc. do 4,3%), osób bez kwalifikacji zawodowych (o 0,6 p.proc. do 29,3%) oraz nieznacznie – absolwentów (o 0,1 p.proc. do 10,4%).

Liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-IX 2015		I-IX 2016		I-IX 2015	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	w % bezrobotnych nowo zarejestrowanych		
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	1720,2	96,9	93,8	1613,2	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni:						
zarejestrowani po raz kolejny	1395,8	98,6	94,6	1320,6	81,9	81,1
dotychczas niepracujący	299,3	87,2	83,4	249,7	15,5	17,4
w tym absolwenci ^a	180,0	88,5	93,0	167,4	10,4	10,5
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	87,0	91,1	79,4	69,1	4,3	5,1
zamieszkali na wsi	726,7	98,5	94,8	688,7	42,7	42,2
bez kwalifikacji zawodowych	513,6	96,4	92,0	472,4	29,3	29,9
długotrwale bezrobotni ^b	636,1	83,7	84,5	537,7	33,3	37,0

^a Zaliczono osoby, dla których okres od momentu zakończenia nauki do momentu rejestracji nie przekroczył 12 m-cy.

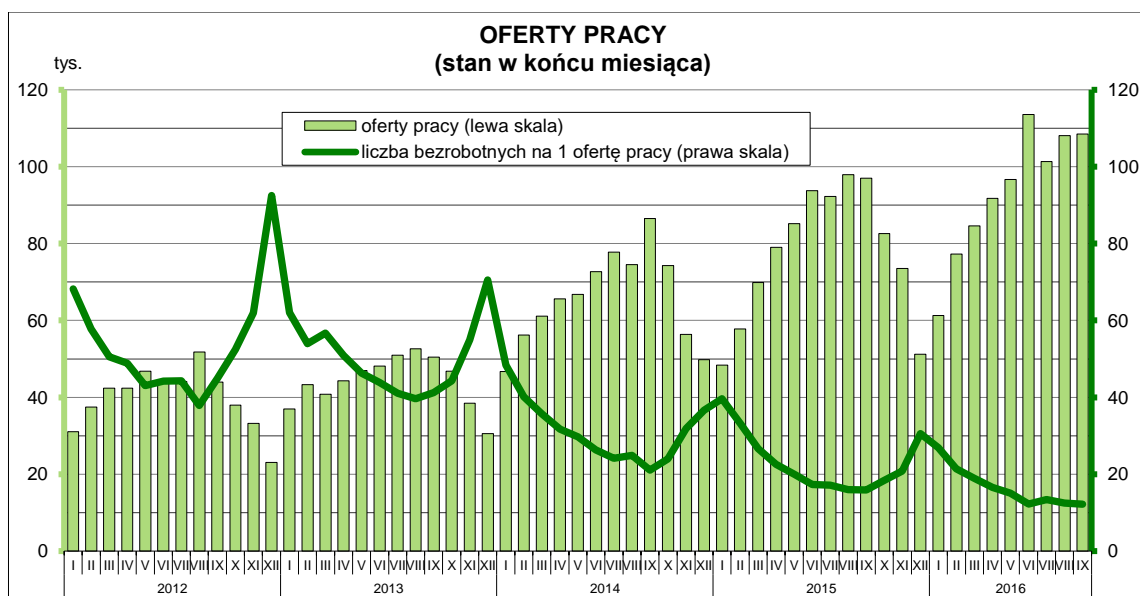
^b Zaliczono osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 m-cy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Z ewidencji bezrobotnych w okresie styczeń–wrzesień br. **skreślono** 1852,4 tys. osób, tj. o 7,7% mniej niż przed rokiem. Główną przyczynę wyrejestrowania z ewidencji nadal stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 915,2 tys. osób (wobec 947,6 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się wobec obserwowanego przed rokiem o 2,2 p.proc. do 49,4%. Mniej osób niż w analogicznym okresie ub. roku podjęło pracę niesubsydiowaną (732,7 tys. osób wobec 817,0 tys.), a więcej – subsydiowaną (182,5 tys. wobec 130,6 tys.). Spośród osób wykreślonych z ewidencji zwiększył się odsetek osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (o 0,7 p.proc. do 7,1%) oraz osób wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem stażu lub szkolenia u pracodawców (o 0,6 p.proc. do 10,5%). Zmniejszył się udział osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 3,4 p.proc. do 19,7%) oraz osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe (o 0,2 p.proc. do 0,8%).

Liczba bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy według przyczyn kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-IX 2015		I-IX 2016		I-IX 2015	
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w tys.	w % bezrobotnych wyrejestrowanych ogółem	x	x
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	2006,0	95,0	92,3	1852,4	x	x
Z liczby ogółem — bezrobotni, którzy:						
podjęli pracę	947,6	99,0	96,6	915,2	49,4	47,2
niesubsydiowaną	817,0	96,7	89,7	732,7	39,6	40,7
subsydiowaną	130,6	116,8	139,7	182,5	9,9	6,5
rozpoczęli szkolenie lub staż	198,5	80,0	97,8	194,2	10,5	9,9
nie potwierdzili gotowości do podjęcia pracy....	463,4	84,6	78,7	364,6	19,7	23,1
dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego	128,6	92,9	101,9	131,1	7,1	6,4
nabyli prawa emerytalne lub rentowe	19,2	76,6	75,7	14,5	0,8	1,0
nabyli uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego	27,0	96,1	90,3	24,4	1,3	1,3

W okresie dziewięciu miesięcy br. do urzędów pracy zgłoszono 1176,9 tys. **ofert zatrudnienia**³, tj. o 17,5% więcej niż przed rokiem. Oferty z sektora publicznego stanowiły 12,3% ogółu ofert (wobec 15,0% przed rokiem). W końcu września br. oferty zatrudnienia niewykorzystane dłużej niż jeden miesiąc stanowiły 25,9% ogółu ofert (wobec 26,1% przed miesiącem i 26,4% przed rokiem). Spośród wszystkich ofert 3,5% dotyczyło stażu, 5,3% było adresowanych do osób niepełnosprawnych, a 0,2% – do absolwentów.

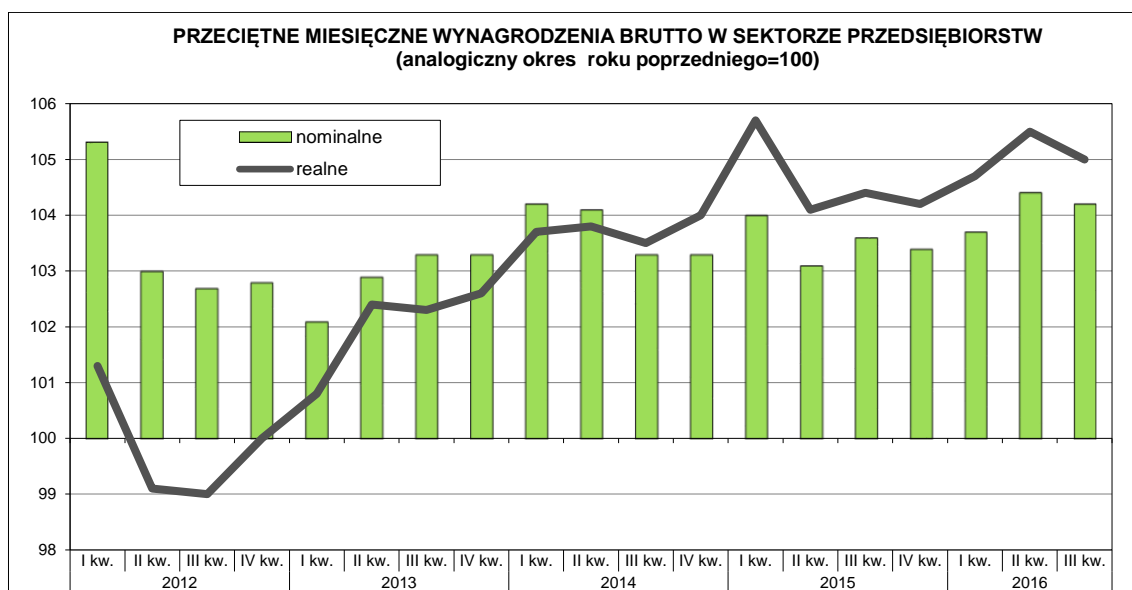

W okresie styczeń-wrzesień br. w ramach zwolnień grupowych pracodawcy zadeklarowali zwolnienie większej niż przed rokiem liczby pracowników – 667 zakładów **zadeklarowało zwolnienie** 24,0 tys. pracowników, w tym 1,1 tys. osób z sektora publicznego (przed rokiem odpowiednio 458 zakładów, 18,2 tys. pracowników, w tym 1,9 tys. z sektora publicznego).

³ Dotyczy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W okresie styczeń–wrzesień br. przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw oraz ich siła nabywcza wzrosły w nieco większym stopniu niż przed rokiem. Wzrost nominalnych i realnych emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych był wolniejszy niż w okresie dziewięciu miesięcy ub. roku. Wyraźnemu osłabieniu uległa dynamika nominalnych świadczeń emerytalno-rentowych rolników indywidualnych oraz ich siły nabywczej.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw⁴

w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosło 4234,19 zł i było o 4,1% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,6% w analogicznym okresie ub. roku). Przeciętne płace wzrosły we wszystkich sekcjach o znaczącym udziale w zatrudnieniu, najbardziej w zakwaterowaniu i gastronomii (o 6,8%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,6%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,2%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 5,1%). W najmniejszym stopniu wzrosły przeciętne płace w górnictwie i wydobywaniu (o 0,2%).

Spośród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu wyższe niż w okresie trzech kwartałów ub. roku były wynagrodzenia m.in. w handlu hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi oraz ich naprawie (o 7,8%), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 6,8%), produkcji odzieży (o 6,6%) oraz produkcji mebli (o 6,5%). W niewielkim

⁴ W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

stopniu spadły przeciętne płace w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 0,2%).

We wrześniu br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 4217,96 zł i było o 3,9% wyższe niż w analogicznym miesiącu ub. roku (przed rokiem notowano wzrost o 4,1%). Wzrost płac obserwowano w większości sekcji, w tym najwyższy w zakwaterowaniu i gastronomii (o 7,1%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,2%), budownictwie (o 5,1%) oraz obsłudze rynku nieruchomości (o 5,0%). Niższe niż we wrześniu ub. roku były przeciętne płace w górnictwie i wydobywaniu (o 2,9%).

Wzrost obserwowano w większości działów, m.in. w produkcji mebli (o 8,6%), w handlu hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi oraz ich naprawie (o 8,5%), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 7,6%) oraz produkcji artykułów spożywczych (o 7,5%). Spadek płac nastąpił w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 0,8%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2016		2015		2016	
	IX		I-IX			
	w zł	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w zł	
Sektor przedsiębiorstw	4217,96	103,9	104,1	103,6	104,1	4234,19
w tym:						
Przemysł	4244,37	103,5	103,4	102,6	103,6	4270,91
górnictwo i wydobywanie	5905,29	97,1	101,1	100,7	100,2	6312,49
przetwórstwo przemysłowe	4037,57	104,8	104,2	103,6	104,5	4026,84
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	6404,41	101,7	105,1	101,5	105,1	6678,45
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	4091,99	103,1	102,8	103,2	103,5	4038,40
Budownictwo	4266,45	105,1	105,4	105,2	104,5	4200,74
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	3863,73	105,9	104,3	104,2	105,6	3908,02
Transport i gospodarka magazynowa	3886,40	101,5	104,0	102,0	103,3	3867,63
Zakwaterowanie i gastronomia	3086,82	107,1	105,6	104,5	106,8	3073,96
Informacja i komunikacja	7368,41	103,9	104,5	105,1	103,7	7516,72
Obsługa rynku nieruchomości	4520,54	105,0	103,3	103,8	104,4	4460,11
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6451,77	105,2	106,3	105,7	105,2	6366,03
Administrowanie i działalność wspierająca	2980,42	104,5	106,1	104,9	103,5	2976,40

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Kwota wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w okresie trzech kwartałów br. była wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku o 7,2% (wobec wzrostu o 4,7% przed rokiem).

Dynamika przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w kolejnych kwartałach kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
	analogiczny okres roku poprzedniego=100						
Sektor przedsiębiorstw	104,0	103,1	103,6	103,4	103,7	104,4	104,2
w tym:							
Przemysł	103,2	102,3	102,4	102,7	103,0	103,2	104,6
górnictwo i wydobywanie	99,6	101,2	101,5	101,5	96,7	93,8	110,8
przetwórstwo przemysłowe	104,3	103,2	103,5	103,6	104,1	104,6	104,8
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ..	105,2	100,4	98,6	106,8	105,6	105,6	104,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	103,6	103,1	102,9	103,3	103,3	103,9	103,3
Budownictwo	105,2	104,1	106,2	104,0	103,7	106,3	103,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	105,1	103,5	104,1	102,9	104,4	106,2	106,1
Transport i gospodarka magazynowa	99,7	102,9	103,3	102,1	103,1	103,4	103,5
Zakwaterowanie i gastronomia	105,7	103,7	104,1	104,3	106,0	106,6	107,5
Informacja i komunikacja	104,4	106,5	104,4	104,0	104,2	104,2	102,5
Obsługa rynku nieruchomości	103,6	103,7	104,1	103,9	105,5	103,8	103,9
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	106,6	103,7	106,8	105,2	105,9	105,6	104,1
Administrowanie i działalność wspierająca	108,0	103,4	103,5	106,3	103,6	104,8	102,3

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

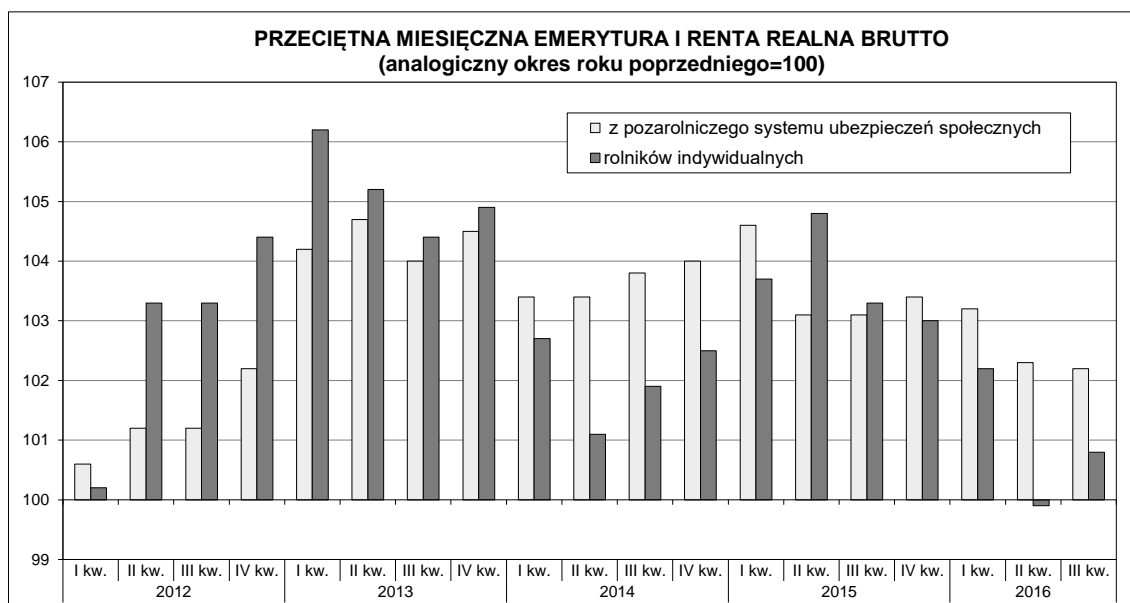
W okresie dziewięciu miesięcy br. **siła nabywczą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw** wzrosła w skali roku o 5,0% (wobec wzrostu o 4,8% w analogicznym okresie ub. roku). We wrześniu br. płaca realna brutto była wyższa o 4,4% niż przed rokiem (po wzroście w sierpniu br. o 5,7% i we wrześniu ub. roku o 5,2%).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2016				
	VII-IX	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX
Przeciętna liczba emerytów i rencistów:							
w tys. osób	8884,4	8876,9	8900,4	8909,6	8908,3	8906,1	8904,4
analogiczny okres roku poprzedniego=100	100,3	100,0	100,4	100,4	100,3	100,3	100,3
Pobierający emerytury i renty:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w tys. osób	7675,5	7674,4	7699,5	7713,9	7716,5	7710,0	7715,3
rolników indywidualnych w tys. osób	1208,9	1202,5	1200,9	1195,8	1191,8	1196,1	1189,1
Przeciętna emerytura i renta:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych:							
w zł	2058,43	2043,10	2074,88	2083,89	2090,08	2082,97	2094,36
analogiczny okres roku poprzedniego=100	102,9	102,8	102,7	101,6	101,5	102,0	101,5
rolników indywidualnych:							
w zł	1182,47	1179,33	1180,88	1184,86	1183,63	1183,17	1177,31
analogiczny okres roku poprzedniego=100	103,1	103,1	101,7	99,2	100,1	100,3	100,1

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych** w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosła 2082,97 zł i była o 2,0% wyższa niż przed rokiem. We wrześniu br. ukształtowała się ona na poziomie 2094,36 zł, tj. zwiększyła się w skali roku o 1,5%. Przeciętna miesięczna realna emerytura

i renta brutto w systemie pracowniczym w okresie trzech kwartałów br. była o 2,6% wyższa niż przed rokiem, natomiast we wrześniu br. – odpowiednio o 2,1%.

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto rolników indywidualnych** w okresie dziewięciu miesięcy br. ukształtowała się na poziomie 1183,17 zł i wzrosła w skali roku o 0,3%. We wrześniu br. wyniosła 1177,31 zł, tj. o 0,1% więcej niż przed rokiem. Przeciętna miesięczna realna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w okresie styczeń-wrzesień br. była wyższa niż przed rokiem o 0,9%, natomiast we wrześniu br. – odpowiednio o 0,7%.

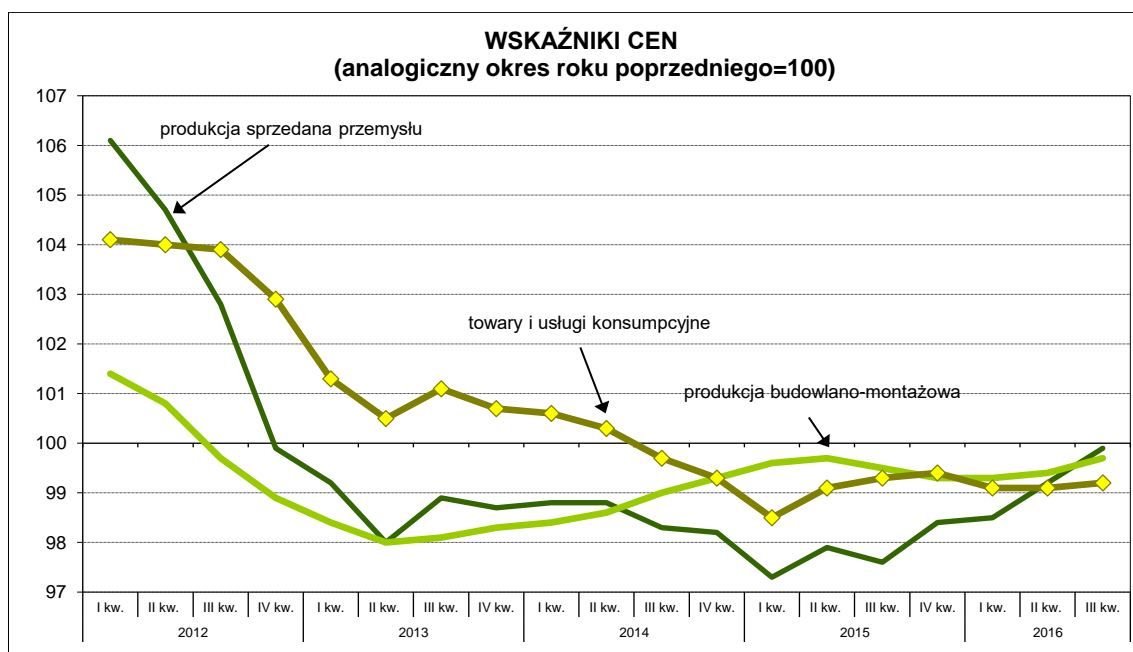
Kwota brutto **zasiłków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) wyniosła w okresie trzech kwartałów br. 1400,0 mln zł, tj. o 13,2% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. wypłacono bezrobotnym 136,5 mln zł, tj. o 2,7% mniej niż w sierpniu br. oraz o 15,1% mniej niż przed rokiem.

Wartość wypłat z tytułu **zasiłków i świadczeń przedemerytalnych** w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosła 1707,3 mln zł, tj. zmniejszyła się o 0,5% w skali roku. We wrześniu br. wypłacono ogółem świadczenia na kwotę 187,2 mln zł, tj. o 2,3% mniej niż przed rokiem i o 0,6% mniej niż przed miesiącem.

W okresie trzech kwartałów br. przeciętna liczba osób pobierających **wypłaty z Funduszu Emerytur Pomostowych** wyniosła 17,0 tys. (wobec 13,3 tys. przed rokiem). Łączna kwota wypłat wyniosła 374,9 mln zł i była o 29,8% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. suma wypłaconych świadczeń ukształtowała się na poziomie 45,3 mln zł, tj. była o 26,5% wyższa w stosunku do notowanej we wrześniu ub. roku, a świadczenia z tego źródła pobierało przeciętnie 18,4 tys. osób (wobec 14,3 tys. przed rokiem).

Ceny

W okresie styczeń–wrzesień br. spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku był mniejszy niż przed rokiem, zbliżony do obserwowanego w I półroczu br. We wrześniu br. ceny konsumpcyjne obniżyły się w mniejszym stopniu niż w poprzednich miesiącach, na co głównie wpłynęło spowolnienie spadku cen towarów i usług związanych z transportem oraz mieszkaniem, a także utrzymujący się wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych. W okresie styczeń–wrzesień br. ceny produkcji sprzedanej przemysłu oraz produkcji budowlano-montażowej były niższe niż przed rokiem.

Według wstępnych danych, we wrześniu br. **ceny produkcji sprzedanej przemysłu** były o 0,3% wyższe od notowanych w grudniu ub. roku (wobec spadku o 0,7% przed rokiem). Wzrost cen obserwowano w sekcjach dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 2,1%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 0,6%). Niższe były natomiast ceny w sekcjach górnictwo i wydobywanie (o 0,7%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,9%).

W porównaniu z poprzednim miesiącem ceny produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu br. były wyższe o 0,3%. Wzrosły ceny w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 0,4%). Na poziomie zbliżonym do notowanego w sierpniu br. kształtowały się ceny w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja. Niższe były natomiast ceny w sekcji górnictwo i wydobywanie (o 1,0%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego wyższe niż przed miesiącem były ceny produkcji m.in. koksu i produktów

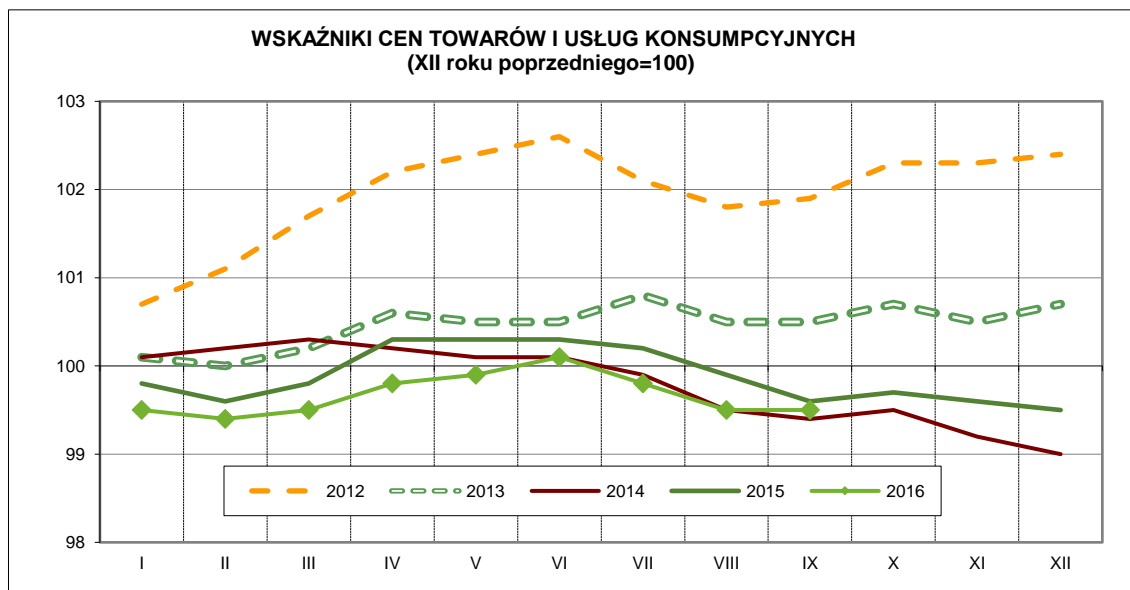
rafinacji ropy naftowej (o 4,2%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 0,6%), artykułów spożywczych oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych (po 0,4%). Wzrosły również ceny produkcji metali, urządzeń elektrycznych oraz papieru i wyrobów z papieru (po 0,3%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 0,2%), a także pojazdów samochodowych, przyczep i naczep oraz wyrobów z drewna, korka oraz słomy i wikliny (po 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Obniżono natomiast ceny produkcji m.in. wyrobów z metali oraz mebli (po 0,1%), a także maszyn i urządzeń oraz napojów (po 0,2%).

Ceny produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu br. były wyższe niż przed rokiem o 0,2% (wobec spadku o 0,1% w sierpniu br.). Wzrosły ceny w sekcjach: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 1,7%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 0,5%). Spadek cen notowano natomiast w górnictwie i wydobywaniu (o 1,6%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,0%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego wyższe niż we wrześniu ub. roku były ceny produkcji m.in. pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 3,1%), koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 2,3%), artykułów spożywczych (o 1,4%), papieru i wyrobów z papieru (o 0,9%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 0,7%) oraz metali (o 0,1%). Na niezmiennym poziomie pozostały ceny produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Obniżono natomiast ceny produkcji urządzeń elektrycznych (o 0,1%), napojów (o 0,3%), wyrobów z metali (o 0,6%), a także maszyn i urządzeń (o 0,9%). Niższe były również ceny m.in. produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 1,1%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 1,2%), mebli (o 1,3%) oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 3,3%).

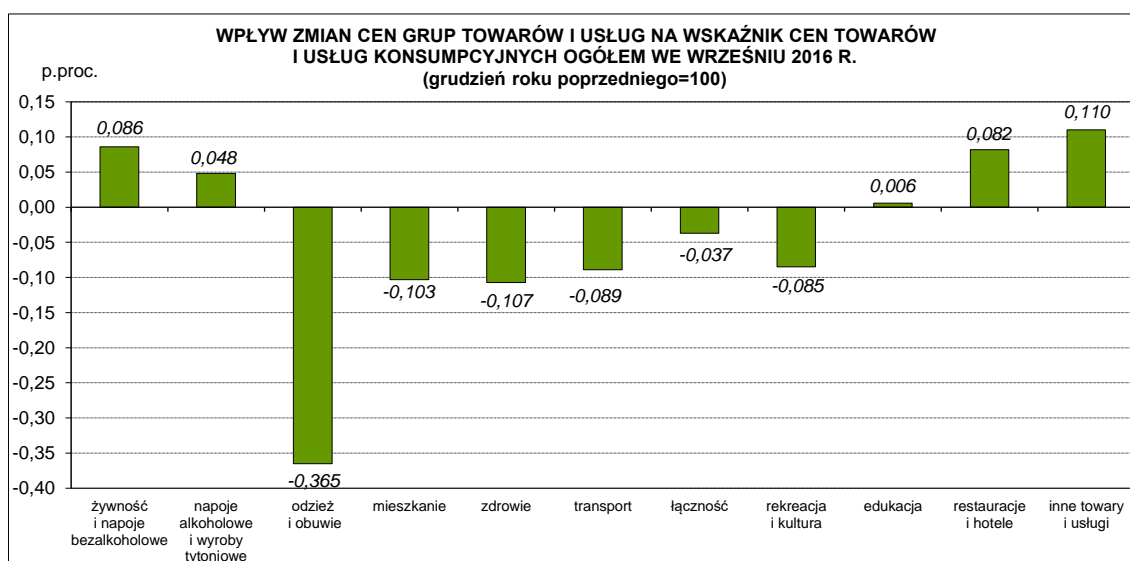
Szacuje się, że we wrześniu br. **ceny produkcji budowlano-montażowej** były nieco wyższe niż przed miesiącem oraz niż w grudniu ub. roku (po 0,1%). W skali roku obserwowano natomiast nieznaczny spadek cen – o 0,1%.

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu					Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo i wydobywanie	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	
2015	Grudzień roku poprzedniego=100					
IX.....	99,3	93,7	99,4	100,1	100,9	99,4
2016						
IX.....	100,3	99,3	100,6	98,1	102,1	100,1
2015	Miesiąc poprzedni=100					
IX.....	99,9	100,6	100,0	99,4	99,6	99,9
X.....	100,1	101,8	100,1	99,8	99,7	99,9
XI.....	100,0	98,3	100,0	100,1	99,9	99,9
XII.....	99,8	99,0	99,8	100,0	100,1	99,9
2016						
I.....	99,5	96,0	99,8	98,7	100,6	99,9
II.....	99,6	100,5	99,5	99,8	100,1	99,9
III.....	99,7	101,2	99,6	100,0	100,2	99,9
IV.....	100,3	99,3	100,4	99,2	100,4	100,0
V.....	101,2	100,2	101,3	100,2	100,4	100,0
VI.....	100,2	100,5	100,2	100,6	100,0	100,1
VII.....	99,9	103,4	99,8	99,5	100,2	100,1
VIII.....	99,6	99,3	99,6	100,1	100,2	100,1
IX.....	100,3	99,0	100,4	100,0	100,0	100,1
2015	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
IX.....	97,2	92,8	96,9	100,1	100,6	99,4
X.....	97,7	94,1	97,5	99,9	100,4	99,3
XI.....	98,2	92,8	98,1	99,8	100,5	99,3
XII.....	99,2	92,9	99,3	100,0	100,6	99,1
2016						
I.....	98,8	91,5	99,2	98,2	100,6	99,3
II.....	98,5	91,2	98,9	97,9	100,8	99,3
III.....	98,1	90,4	98,5	97,8	101,0	99,2
IV.....	98,8	90,2	99,4	96,9	101,2	99,3
V.....	99,6	92,3	100,2	97,1	100,9	99,4
VI.....	99,2	93,6	99,6	97,5	100,9	99,5
VII.....	99,5	99,0	99,8	97,0	101,2	99,6
VIII.....	99,9	100,1	100,1	97,4	101,3	99,8
IX.....	100,2	98,4	100,5	98,0	101,7	99,9
2015						
I-III.....	97,3	98,0	96,7	101,2	101,3	99,6
IV-VI.....	97,9	99,8	97,3	101,1	101,7	99,7
VII-IX.....	97,6	93,2	97,3	100,6	101,2	99,5
I-IX.....	97,6	97,0	97,1	101,0	101,4	99,6
X-XII.....	98,4	93,3	98,3	99,9	100,5	99,3
2016						
I-III.....	98,5	91,0	98,9	97,9	100,8	99,3
IV-VI.....	99,2	92,0	99,7	97,2	101,0	99,4
VII-IX.....	99,9	99,2	100,1	97,4	101,4	99,7
I-IX.....	99,2	94,0	99,6	97,5	101,1	99,5

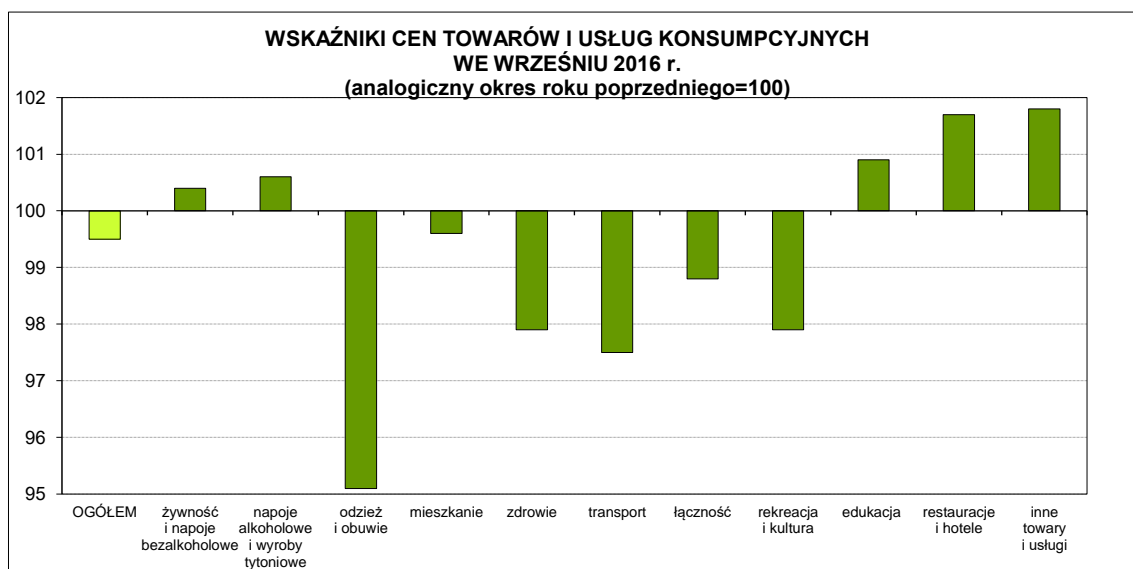

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych we wrześniu br. były niższe niż **w grudniu ub. roku** o 0,5% (wobec spadku o 0,4% przed rokiem). Spadły ceny odzieży i obuwia (o 6,7%), towarów i usług związanych ze zdrowiem (o 1,9%), rekreacją i kulturą (o 1,3%), transportem (o 1,0%), łącznością (o 0,7%) oraz mieszkaniem (o 0,4%). Wzrosły natomiast ceny towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli (o 1,6%), napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 0,7%), towarów i usług związanych z edukacją (o 0,6%), a także żywności i napojów bezalkoholowych (o 0,4%). Największy wpływ na wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych miały spadki cen odzieży i obuwia, towarów i usług związanych ze zdrowiem, mieszkaniem oraz transportem, które obniżyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,37 p.proc., 0,11 p.proc., 0,10 p.proc. oraz 0,09 p.proc. Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz cen towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli wpłynął na podwyższenie wskaźnika cen ogółem odpowiednio o 0,09 p.proc. i 0,08 p.proc.

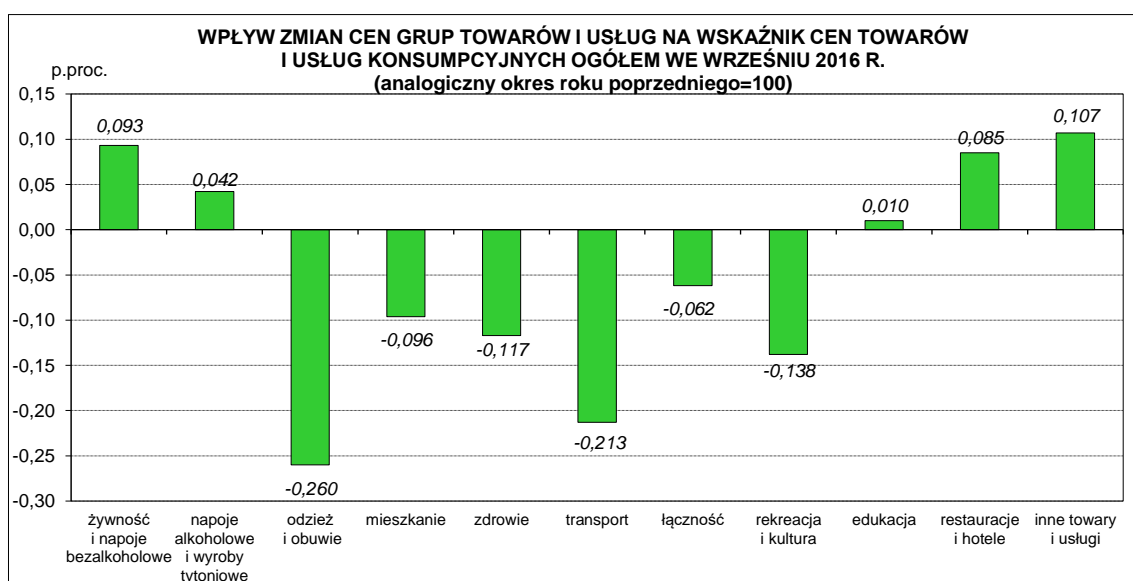

W okresie styczeń-wrzesień br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych były niższe niż **w analogicznym okresie ub. roku** o 0,9% (wobec spadku o 1,1% odpowiednio przed

rokiem), w tym ceny towarów konsumpcyjnych obniżyły się o 1,5%, natomiast ceny usług konsumpcyjnych wzrosły o 0,7%. Notowano spadek cen towarów i usług w zakresie transportu (o 6,6%), odzieży i obuwia (o 4,4%), towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury (o 2,1%), łączności (o 0,8%), mieszkania (o 0,7%), a także towarów i usług związanych ze zdrowiem (o 0,4%). Wyższe niż przed rokiem były natomiast ceny towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli (o 1,3%), edukacji (o 0,8%), żywności i napojów bezalkoholowych (o 0,7%) oraz napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 0,6%).

We wrześniu br. spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku wyniósł 0,5% (wobec 0,8% przed miesiącem). Największy wpływ na poziom wskaźnika cen miały spadki cen odzieży i obuwia oraz towarów i usług związanych z transportem, które obniżyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,26 p.proc. i o 0,21 p.proc. Wzrosty cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz cen towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli wpłynęły na podwyższenie tego wskaźnika po 0,09 p.proc.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowała się następująco:

Okresy	Ogółem	żywność	napoje	odzież	mieszkanie	zdrowie	transport	łącznie	rekreacja	edukacja	restauracje
		i napoje bezalko- holowe	alkoholowe i wyroby tytoniowe								
2015 Grudzień roku poprzedniego=100											
IX.....	99,6	99,9	101,0	93,7	100,2	102,8	94,9	101,3	100,0	100,6	101,2
2016											
IX.....	99,5	100,4	100,7	93,3	99,6	98,1	99,0	99,3	98,7	100,6	101,6
2015 Miesiąc poprzedni=100											
IX.....	99,7	100,6	100,0	100,9	99,7	99,9	96,8	99,8	98,2	100,5	100,1
X.....	100,1	100,4	100,0	103,3	100,0	100,0	98,7	99,7	99,7	100,3	99,9
XI.....	99,9	99,7	100,0	99,7	100,1	99,9	100,3	99,9	99,7	100,0	100,1
XII.....	99,8	99,9	100,0	99,0	100,0	100,0	99,2	100,0	99,8	100,0	100,1
2016											
I.....	99,5	101,0	100,1	96,4	99,6	98,2	95,0	100,1	100,5	100,0	100,0
II.....	99,9	100,3	100,3	98,2	100,0	99,9	98,1	100,1	100,5	100,0	100,1
III.....	100,1	100,4	99,9	101,8	99,9	100,0	100,8	99,9	98,3	100,0	100,2
IV.....	100,3	100,3	100,2	102,7	99,9	100,2	101,5	99,4	99,2	100,0	100,3
V.....	100,1	99,9	100,1	99,5	100,0	100,5	101,9	100,0	99,3	100,0	100,3
VI.....	100,2	100,2	100,1	99,4	100,0	100,2	101,6	99,7	100,7	99,9	100,1
VII.....	99,7	99,0	100,0	96,9	100,1	99,8	99,8	100,0	101,5	100,0	100,1
VIII.....	99,8	99,5	100,0	97,5	100,0	100,2	99,4	100,1	100,2	100,1	100,1
IX.....	100,0	99,8	100,0	100,9	100,1	99,1	101,1	100,0	98,6	100,6	100,4
2015 Analogiczny okres roku poprzedniego=100											
IX.....	99,2	99,8	101,0	95,6	100,3	102,3	90,0	100,3	100,0	101,1	101,3
X.....	99,3	100,4	100,9	95,5	100,2	102,6	89,6	100,3	100,0	101,0	101,2
XI.....	99,4	100,1	100,9	95,4	100,3	102,6	91,8	100,9	99,4	100,9	101,2
XII.....	99,5	99,9	100,9	95,5	100,3	102,6	93,2	100,8	99,2	100,9	101,2
2016											
I.....	99,1	100,0	100,9	95,4	99,4	100,1	93,6	99,8	99,3	100,8	101,1
II.....	99,2	100,4	100,6	95,5	99,4	100,0	92,7	100,0	99,5	100,8	101,2
III.....	99,1	100,8	100,3	96,5	99,4	99,9	91,6	99,7	98,0	100,8	101,2
IV.....	98,9	100,6	100,5	96,1	99,1	100,1	92,0	98,4	97,1	100,8	101,2
V.....	99,1	100,8	100,6	95,7	99,1	100,3	93,2	98,9	96,9	100,8	101,3
VI.....	99,2	100,9	100,5	95,9	99,1	100,4	94,0	99,6	97,0	100,8	101,3
VII.....	99,1	101,0	100,6	95,3	99,2	98,8	92,9	98,6	97,7	100,7	101,3
VIII.....	99,2	101,2	100,6	95,2	99,3	98,6	93,1	98,6	97,7	100,7	101,4
IX.....	99,5	100,4	100,6	95,1	99,6	97,9	97,5	98,8	97,9	100,9	101,7
2015											
I-III.....	98,5	96,3	102,0	94,8	100,5	101,4	89,5	102,4	101,6	101,2	101,2
IV-VI.....	99,1	97,9	101,0	95,1	100,7	101,0	91,8	103,6	101,1	101,2	101,3
VII-IX.....	99,3	99,2	100,9	95,7	100,5	102,5	91,6	100,9	100,7	101,1	101,4
I-IX.....	98,9	97,8	101,3	95,2	100,6	101,6	91,0	102,3	101,1	101,2	101,3
X-XII.....	99,4	100,1	100,9	95,5	100,2	102,6	91,5	100,6	99,5	100,9	101,2
2016											
I-III.....	99,1	100,4	100,6	95,8	99,4	100,0	92,6	99,8	98,9	100,8	101,2
IV-VI.....	99,1	100,8	100,5	95,9	99,1	100,3	93,1	99,0	97,0	100,8	101,3
VII-IX.....	99,2	100,9	100,6	95,2	99,4	98,5	94,5	98,7	97,8	100,8	101,5
I-IX.....	99,1	100,7	100,6	95,6	99,3	99,6	93,4	99,2	97,9	100,8	101,3

Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku we wrześniu br. wyniósł 0,4%, przy czym żywność podrożała również o 0,4%, a ceny napojów bezalkoholowych pozostały na niezmiennym poziomie. Więcej niż przed rokiem konsumenci płacili m.in. za cukier (o 27,8%), ryby i owoce morza (o 4,7%), kasze i ziarna zbóż (o 2,4%), owoce (o 2,3%), oleje i tłuszcze (o 1,6%) oraz mięso (przeciętnie o 1,2%, w tym więcej za mięso wieprzowe – o 5,5%, wędliny – o 1,4%, mięso wołowe – o 0,8%, przy spadku cen mięsa drobiowego – o 4,3%). Wzrosły również ceny ryżu (o 1,2%), pieczywa (o 0,8%), makaronów i produktów makaronowych (o 0,2%). Spadły natomiast ceny warzyw (o 5,7%), a także artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 1,6%, w tym potaniało mleko oraz jaja – po 3,8%, śmietana oraz jogurty – po 0,7%, sery i twarogi – o 0,6%). Nieznacznie mniej płacono również za mąkę pszenną (o 0,1%).

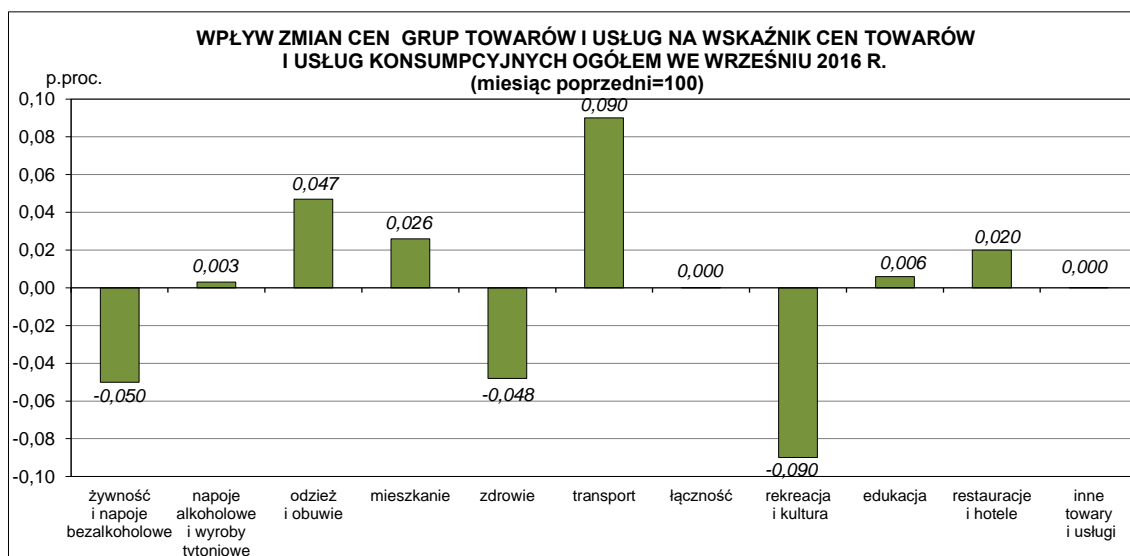
Utrzymał się spadek cen odzieży oraz obuwia (odpowiednio 5,8% i 3,2%).

Ceny w zakresie mieszkania obniżyły się w skali roku o 0,4%. Tańsze były nośniki energii (o 2,3%), w tym gaz – o 6,8%, opał – o 2,1% oraz energia elektryczna – o 1,5%. Więcej należało zapłacić natomiast za energię cieplną (o 0,5%). Wzrost cen obserwowano w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 0,2%). Podniesiono opłaty za wywóz śmieci (o 4,5%), a także za zaopatrywanie w wodę oraz usługi kanalizacyjne (po 2,4%).

Artykuły i usługi związane ze zdrowiem były tańsze niż przed rokiem (o 2,1%). Znacznie obniżyły się ceny wyrobów farmaceutycznych (o 5,3%). Podniesiono natomiast opłaty za usługi sanatoryjne (o 6,7%), lekarskie (o 2,7%), stomatologiczne (o 2,6%) oraz szpitalne (o 1,6%).

Ceny towarów i usług w zakresie transportu we wrześniu br. były o 2,5% niższe niż przed rokiem. Obserwowano spadek cen paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 2,5%, w tym benzyna potaniała o 3,4%, olej napędowy – o 1,9%, przy wzroście cen gazu ciekłego – o 1,9%). Mniej konsumenci płacili za usługi transportowe (o 6,0%) oraz samochody osobowe (o 2,8%).

Ceny w zakresie rekreacji i kultury we wrześniu br. były niższe niż przed rokiem o 2,1%. Tańsze były książki (o 8,7%), sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 2,6%) oraz gazety i czasopisma (o 0,7%). Wzrosły natomiast ceny usług w zakresie turystyki zorganizowanej (o 3,7%) oraz ceny biletów do kin, teatrów i na koncerty (o 2,3%).

We wrześniu br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych kształtowały się na poziomie zbliżonym do obserwowanego **przed miesiącem**. Największy wpływ na poziom wskaźnika cen miały wzrosty cen towarów i usług związanych z transportem oraz odzieży i obuwia, które podwyższyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,09 p.proc. i 0,05 p.proc. Spadki cen towarów i usług związanych z rekreacją i kulturą oraz żywności i napojów bezalkoholowych obniżyły wskaźnik cen ogółem odpowiednio o 0,09 p.proc. i 0,05 p.proc.

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych we wrześniu br. były niższe niż w sierpniu br. o 0,2%, przy czym żywność potaniała również o 0,2%, a ceny napojów bezalkoholowych pozostały na poziomie sprzed miesiąca. Mniej niż w sierpniu br. konsumenci płacili m.in. za owoce (o 3,5%), warzywa (o 2,1%), a także nieznacznie mniej za makarony i produkty makaronowe (o 0,1%). Wzrosły natomiast ceny m.in. cukru (o 4,8%), olejów i tłuszczów (o 1,4%), ryżu (o 0,8%), mąki pszennej (o 0,7%), a także mięsa (przeciętnie o 0,2%, w tym ceny mięsa wieprzowego wzrosły o 0,7%, wędlin – o 0,4%, mięsa wołowego – o 0,2%, przy spadku cen mięsa drobiowego – o 1,2%). Nieznacznie wyższe były również ceny artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 0,1%, w tym ceny serów i twarogów wzrosły o 0,5%, śmietany – o 0,3%, mleka – o 0,1%, przy spadku cen jaj oraz jogurtów – po 0,4%), a także pieczywa oraz ryb i owoców morza – również po 0,1%.

Ceny obuwia oraz odzieży wzrosły odpowiednio o 1,4% i 0,7%.

Ceny towarów i usług związanych z mieszkaniem we wrześniu br. były nieznacznie wyższe niż przed miesiącem (o 0,1%). Więcej niż w sierpniu br. należało zapłacić za wywóz śmieci – o 0,3%, zaopatrywanie w wodę – o 0,2% oraz usługi kanalizacyjne – o 0,1%. Wzrosły również ceny nośników energii (przeciętnie o 0,2%), w tym podrożał opał – o 0,5% oraz gaz – o 0,4%. Na poziomie sprzed miesiąca kształtowały się ceny energii elektrycznej, natomiast nieznacznie obniżyły się ceny energii cieplnej – o 0,1%. Nieznacznie niższe były również ceny w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 0,1%).

Opłaty związane ze zdrowiem były niższe niż przed miesiącem o 0,9%, w tym mniej konsumenci płacili za wyroby farmaceutyczne (o 1,7%). Na poziomie z sierpnia br. pozostały opłaty za usługi szpitalne oraz sanatoryjne. Wzrosły natomiast ceny usług lekarskich (o 0,3%) oraz stomatologicznych (o 0,2%).

Ceny w zakresie transportu były wyższe niż przed miesiącem o 1,1%. Wzrosły ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 3,3%, w tym gazu ciekłego – o 7,8%, oleju napędowego – o 3,8% oraz benzyny – o 2,6%). Wzrosły również ceny samochodów osobowych (o 0,3%). Znacznie tańsze były natomiast usługi transportowe (o 6,4%).

Niższe niż w sierpniu br. były ceny towarów i usług związanych z rekreacją i kulturą – o 1,4%. Znacznie mniej płacono za książki (o 9,5%) oraz turystykę zorganizowaną (o 3,1%). Tańszy był również sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 0,2%). Wzrosły natomiast ceny gazet i czasopism (o 1,4%), a także biletów do kin, teatrów i na koncerty (o 0,8%).

W okresie styczeń–wrzesień br., w wyniku wzrostu w skali roku przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw (o 4,1%) oraz spadku cen konsumpcyjnych (o 0,9%), zwiększyła się **siła nabywcza płac** w odniesieniu do większości podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych. Relatywnie tańsze były m.in. paliwa i smary do prywatnych środków transportu, książki, odzież, usługi transportowe, obuwie, nośniki energii, samochody osobowe, wyroby farmaceutyczne oraz wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego. Notowano także wzrost siły nabywczej w odniesieniu do większości towarów żywnościowych, w tym m.in. olejów i tłuszczów, artykułów w grupie „mleko, sery i jaja”, mięsa, ryżu, mąki pszennej, pieczywa, makaronów i produktów makaronowych, kasz i ziaren zbóż oraz ryb i owoców morza. Zmniejszyła się natomiast siła nabywcza płac w odniesieniu do m.in. cukru, owoców oraz warzyw. Relatywnie droższe były również usługi wywozu śmieci.

Spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczony metodą średniej ruchomej w okresie październik 2015 r. – wrzesień 2016 r. w stosunku do poprzednich dwunastu miesięcy wyniósł 0,9% (podobnie jak w okresie wrzesień 2015 r. – sierpień 2016 r.). Ceny konsumpcyjne **według zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)**⁵ spadły w tym okresie o 0,4%.

⁵ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2016 r. – struktura spożycia z 2014 r. w cenach z grudnia 2015 r.). Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

Rolnictwo

Na rynku rolnym w okresie trzech kwartałów br., przy wysokiej krajowej podaży podstawowych produktów pochodzenia zwierzęcego i roślinnego, odnotowano spadek cen skupu w skali roku, z wyjątkiem cen żyta, ziemniaków oraz żywca wieprzowego.

Średnia temperatura powietrza w III kwartale br. wynosiła 17,4°C i była wyższa od średniej z lat 1971-2000 o 1,5°C, natomiast średnia suma opadów ukształtowała się na poziomie 209 mm i stanowiła ok. 98% normy z wielolecia. We wrześniu br. średnia temperatura powietrza wyniosła 15,7°C i była wyższa o ok. 2,8°C od średniej wieloletniej, natomiast średnia suma opadów ukształtowała się na poziomie ok. 25 mm i była niższa od średniej wieloletniej o ok. 58%.

Bardzo ciepła, słoneczna i na ogół bezdeszczowa pogoda we wrześniu br. stwarzała dobre warunki dla przeprowadzania zbioru upraw, ale niekorzystnie wpływała na stan uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby. W wielu rejonach kraju obserwowano przesuszenie gleby, miejscami znaczne, co utrudniało wykonywanie jesiennych prac polowych, a przede wszystkim – orkę przedsięwziętych i siewów ozimych.

Na początku września zakończono rozpoczęte w sierpniu siewy rzepaku ozimego. W pierwszej dekadzie miesiąca rozpoczęto siewy żyta i pszenżyta, a w połowie września pszenicy ozimej. Warunki wilgotnościowe gleby nie sprzyjały kiełkowaniu ziarna i wschodom roślin. W pierwszej połowie września zakończono na ogół zbiór kolejnego pokosu traw łąkowych i wieloletnich roślin motylkowych. Warunki pogodowe sprzyjały dosuszaniu siana. Kontynuowano rozpoczęte w sierpniu wykopki ziemniaków. W trzeciej dekadzie miesiąca lokalnie przystąpiono do zbioru buraków cukrowych. W całym kraju prowadzono zbiór kukurydzy na zielonkę, a w drugiej połowie miesiąca rozpoczęto także zbiór kukurydzy na ziarno. Lokalnie pod koniec miesiąca zbierano poplony ścierniskowe.

Skup zbóż^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VII 2016 - IX 2016		IX 2016		
	w tys. t	VII 2015- IX 2015=100	w tys. t	IX 2015=100	VIII 2016=100
Ziarno zbóż^b	3486,6	108,1	986,8	133,2	58,2
w tym:					
pszenica.....	2428,3	120,4	723,5	146,7	61,0
żyto	259,7	94,8	65,7	91,1	50,5

^a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Podstawowych z mieszankami zbożowymi bez ziarna siewnego.

Skup zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) z tegorocznych zbiorów, w okresie lipiec–wrzesień br. wyniósł 3486,6 tys. ton i był o 8,1% większy niż w analogicznym okresie ub. roku; wyższe były dostawy pszenicy (o 20,4%), a niższe – żyta (o 5,2%). We wrześniu br. skup zbóż, po nasileniu dostaw zwykle występującym w sierpniu, był znacznie mniejszy niż przed miesiącem (o 41,8%) i większy niż przed rokiem (o 33,2%).

Skup podstawowych produktów zwierzęcych^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	I-IX 2016		IX 2016		
	w tys. t	I-IX 2015=100	w tys. t	IX 2015=100	VIII 2016=100
Żywiec rzeźny ^b	2864,7	105,4	264,8	105,5	99,8
w tym:					
bydło (z cielętami)	258,5	99,4	16,0	87,7	102,3
trzoda chlewna	1156,1	101,7	96,3	105,3	98,8
drób	1444,6	109,8	152,2	108,0	100,2
Mleko ^c	8213,6	102,7	871,7	100,0	94,7

^a W okresie VII-IX br. bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami w wadze poubojowej ciepłej. ^c W milionach litrów.

W okresie styczeń-wrzesień br. dostawy **żywca rzeźnego** (2864,7 tys. ton), w wyniku zwiększonej podaży żywca wieprzowego (o 1,7%) i drobiowego (o 9,8%), przy nieznacznym spadku żywca wołowego (o 0,6%), były o 5,4% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. skup żywca rzeźnego ogółem był zbliżony do notowanego przed miesiącem (spadek o 0,2%) i większy niż przed rokiem (o 5,5%).

Ceny podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

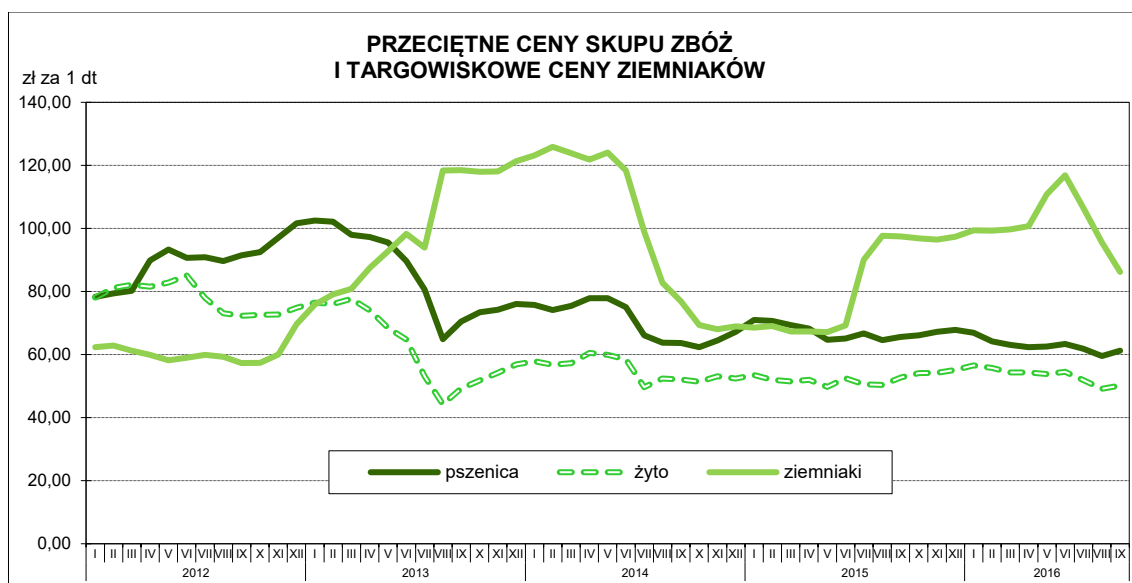
Wyszczególnienie	Ceny w skupie					Ceny na targowiskach				
	IX 2016			I-IX 2016		IX 2016			I-IX 2016	
	w zł	IX 2015= =100	VIII 2016= =100	w zł	I-IX 2015= =100	w zł	IX 2015= =100	VIII 2016= =100	w zł	I-IX 2015= =100
Pszenvica za 1 dt ^a	61,19	93,3	102,8	62,12	92,9	74,26	96,7	100,9	75,48	100,1
Żyto za 1 dt ^a	50,16	95,1	102,1	52,28	102,7	60,38	99,0	106,1	59,49	102,3
Ziemiaki ^b za 1 dt	29,26	83,0	82,4	46,05	103,1	86,18	88,4	90,2	101,66	131,9
Żywiec rzeźny za 1 kg wagi żywej										
w tym:										
bydło (bez cieląt) ^c	6,07	104,2	100,0	5,92	96,9	6,38	98,9	98,3	6,52	99,8
w tym młode bydło	6,52	105,8	100,0	6,14	96,5	6,93	100,1	98,9	6,97	101,0
trzoda chlewna	5,29	114,8	99,7	4,56	104,2	4,99	106,9	101,6	4,51	99,6
drób	3,72	92,1	95,1	3,74	94,1	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.	x	x	.	x	163,76	108,7	105,4	150,32	96,1
Mleko za 1 hl	111,81	102,8	106,6	104,82	92,6	.	x	x	.	x

^a W skupie bez ziarna siewnego. ^b Na targowiskach – jadalne późne. ^c Na targowiskach średnia ważona cena bydła rzeźnego obliczona przy przyjęciu struktury ilości skupu młodego bydła i krów rzeźnych.

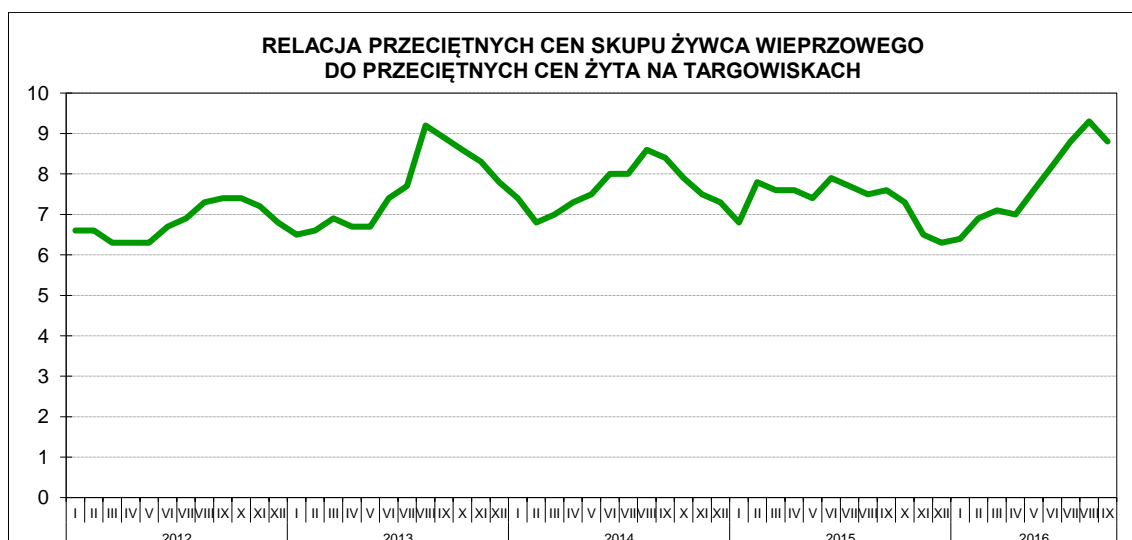
W okresie styczeń-wrzesień br. przeciętne **cenę skupu pszenicy** były niższe niż przed rokiem (o 7,1%), a **cenę żyta** wyższe (o 2,7%). Na targowiskach notowano nieznaczny wzrost cen. We wrześniu br., przy występującym zwykle po zniwach wyraźnym spadku podaży, na obu rynkach odnotowano sezonowy wzrost cen ziarna, ceny te jednak kształtowały się poniżej poziomu sprzed roku.

W okresie trzech kwartałów br., pomimo zwiększonej w skali roku podaży (o 24,9%), przeciętne **cenę ziemniaków** były wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku – w skupie o 3,1%, a na targowiskach o 31,9%. We wrześniu br., przy utrzymującej się od zbiorów spadkowej tendencji cen, za ziemniaki w skupie płacono mniej niż przed miesiącem

(o 17,6%) i przed rokiem (o 17,0%), a w obrocie targowiskowym – odpowiednio mniej o 9,8% i o 11,6%.

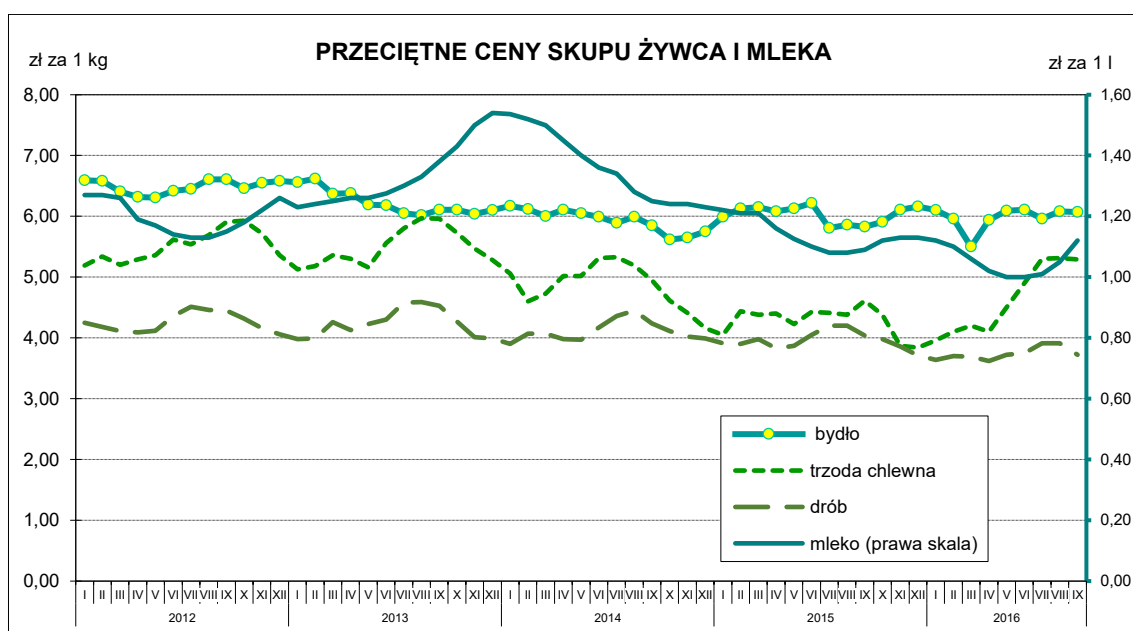

Od początku br., przy zwiększonej krajowej podaży **żywca wieprzowego** (o 1,7%), przeciętne ceny tego surowca w skupie kształtowały się na poziomie wyższym (o 4,2%) niż przed rokiem. Przeciętna cena żywca na targowiskach była zbliżona do notowanej w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. sezonowe zmiany cen na obu rynkach były niewielkie; w skali roku ceny wzrosły – w skupie o 14,8%, a na targowiskach – o 6,9%. W wyniku sezonowych zmian cen na rynku trzody i zbóż, relacja cen skupu trzody do cen żyta na targowiskach wynosiła we wrześniu br. 8,8 (wobec 9,3 przed miesiącem i 7,6 przed rokiem), tj. nadal kształtowała się poniżej poziomu przyjętego za opłacalny dla tuczu świń (co najmniej 10-11). W okresie styczeń–wrzesień br. przeciętne ceny prosiąt w obrocie targowiskowym obniżyły się w skali roku o 3,9%. We wrześniu br. cena za prosię była wyższa niż przed miesiącem i przed rokiem odpowiednio o 5,4% i o 8,7%.

W okresie trzech kwartałów br., przy wyższym niż przed rokiem skupie żywca drobiowego (o 9,8%), przeciętne ceny **drobiu rzeźnego** kształtowały się na poziomie niższym (o 5,9%) od notowanego w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. za żywiec drobiowy płacono mniej niż przed miesiącem (o 4,9%) i przed rokiem (o 7,9%).

W okresie styczeń-wrzesień br., przy nieznacznie obniżonej krajowej podaży **żywca wołowego** (o 0,6%), zmiany cen na rynku wołowiny były niewielkie. Przeciętne ceny żywca wołowego w skupie były o 3,1% niższe niż przed rokiem, a na targowiskach nie uległy istotnej zmianie. Ceny młodego bydła rzeźnego w skupie były niższe niż przed rokiem (o 3,5%), a na targowiskach odpowiednio wyższe (o 1,0%). We wrześniu br. ceny żywca wołowego i młodego bydła rzeźnego w skupie były zbliżone do notowanych rok wcześniej, a na targowiskach – niższe (stosownie o 1,7% i o 1,1%).

Od początku br. skupiono łącznie 8213,6 mln l **mleka**, tj. o 2,7% więcej niż przed rokiem. Przeciętna cena tego surowca była o 7,4% niższa niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br., przy sezonowym spadku skupu mleka (o 5,3%), ceny surowca zwiększyły się w trzecim z kolei miesiącu (o 6,6%) i po raz pierwszy od dwóch lat przekroczyły poziom sprzed roku (o 2,8%).

W okresie trzech kwartałów br., przeciętne ceny **krowy** (ok. 3110 zł) i **jałówki jednorocznej** (ok. 1963 zł) w obrocie targowiskowym kształtowały się na podobnym poziomie jak w analogicznym okresie ub. roku (były wyższe odpowiednio o 0,4% i o 0,6%).

W III kwartale br., w porównaniu z poprzednim kwartałem, odnotowano pogorszenie relacji cen detalicznych wybranych środków produkcji do cen skupu zbóż. Niewielka poprawa wystąpiła w relacji cen środków produkcji do cen skupu żywca wieprzowego i mleka.

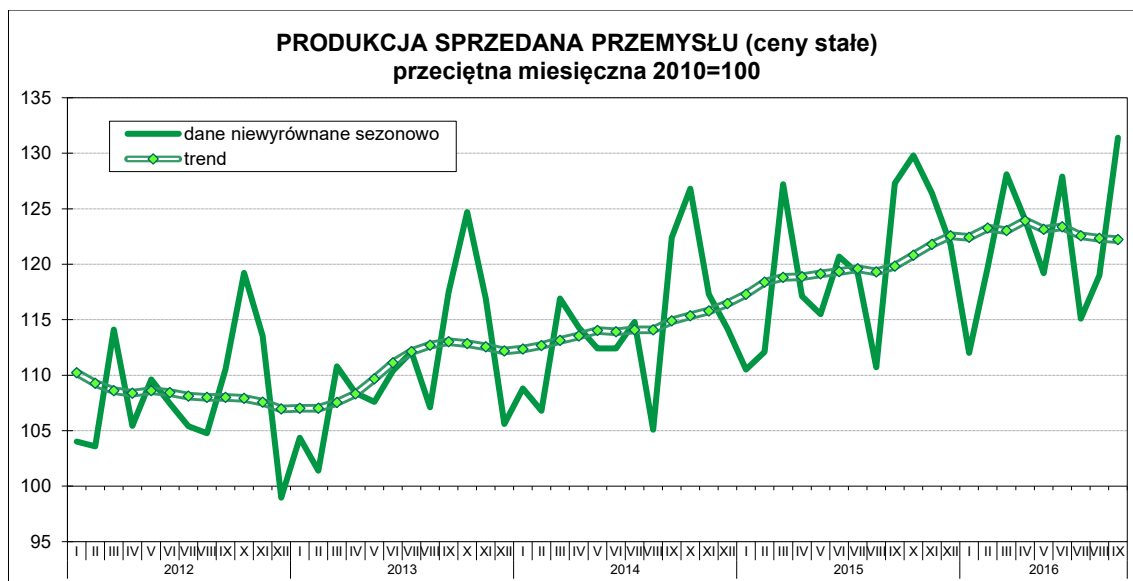
Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Lata/ Kwartały	Ceny środków produkcji wyrażone w:				hl mleka
		dt				
		pszenicy	żyta	żywca		
				wieprzowego	wołowego	
Ciągnik rolniczy^a – szt.	2015	2621	3393	408	288	1552
	I	2491	3351	409	287	1445
	II	2656	3408	404	286	1553
	III	2692	3441	393	301	1620
	IV	2615	3222	435	290	1557
	2016					
	I	2710	3149	428	301	1607
	II	2789	3225	389	289	1735
	III	2890	3494	330	290	1653
Saletra amonowa – 1 dt	2015	2,1	2,8	0,33	0,23	1,3
	I	2,0	2,7	0,33	0,23	1,2
	II	2,2	2,9	0,34	0,24	1,3
	III	2,2	2,8	0,32	0,24	1,3
	IV	2,1	2,6	0,35	0,29	1,2
	2016					
	I	2,1	2,5	0,34	0,24	1,3
	II	2,2	2,5	0,30	0,22	1,3
	III	2,1	2,5	0,24	0,21	1,2
Mieszanka paszowa dla tuczników – 1 dt	2015	2,0	2,6	0,32	0,22	1,2
	I	1,9	2,6	0,32	0,22	1,1
	II	2,1	2,6	0,31	0,22	1,2
	III	2,1	2,6	0,30	0,23	1,2
	IV	2,0	2,5	0,34	0,23	1,2
	2016					
	I	2,1	2,5	0,34	0,24	1,3
	II	2,2	2,5	0,30	0,23	1,4
	III	2,3	2,7	0,26	0,23	1,3
Olej napędowy – 1 hl.....	2015	6,8	8,8	1,1	0,75	4,0
	I	6,5	8,7	1,1	0,70	3,8
	II	7,2	9,2	1,1	0,77	4,2
	III	7,0	8,9	1,0	0,78	4,2
	IV	6,5	8,0	1,1	0,72	3,8
	2016					
	I	6,0	6,9	0,94	0,66	3,5
	II	6,5	7,6	0,91	0,68	4,1
	III	7,0	8,4	0,80	0,70	4,0

^a Dane dotyczą ciągnika „Ursus 11054”.

Przemysł

W okresie styczeń–wrzesień br. **produkcja sprzedana przemysłu**⁶ zwiększyła się w skali roku o 3,8% (przed rokiem notowano wzrost o 4,5%). W III kwartale tempo wzrostu produkcji było wolniejsze niż w poprzednich okresach br. i wyniosło 2,5% (wobec 5,7% w II kwartale oraz 3,0% w I kwartale br.).

W okresie styczeń–wrzesień br. wzrost produkcji w skali roku notowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe – o 4,8% oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – o 3,0%. Produkcja spadła natomiast w górnictwie i wydobywaniu – o 4,5% oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę – o 3,9%.

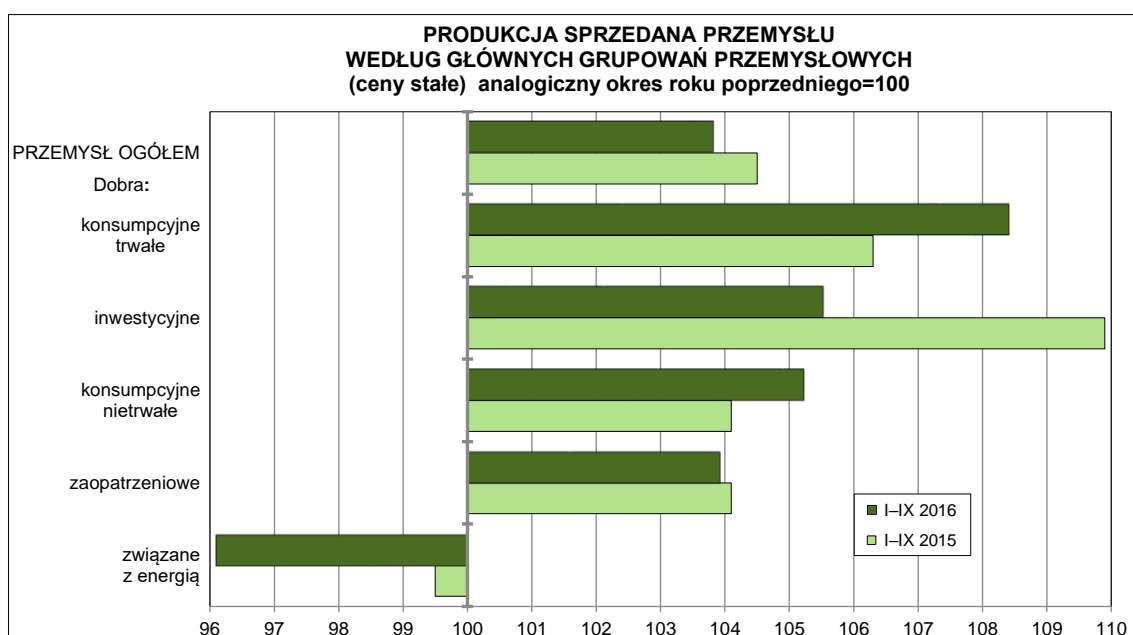
We wrześniu br. produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż przed rokiem o 3,2% (wobec wzrostu w sierpniu br. o 7,5% oraz we wrześniu ub. roku o 4,0%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja sprzedana zwiększyła się w skali roku o 3,3%, a w odniesieniu do sierpnia br. zmniejszyła się o 0,2%.

W porównaniu z wrześniem ub. roku wyższa była produkcja w większości sekcji, w tym w górnictwie i wydobywaniu – o 7,5% (po spadku przed rokiem), przetwórstwie przemysłowym – o 4,1% oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 2,9%. Po wzroście przed rokiem obniżyła się natomiast produkcja w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 11,6%.

⁶ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Spśród działów przetwórstwa przemysłowego, we wrześniu br. wzrost sprzedaży w skali roku notowano m.in. w produkcji mebli (o 14,0%), maszyn i urządzeń (o 12,2%) oraz wyrobów z metali (o 9,9%). Spadek produkcji wystąpił natomiast m.in. w produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 2,2%) oraz koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 2,1%).

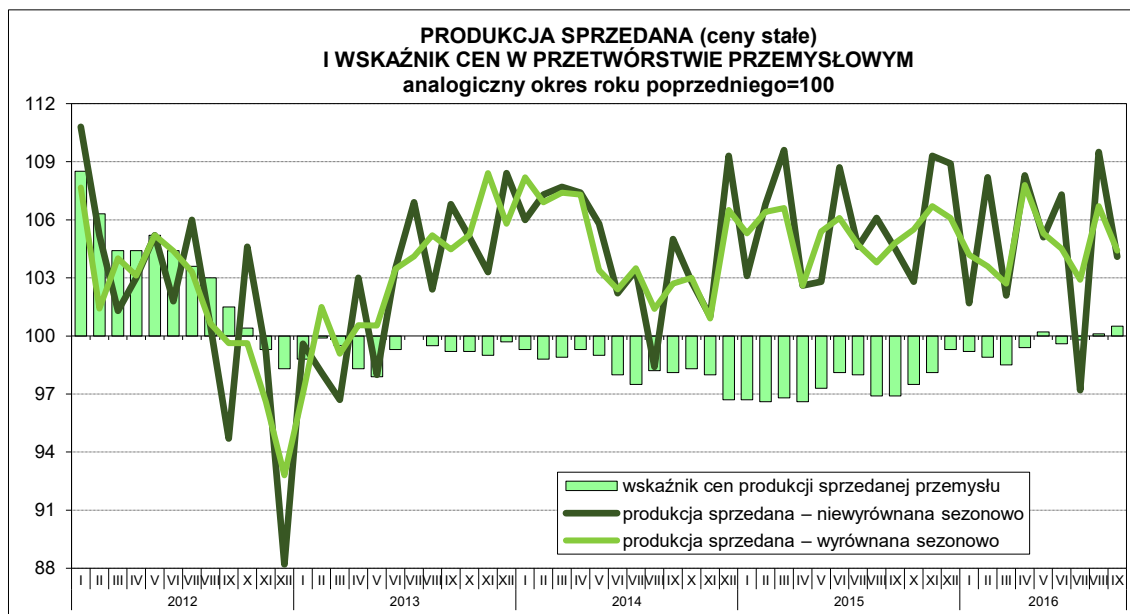
Wśród **głównych grupowań przemysłowych** w okresie styczeń–wrzesień br. wyższa niż przed rokiem była produkcja sprzedana dóbr konsumpcyjnych trwałych – o 8,4%, inwestycyjnych – o 5,5%, konsumpcyjnych nietrwałych – o 5,2% oraz zaopatrzeniowych – o 3,9%. Zmniejszyła się natomiast produkcja dóbr związanych z energią – o 3,9%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, była w okresie styczeń–wrzesień br. o 1,4% wyższa niż przed rokiem, przy przeciętnym zatrudnieniu większym o 2,4% i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 3,6%.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016					2015	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100									struktura w %	
Przemysł	105,3	103,9	104,3	106,0	103,0	105,7	102,5	103,8	103,2	100,0	100,0
górnictwo i wydobywanie	98,4	107,7	98,3	102,8	94,6	91,8	100,0	95,5	107,5	3,3	3,8
przetwórstwo przemysłowe.....	106,8	104,5	105,3	106,8	103,8	107,3	103,4	104,8	104,1	87,2	86,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	96,5	94,5	96,7	99,7	98,7	96,1	92,7	96,1	88,4	7,1	7,8
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	102,1	105,6	102,3	103,7	104,4	101,1	103,6	103,0	102,9	2,4	2,3
Z przemysłu ogółem – działy:											
wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego	96,5	119,9	97,7	107,2	98,7	87,9	102,5	96,2	117,3	1,5	1,8
produkcja artykułów spożywczych	103,7	98,2	107,8	104,8	102,6	110,0	104,9	105,8	106,5	16,2	15,8
produkcja napojów.....	96,6	99,4	104,6	105,6	102,1	99,3	95,2	98,5	105,1	1,6	1,7
produkcja odzieży	100,8	102,4	99,6	108,6	107,4	112,6	101,1	106,9	101,5	0,6	0,6
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	104,4	102,6	105,5	107,9	102,8	105,0	104,8	104,2	104,8	2,7	2,7
produkcja papieru i wyrobów z papieru	106,9	105,3	104,0	104,4	102,7	107,0	102,3	104,0	102,7	3,1	3,0
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	100,4	108,2	100,0	96,5	96,4	92,8	96,6	95,2	97,9	4,5	5,6
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	103,2	103,1	107,6	107,1	102,6	104,9	98,3	101,9	97,8	4,6	4,8
produkcja wyrobów farmaceutycznych.....	101,8	101,2	103,9	112,7	100,5	110,4	97,4	102,4	100,3	1,1	1,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	105,7	106,9	105,0	109,9	108,0	109,0	106,3	107,8	103,2	6,7	6,3
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	105,8	104,2	102,3	101,3	104,4	107,9	107,2	106,7	107,8	4,0	3,9
produkcja metali	104,4	101,4	96,9	98,5	98,8	100,3	99,0	99,4	99,4	3,7	3,9
produkcja wyrobów z metali	106,7	106,2	105,2	106,0	107,6	112,2	108,6	109,5	109,9	6,8	6,4
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	114,7	98,2	102,1	91,5	107,0	111,5	100,2	106,1	102,0	2,8	2,8
produkcja urządzeń elektrycznych	112,9	114,5	101,9	114,4	105,6	100,6	106,1	104,1	103,3	4,3	4,2
produkcja maszyn i urządzeń	107,3	106,4	101,7	98,8	96,8	104,6	108,8	103,4	112,2	3,3	3,2
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	114,0	106,6	109,7	112,5	105,7	113,8	103,3	107,7	108,4	11,4	10,5
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	105,6	101,5	119,4	139,8	106,5	112,4	103,0	107,2	101,0	1,5	1,4
produkcja mebli	110,5	109,9	102,7	111,6	111,4	115,6	115,2	114,0	114,0	3,2	2,9

W okresie styczeń-wrzesień br. wzrost produkcji sprzedanej, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, notowano w 26 (spośród 34) działach przemysłu, m.in. w produkcji:

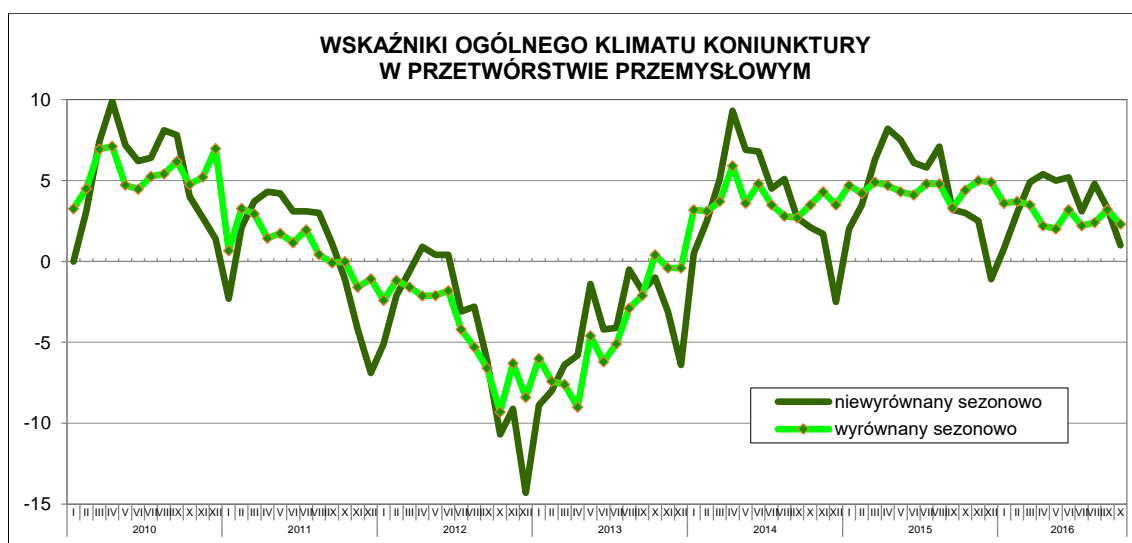
- mebli - o 14,0%,
- wyrobów z metali - o 9,5% (w tym metalowych elementów konstrukcyjnych - o 12,0%),
- wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych - o 7,8%,
- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep - o 7,7% (m.in. pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli - o 8,4%),
- pozostałego sprzętu transportowego - o 7,2% (w tym statków i łodzi - o 31,8%),
- wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych - o 6,7% (m.in. pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki - o 16,2%),
- komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych - o 6,1% (w tym instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; zegarków i zegarów - o 94,5%),
- wyrobów z drewna, korka oraz słomy i wikliny - o 4,2% (wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania - o 6,6%),
- urządzeń elektrycznych - o 4,1% (m.in. elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej - o 6,8%),
- papieru i wyrobów z papieru - o 4,0%.

W porównaniu z okresem styczeń-wrzesień ub. roku zmniejszyła się natomiast m.in. produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 4,8%) oraz napojów (o 1,5%).

Produkcja artykułów spożywczych (stanowiąca ponad 16% produkcji sprzedanej przemysłu) była o 5,8% wyższa niż w okresie styczeń-wrzesień ub. roku (kiedy notowano wzrost o 3,2%). Zwiększyła się sprzedaż we wszystkich grupach (z wyjątkiem produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego - spadek o 12,9%). Największy wzrost notowano w przetwarzaniu i konserwowaniu owoców i warzyw - o 14,6%,

wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 12,6% oraz przetwarzaniu i konserwowaniu ryb, skorupiaków i mięczaków – o 11,5%. Wzrosła także sprzedaż w przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa oraz produkcji wyrobów z mięsa – o 7,0%, produkcji gotowych pasz i karmy dla zwierząt – o 3,4%, produkcji pozostałych artykułów spożywczych – o 2,8%, wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 1,7% oraz produkcji wyrobów piekarskich i mącznych – o 0,5%.

Z obserwowanych w okresie dziewięciu miesięcy br. 263 **wyrobów i grup wyrobów przemysłowych** – produkcja 174 była wyższa niż przed rokiem, w tym najbardziej zwiększyła się produkcja: cukru, aluminium niestopowego, mięsa drobiowego, pestycydów, soków z owoców i warzyw, zmywarek do naczyń, wędlin, masła, wagonów kolejowych towarowych, akumulatorów kwasowo-ołowiowych do pojazdów samochodowych, opon, tarcicy iglastej, tarcicy liściastej, pojazdów transportu publicznego, mydła, wyrobów z gumy, produktów uboju trzody chlewnej, rur stalowych, mleka oraz płyt pilśniowych. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 89 wyrobów i grup wyrobów, w tym w największym stopniu zmniejszyła się produkcja margaryny i produktów do smarowania, ciągników rolniczych, win owocowych, komputerów, kuchni gazowych z piekarnikiem, olejów opałowych, stali surowej, węgla brunatnego oraz produktów uboju bydła i cieląt.

Ogólny klimat koniunktury w przetwórstwie przemysłowym w październiku br. oceniany jest nieco mniej pozytywnie niż we wrześniu br. Wpłynęło na to m.in. pogorszenie prognoz: mniej korzystne niż przed miesiącem są wskazania dotyczące przyszłego portfela zamówień i produkcji; negatywne wobec pozytywnych we wrześniu br. są przewidywania w zakresie sytuacji finansowej. Bieżąca sytuacja finansowa jest postrzegana nieco bardziej niekorzystnie niż przed miesiącem. Oceny bieżącego portfela zamówień oraz produkcji są pozytywne, po negatywnych we wrześniu br. Przedsiębiorcy nie planują zmian w zatrudnieniu. Możliwy jest nieznaczny wzrost cen wyrobów przemysłowych.

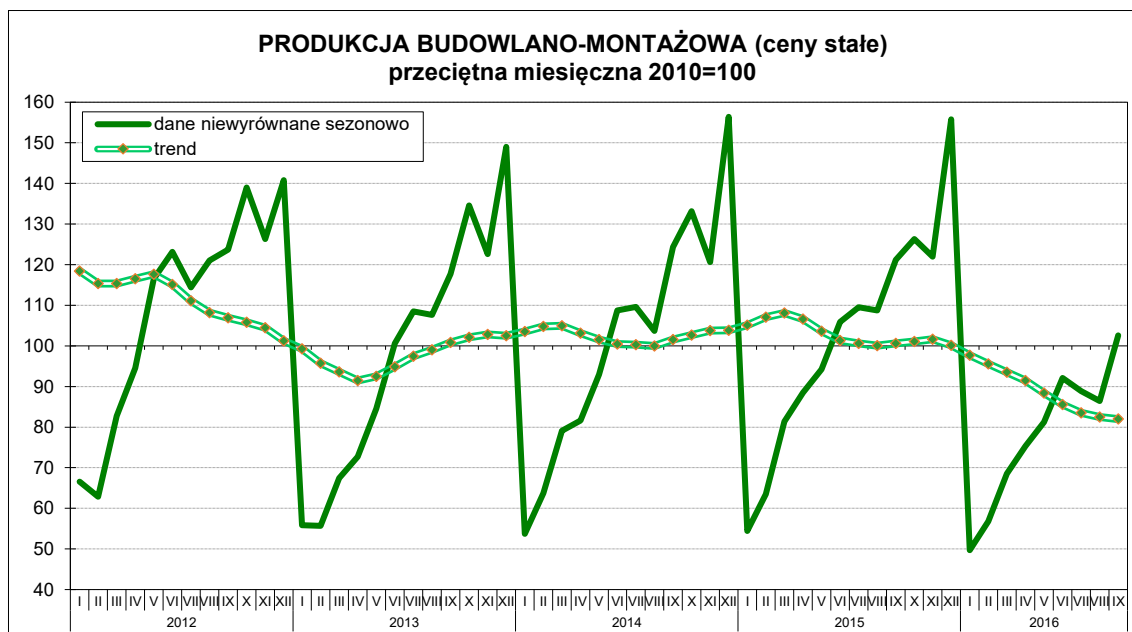
Stan zapasów wyrobów gotowych w październiku br. określany jest przez przedsiębiorców jako nieznacznie przekraczający poziom wystarczający. Wzrost zapasów w ujęciu miesięcznym sygnalizowany jest m.in. przez producentów metali. Spadek zapasów zgłaszają natomiast m.in. producenci wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, pozostałego sprzętu transportowego oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych.

Przedsiębiorcy w przetwórstwie przemysłowym zgłaszają wykorzystanie mocy produkcyjnych w październiku br. na poziomie 79,1% (podobnie jak przed rokiem).

Wśród barier ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw w październiku br. najbardziej uciążliwe są koszty zatrudnienia, niedostateczny popyt na rynku krajowym oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu. W porównaniu z sytuacją sprzed roku najbardziej zwiększyła się dotkliwość niedoboru pracowników, a zmniejszyła – niejasnych i niespójnych przepisów prawnych.

Budownictwo

W okresie styczeń–wrzesień br. **produkcja budowlano-montażowa**⁷ zrealizowana na terenie kraju była o 14,9% niższa niż przed rokiem (w I półroczu br. notowano spadek o 11,9%, natomiast w okresie trzech pierwszych kwartałów ub. roku – wzrost o 2,0%).

Spadek produkcji budowlano-montażowej obserwowano we wszystkich działach budownictwa, tj. w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie: budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 18,9%, robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 14,3%, budową budynków – o 11,3%.

W dominującej w dziale robót związanych z budową budynków grupie jednostek specjalizujących się w robotach budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych odnotowano w stosunku do okresu styczeń–wrzesień ub. roku spadek produkcji o 9,7%. Wśród podmiotów zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej największy spadek wystąpił w przedsiębiorstwach specjalizujących się w robotach związanych z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 32,2%). Produkcja zmniejszyła się także w jednostkach zajmujących się głównie robotami związanymi z budową rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych (o 25,3%) oraz dróg kołowych i szynowych (o 12,3%). W dziale robót budowlanych specjalistycznych największy spadek odnotowały podmioty zajmujące się głównie wykonywaniem robót budowlanych wykończeniowych (o 36,4%). Mniejsza niż przed rokiem była także sprzedaż robót w przedsiębiorstwach specjalizujących się w wykonywaniu instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych (o 17,5%) oraz rozbiórce i przygotowaniu terenu pod

⁷ W cenach stałych; w jednostkach budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

budowę (o 15,7%). Niewielki wzrost wystąpił jedynie w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie pozostałymi specjalistycznymi robotami budowlanymi (o 2,0%).

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016				2015	
	I-III	I-VI	I-IX	IX	I-III	I-VI	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100								struktura (w %)	
Ogółem	103,5	101,0	102,0	97,5	86,7	88,1	85,1	84,7	100,0	100,0
roboty budowlane o charakterze:										
inwestycyjnym.....	98,8	98,6	99,2	94,2	87,4	88,4	85,1	85,6	63,2	63,2
remontowym.....	113,6	105,7	107,3	103,5	85,5	87,6	85,1	83,1	36,8	36,8
Budowa budynków.....	99,6	99,7	102,1	92,0	91,4	92,3	88,7	91,4	36,2	34,9
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej.....	108,5	102,2	100,9	99,7	79,3	83,0	81,1	77,5	35,0	36,7
Roboty budowlane specjalistyczne.....	103,8	101,3	103,4	100,8	88,4	88,8	85,7	88,9	28,8	28,4

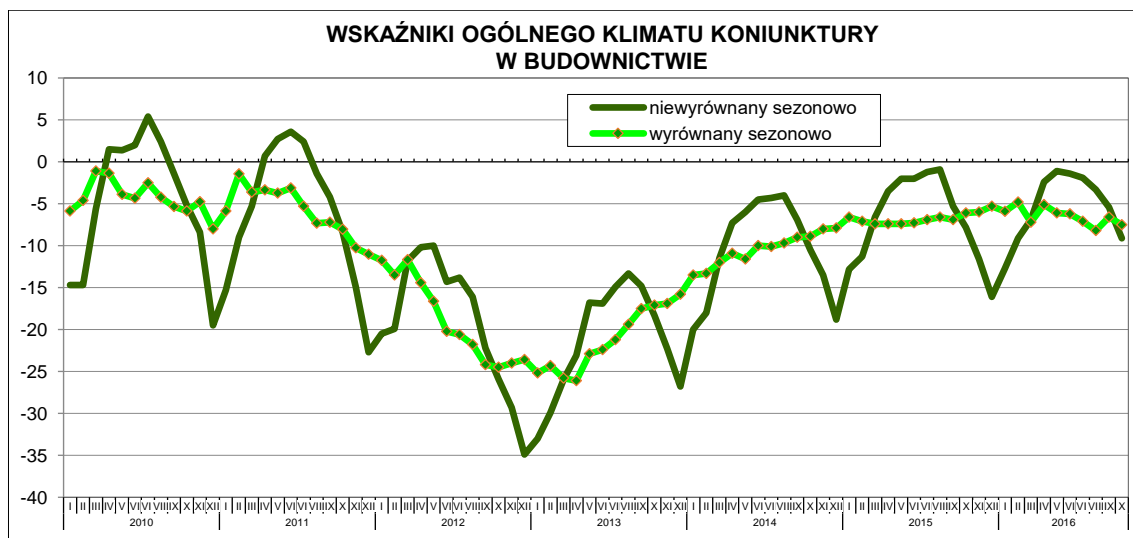
We wrześniu br. produkcja budowlano-montażowa obniżyła się w skali roku o 15,3%, po spadku w poprzednim miesiącu o 20,5% i we wrześniu ub. roku – o 2,5%. Niższa niż przed rokiem była zarówno sprzedaż robót o charakterze remontowym, jak i inwestycyjnym. Największy spadek dotyczył podmiotów specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 22,5%), w mniejszym stopniu obniżyła się w skali roku produkcja w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 11,1%) i specjalizujących się w budowie budynków (o 8,6%).

Po wyeliminowaniu czynników o charakterze sezonowym produkcja budowlano-montażowa we wrześniu br. obniżyła się o 15,9% w stosunku do września ub. roku i wzrosła o 3,3% w porównaniu z sierpniem br.

W okresie styczeń–wrzesień br. w strukturze produkcji budowlano-montażowej **wg rodzajów obiektów budowlanych** zwiększył się, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, udział budynków (głównie mieszkalnych), kosztem udziału obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Z działu obiektów inżynierii lądowej i wodnej zmniejszył się udział m.in. dróg szynowych, dróg kolei napowietrznych lub podwieszanych, rurociągów sieci rozdzielczej i linii kablowych rozdzielczych oraz rurociągów, linii telekomunikacyjnych i linii elektroenergetycznych przesyłowych, przy wzroście udziału m.in. autostrad, dróg ekspresowych, ulic i dróg pozostałych.

Struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej wg rodzajów obiektów budowlanych przedstawiała się następująco:

Rodzaje obiektów	Struktura (w %)	
	I-IX 2015	I-IX 2016
OGÓŁEM	100,0	100,0
Budynki razem	48,4	52,8
Budynki mieszkalne	14,4	18,3
w tym:		
mieszkalne jednorodzinne.....	1,4	1,8
o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe.....	12,1	15,6
Budynki niemieszkalne	34,0	34,5
w tym:		
biurowe	3,9	4,0
handlowo-usługowe	6,5	7,9
przemysłowe i magazynowe	14,2	14,5
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej..	6,3	5,2
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	51,6	47,2
w tym:		
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe.....	14,0	17,9
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych	6,0	3,0
mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	2,5	2,7
budowle wodne	2,0	1,0
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe...	7,9	6,5
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	9,4	6,5
w tym oczyszczalnie wód i ścieków	2,4	0,7
kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	7,3	7,7
budowle sportowe i rekreacyjne	0,8	0,6
obiekty pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane.....	1,1	1,0

W październiku br. pesymistyczne oceny **ogólnego klimatu koniunktury** w budownictwie są gorsze niż przed miesiącem. Oceny i prognozy produkcji budowlano-montażowej oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw są bardziej negatywne. Pogorszyły się także negatywne prognozy dotyczące portfela zamówień krajowych i zagranicznych.

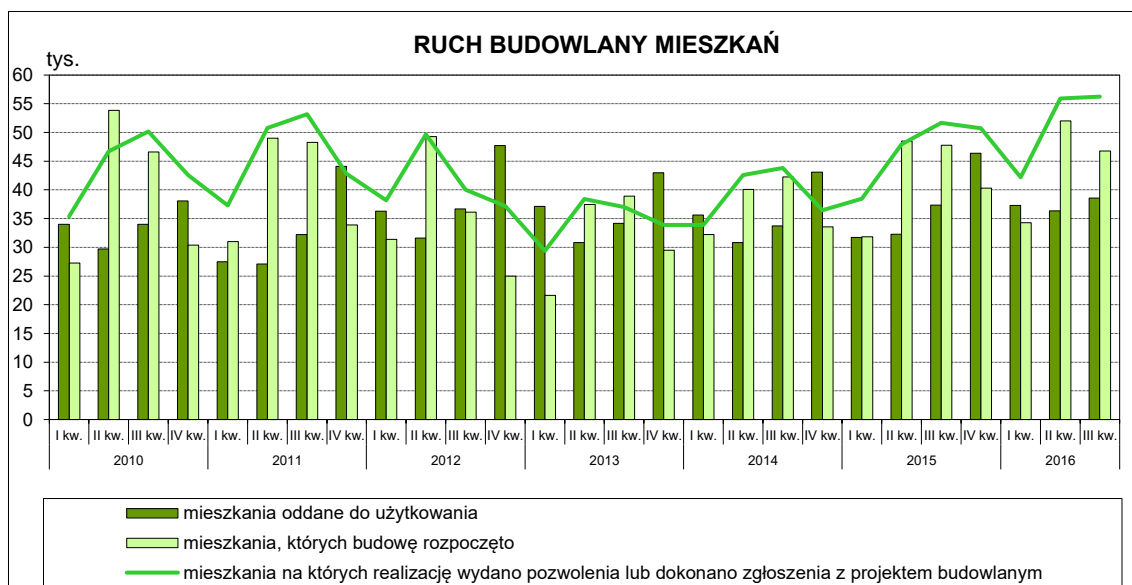
Przewidywane jest zwiększenie skali redukcji zatrudnienia i dalszy spadek cen robót budowlano-montażowych.

Podobnie jak przed miesiącem i przed rokiem, jako główne bariery w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej przedsiębiorcy wskazują koszty zatrudnienia, konkurencję na rynku i wysokie obciążenia na rzecz budżetu. W skali roku odnotowano w największym stopniu zwiększenie dotkliwości niedoboru wykwalifikowanych pracowników.

W ocenie przedsiębiorców moce produkcyjne w budownictwie wykorzystywane są obecnie w 80,3%, tj. w stopniu podobnym jak przed rokiem (79,6%).

Budownictwo mieszkaniowe

W okresie trzech kwartałów br. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż przed rokiem. Więcej było mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym; nieco wzrosła również liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Według wstępnych danych⁸, w okresie styczeń–wrzesień br. **oddano do użytkowania** 112,3 tys. mieszkań, tj. o 10,9% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Lepsze niż przed rokiem efekty odnotowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem, w którym oddano 53,4 tys. mieszkań (wzrost o 32,2%), natomiast nieco słabsze – w budownictwie indywidualnym (spadek o 4,1% do 55,4 tys. mieszkań). Wzrosła w skali roku liczba mieszkań oddanych w budownictwie spółdzielczym (o 48,1% do 1,8 tys.) i komunalnym (o 20,3% do 1,0 tys.), a spadła – w budownictwie społecznym czynszowym (646 oddanych mieszkań wobec 800 przed rokiem) i zakładowym (93 mieszkania wobec 301).

W okresie trzech kwartałów br. w 10 województwach oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w analogicznym okresie ub. roku. Znaczne wzrosty notowano m.in. w województwach: mazowieckim (o 24,8% do 26,1 tys. oddanych mieszkań), dolnośląskim (o 24,4% do 11,5 tys.) i małopolskim (o 21,5% do 12,2 tys.). W województwie podlaskim liczba mieszkań oddanych w okresie styczeń–wrzesień br. utrzymała się na poziomie sprzed roku, a w 5 województwach: łódzkim, pomorskim, podkarpackim, kujawsko-pomorskim i opolskim – notowano kilkuprocentowe spadki.

⁸ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania kształtowała się następująco:

Formy budownictwa	I-IX 2015				I-IX 2016			
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego =100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²
Ogółem	101331	100,0	101,2	102,7	112337	100,0	110,9	96,7
Indywidualne.....	57798	57,0	104,3	136,3	55400	49,3	95,9	136,3
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.....	40365	39,8	102,8	58,6	53379	47,5	132,2	58,6
Spółdzielcze.....	1195	1,2	47,0	59,2	1770	1,6	148,1	58,3
Społeczne czynszowe	800	0,8	67,1	47,2	646	0,6	80,8	50,5
Komunalne.....	872	0,9	60,0	40,5	1049	0,9	120,3	43,4
Zakładowe.....	301	0,3	104,5	66,3	93	0,1	30,9	70,6

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 96,7 m² i była o 6,0 m² mniejsza niż w analogicznym okresie ub. roku.

We wrześniu br. oddano do użytkowania 14,1 tys. mieszkań, tj. o 6,2% więcej niż przed rokiem. Wzrosła zarówno liczba mieszkań oddanych w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 7,6% do 7,3 tys.), jak i w budownictwie indywidualnym (o 5,9% do 6,4 tys.). Więcej mieszkań niż we wrześniu ub. roku oddano w budownictwie spółdzielczym (169 wobec 120) i komunalnym (182 wobec 160), natomiast mniej – w budownictwie społecznym czynszowym (20 wobec 96) i zakładowym (42 wobec 82).

W okresie trzech kwartałów br. liczba mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia** lub dla których **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym** wyniosła 154,3 tys. i była o 11,8% większa niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. wydano pozwolenia na budowę 18,7 tys. mieszkań – o 0,3% mniej niż przed rokiem.

Liczba mieszkań, których **budowę rozpoczęto** w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 133,1 tys., tj. zwiększyła się w skali roku o 3,9%, w tym we wrześniu br. rozpoczęto budowę 15,6 tys. mieszkań – o 10,3% mniej niż we wrześniu ub. roku.

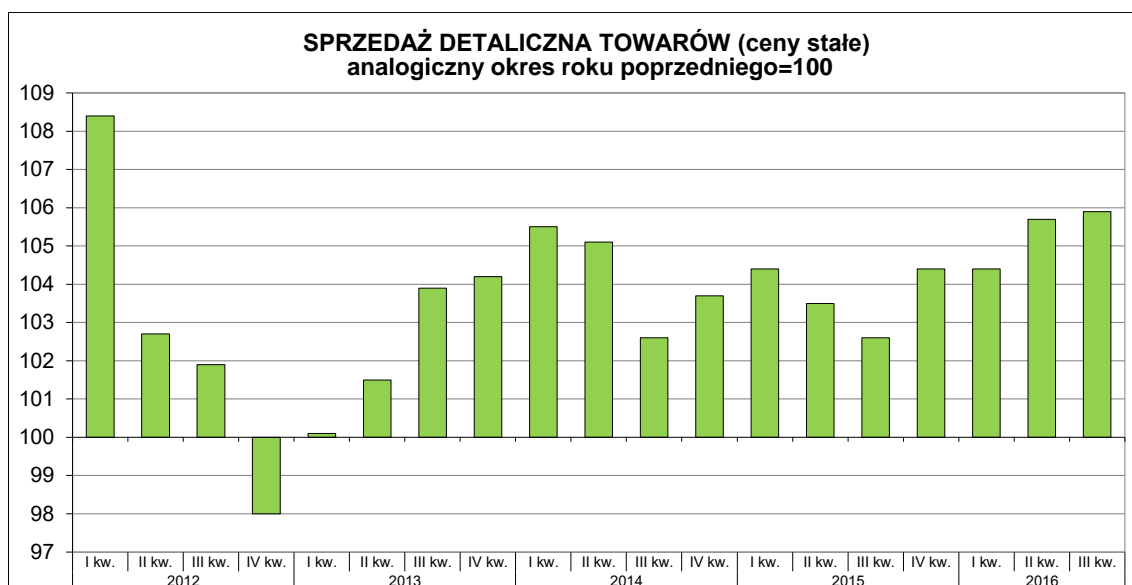
Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto kształtowała się następująco:

Formy budownictwa	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-IX 2016					
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego =100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego =100
Ogółem	154349	100,0	111,8	133089	100,0	103,9
Indywidualne.....	74227	48,1	110,9	66752	50,2	106,2
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.....	75729	49,1	110,2	63099	47,4	100,5
Spółdzielcze.....	1024	0,6	99,1	1731	1,3	187,1
Społeczne czynszowe	813	0,5	207,4	410	0,3	52,5
Komunalne.....	2429	1,6	269,6	966	0,7	152,8
Zakładowe	127	0,1	96,2	131	0,1	238,2

W końcu września br. w **budowie** było 741,3 tys. mieszkań, tj. o 2,0% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

W okresie styczeń–wrzesień br. **sprzedaż detaliczna**⁹ była o 5,3% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 3,5% przed rokiem). W kolejnych kwartałach tempo wzrostu stopniowo umacniało się.

Wyższa niż w okresie trzech kwartałów ub. roku była sprzedaż w większości grup. Znacznie zwiększyła się sprzedaż w grupie pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 10,4%) oraz pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 8,7%). W grupie o największym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem, tj. żywność, napoje i wyroby tytoniowe, notowano wzrost o 4,9% (tj. podobny jak przed rokiem). Zwiększenie sprzedaży obserwowano również w grupie paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 1,0%), po spadku w analogicznym okresie ub. roku (o 1,1%). Niższa niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku była natomiast sprzedaż w grupie pozostałe (o 8,3%)

We wrześniu br. sprzedaż detaliczna zwiększyła się w skali roku o 6,3% (wobec wzrostu o 7,8% w sierpniu br.). Wśród grup o istotnym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem znaczący wzrost sprzedaży notowano w pozostałej sprzedaży detalicznej w niewyspecjalizowanych sklepach (o 14,6%). Wyższa niż przed rokiem była również sprzedaż w grupach: paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 6,0% wobec spadku przed rokiem o 2,5%), żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 5,9%) oraz pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 5,2%). Spadek sprzedaży obserwowano w grupie pozostałe (o 7,1%).

⁹ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika sprzedaży detalicznej (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016					2015	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres poprzedniego roku=100									struktura w %	
Ogółem^a	104,4	103,5	102,6	104,4	104,4	105,7	105,9	105,3	106,3	100,0	100,0
w tym:											
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	101,9	113,1	115,1	119,3	112,2	112,8	106,3	110,4	105,2	10,1	9,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	97,7	99,8	99,0	99,7	97,5	100,7	104,4	101,0	106,0	14,3	15,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	108,8	102,4	103,9	99,2	105,8	104,5	104,5	104,9	105,9	27,1	26,5
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	108,8	107,8	104,9	119,7	107,3	109,0	109,5	108,7	114,6	11,7	11,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	109,4	104,9	104,8	103,0	109,7	112,8	114,1	112,1	116,5	6,1	5,7
Tekstylnia, odzież, obuwie	111,9	113,8	112,5	115,0	114,4	121,4	111,1	115,8	110,8	6,2	5,7
Meble, rtv, agd	106,9	103,3	104,3	105,4	106,9	112,6	108,7	109,5	106,9	8,0	7,6
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizo- wanych sklepach	117,0	115,6	115,3	116,7	103,9	106,5	109,8	106,9	106,3	5,4	5,3
Pozostałe	90,6	92,1	85,7	86,6	89,4	89,0	96,6	91,7	92,9	10,1	11,7

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

Sprzedaż hurtowa¹⁰ w przedsiębiorstwach handlowych w okresie styczeń-wrzesień br. zwiększyła się w skali roku o 5,2%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych wzrosła o 2,4% (wobec wzrostu przed rokiem odpowiednio o 3,6% oraz o 3,0%). Wzrost sprzedaży hurtowej notowano m.in. w grupach: niewyspecjalizowane (o 5,6% wobec spadku przed rokiem o 3,1%) oraz żywność (o 3,5%). Obniżyła się natomiast sprzedaż hurtowa w grupach: narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie (o 4,8%, po wysokim wzroście przed rokiem), kosmetyki i wyroby farmaceutyczne (o 1,7%), a także w grupie o największym udziale w sprzedaży hurtowej, tj. półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom (o 0,6%).

We wrześniu br. sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych wzrosła w skali roku o 7,0%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych – o 5,1%.

¹⁰ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Ogólny klimat koniunktury w październiku br. w handlu detalicznym jest oceniany korzystnie, podobnie jak przed miesiącem. Pozytywnie oceniają koniunkturę przedsiębiorstwa duże oraz średnie, przy nadal negatywnych wskazaniach firm małych i mikro. Utrzymują się korzystne opinie koniunktury w branży tekstylia, odzież, obuwie i pojazdy samochodowe. Bardziej optymistyczne niż we wrześniu br. są nastroje firm z branży artykuły gospodarstwa domowego ogółem. Jednostki z branży żywność formułują mniej niekorzystne opinie niż przed miesiącem. Bieżąca sprzedaż oceniana jest przez ogół przedsiębiorstw nieco mniej pozytywnie niż przed miesiącem, przy bardziej optymistycznych przewidywaniach w tym zakresie. Pesymistyczne oceny bieżącej sytuacji finansowej są zbliżone do formułowanych we wrześniu br., a prognozy pozostają nieznacznie pozytywne. Przedsiębiorcy przewidują niewielkie zwiększenie zatrudnienia oraz sygnalizują, że dynamika cen może być zbliżona do oczekiwanej przed miesiącem.

Wśród barier ograniczających działalność przedsiębiorstw w październiku br. najbardziej uciążliwe pozostają: konkurencja na rynku, koszty zatrudnienia, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niedostateczny popyt. W skali roku najbardziej zmniejszyło się znaczenie bariery związanej z niedostatecznym popytem, zwiększyła się natomiast uciążliwość niedoboru pracowników oraz niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej.

Transport

W okresie styczeń-wrzesień br. **sprzedaż usług**¹¹ w jednostkach transportu ogółem¹² zwiększyła się o 5,1% w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku (wobec wzrostu o 1,7% przed rokiem). W trzecim kwartale br. dynamika sprzedaży była wolniejsza niż w drugim (wzrost o 5,1% wobec 7,1%). We wrześniu br. sprzedaż usług w transporcie wzrosła w skali roku o 4,5% (wobec 6,6% przed miesiącem).

Spśród grup o znaczącym udziale w transporcie ogółem, w okresie styczeń-wrzesień br. wzrost sprzedaży w skali roku notowano w transporcie samochodowym (o 5,8%) oraz w magazynowaniu i działalności usługowej wspomagającej transport (o 5,7%). Spadek obserwowano natomiast w transporcie kolejowym (o 1,3%).

Przewozy ładunków ogółem w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosły 372,3 mln ton, tj. o 2,9% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Zwiększyły się przewozy w transporcie samochodowym oraz morskim. We wrześniu br. przewieziono 45,4 mln ton ładunków ogółem, tj. o 1,5% więcej niż przed rokiem.

Transportem kolejowym w okresie dziewięciu miesięcy br. przewieziono 162,2 mln ton ładunków (o 1,5% mniej niż przed rokiem). Niższe niż w okresie styczeń-wrzesień ub. roku były przewozy w komunikacji wewnętrznej (o ok. 2%). W komunikacji międzynarodowej wielkość przewozów była o ok. 1% niższa od notowanej przed rokiem (w tym obserwowano spadek przewozów ładunków eksportowanych – o ok. 4%, przy wzroście przewozów ładunków tranzytowych – o ok. 2%, podczas gdy przewozy ładunków importowanych nie uległy istotnej zmianie). We wrześniu br. transportem kolejowym przewieziono 20,0 mln ton ładunków (spadek w skali roku o 2,8%). Średniodobowe przewozy ładunków we wrześniu br. były o 7,7% większe niż przed miesiącem.

Transportem samochodowym zarobkowym w okresie styczeń-wrzesień br. przewieziono 162,0 mln ton ładunków (tj. o 8,5% więcej niż przed rokiem), natomiast we wrześniu br. – 19,9 mln ton (wzrost o 9,8% w skali roku). Potencjał przewozowy transportu samochodowego zarobkowego zwiększył się od początku roku o 8,8%.

Transportem rurociągowym w okresie dziewięciu miesięcy br. przetłoczono 40,5 mln ton ropy i produktów naftowych (o 0,4% mniej niż przed rokiem), a we wrześniu br. – 4,4 mln ton (o 11,2% mniej niż w analogicznym miesiącu ub. roku).

Przewozy ładunków **transportem morskim** w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosły 5,0 mln ton, tj. o 10,6% więcej niż przed rokiem. We wrześniu br. przewieziono 0,6 mln ton ładunków (wzrost w skali roku o 10,0%).

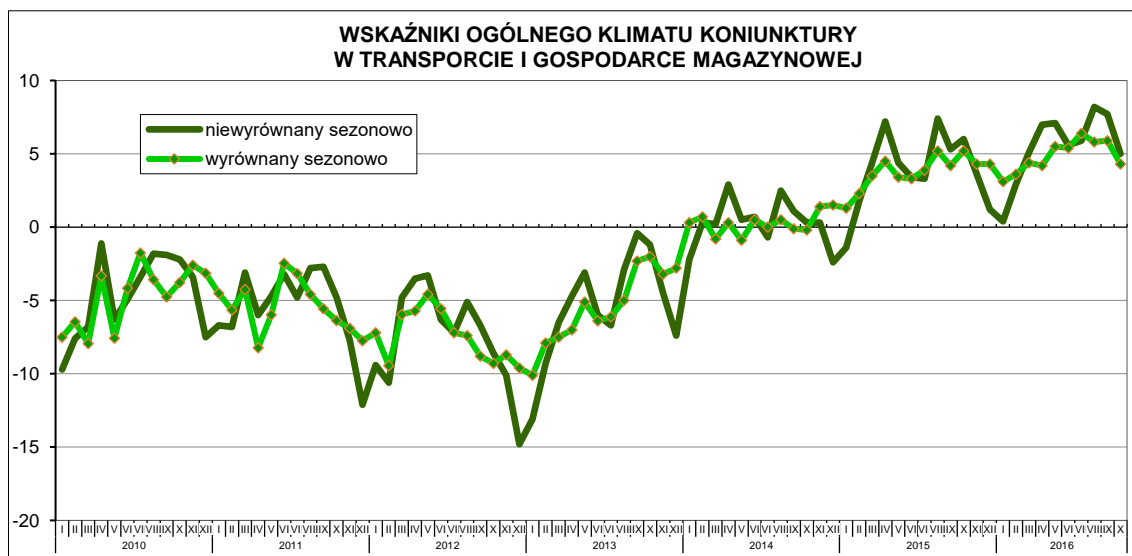
¹¹ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, pasażerów, bagażu i poczty, przeładunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu.

¹² W cenach stałych; w przedsiębiorstwach transportowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W **portach morskich** w okresie trzech kwartałów br. przeładowano 54,1 mln ton ładunków, tj. o 2,0% więcej niż przed rokiem. Zwiększyły się przeładunki pozostałych ładunków drobnicowych – o 14,2%, ładunków tocznych – o 10,1% oraz kontenerów – o 9,4%. Zmniejszyły się natomiast przeładunki ładunków masowych suchych – o 2,8% (w tym węgla i koksu – o 0,4%) oraz ładunków masowych ciekłych – o 2,2% (w tym ropy naftowej – o 4,1%).

W okresie styczeń–wrzesień br. więcej przeładunków niż w analogicznym okresie ub. roku obserwowano we wszystkich portach, z wyjątkiem Gdańska, gdzie notowano spadek o 2,6% do 23,6 mln ton. Wzrost przeładunków notowano natomiast w portach: Gdynia (o 10,9% do 13,1 mln ton), Świnoujście (o 7,3% do 9,4 mln ton), Police (o 1,8% do 1,3 mln ton) oraz Szczecin (o 0,2% do 6,4 mln ton).

Środkami komunikacji publicznej w okresie styczeń–wrzesień br. przewieziono 482,3 mln pasażerów – o 6,7% mniej niż przed rokiem. Zmniejszyły się przewozy pasażerów transportem samochodowym (o 15,9% do 255,6 mln osób). Wzrosły natomiast przewozy pasażerów transportem lotniczym (o 43,7% do 8,6 mln) oraz transportem kolejowym (o 5,3% do 217,0 mln pasażerów).

W październiku br. **ogólny klimat koniunktury** w sekcji transport i gospodarka magazynowa jest oceniany nieco mniej pozytywnie niż przed miesiącem. Ostrożniejsze niż we wrześniu br. są korzystne oceny dotyczące bieżącego popytu i sprzedaży, przy nieznacznie pesymistycznych przewidywaniach w tym zakresie (wobec optymistycznych przed miesiącem). Utrzymują się pozytywne opinie odnoszące się do bieżącej sytuacji finansowej, ale przewidywania w tym obszarze pogorszyły się i są niekorzystne. W najbliższych trzech miesiącach spodziewany jest nieznaczny spadek cen usług transportowych. Możliwy jest wzrost zatrudnienia, ale w skali mniejszej niż oczekiwano przed miesiącem.

Łączność

W okresie trzech kwartałów br. **sprzedaż usług** łączności ogółem¹³ (obejmująca wpływy za usługi pocztowe i kurierskie oraz za usługi telekomunikacyjne) była w cenach stałych o 3,7% wyższa niż przed rokiem. Wzrosła sprzedaż usług telekomunikacyjnych, przy nieznacznym spadku w usługach pocztowych i kurierskich.

W końcu września br. liczba abonentów i użytkowników (usługi z przedpłatą) **telefonii ruchomej (komórkowej)** wyniosła 56,2 mln (w tym ok. 44% stanowili użytkownicy) i była o 4,7% mniejsza niż przed rokiem oraz zbliżona do notowanej w końcu grudnia ub. roku. W porównaniu z wrześniem ub. roku zmniejszyła się liczba użytkowników (o 18,5%), przy wzroście liczby abonentów (o 10,1%). Na 100 mieszkańców w końcu września br. przypadało 146,3 abonentów i użytkowników (wobec 153,4 przed rokiem oraz 146,4 w końcu grudnia ub. roku).

Notowano dalszy spadek liczby **telefonicznych łączy głównych**¹⁴ (zapoczątkowany w 2005 r.) – w sieci publicznej telefonii przewodowej w końcu września br. wyniosła ona ok. 4,7 mln i była o ok. 5,5% mniejsza niż w końcu grudnia ub. roku. Liczba łączy w dostęпах ISDN¹⁵ w końcu września br. wyniosła ok. 690 tys. (w tym ok. 91% zainstalowano w miastach) i była o ok. 5% mniejsza niż w końcu grudnia ub. roku. Wskaźnik gęstości abonenckiej, mierzony liczbą łączy głównych na 100 mieszkańców, w końcu września br. wyniósł 12,2 (wobec 12,9 w końcu grudnia ub. roku).

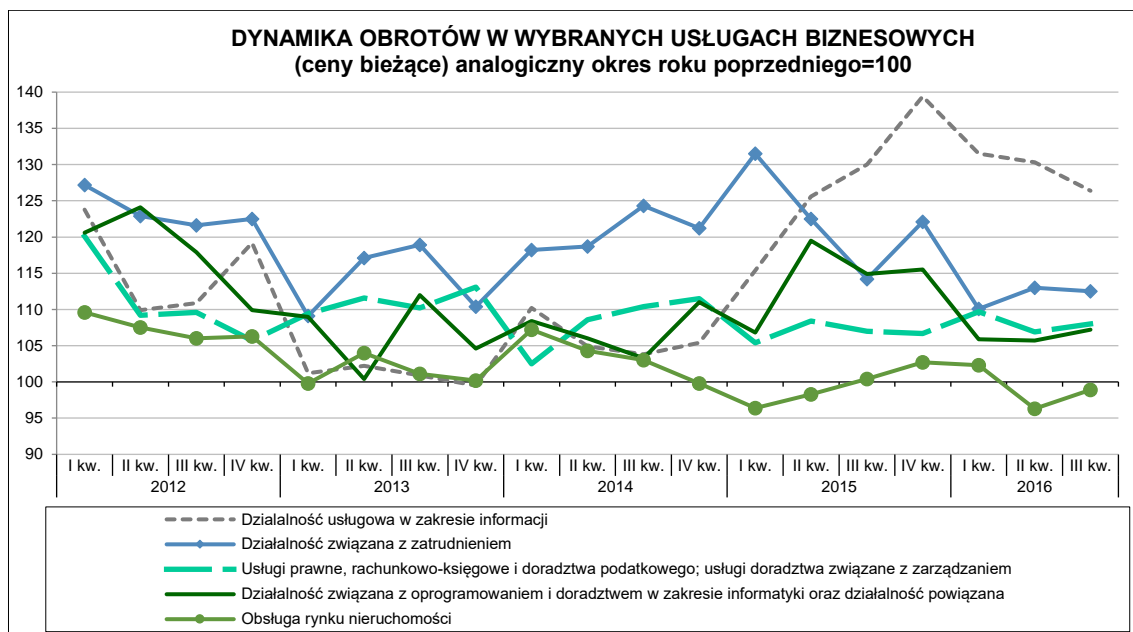
¹³ W cenach stałych; w jednostkach łączności o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹⁴ Standardowe łącza główne (abonenci telefonii przewodowej) powiększone o liczbę łączy w dostęпах ISDN.

¹⁵ ISDN – telefoniczna sieć cyfrowa z integracją usług, umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transferu głosu, obrazu, faksów, danych.

Usługi biznesowe

W okresie styczeń–wrzesień br. obroty¹⁶ w większości badanych grupowań z obszaru usług biznesowych¹⁷ były wyższe niż przed rokiem.

Podobnie jak przed rokiem, nadal znaczny wzrost obserwowano w zakresie informacji (o 26,4%). Szybciej niż w okresie trzech kwartałów ub. roku zwiększyły się obroty w działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (wzrost o 10,0%) oraz w usługach prawnych, rachunkowo-księgowych i doradztwa podatkowego; usługach doradztwa związanych z zarządzaniem (o 8,0%). Wolniejszy niż przed rokiem był wzrost obrotów w działalności związanej z zatrudnieniem (12,5%), działalności związanej z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalności powiązanej (7,2%), jak również w zakresie sprzątania obiektów (3,5%). W tempie zbliżonym do obserwowanego przed rokiem wzrosły obroty w zakresie administracyjnej obsługi biura i pozostałej działalności wspomagającej prowadzenie działalności gospodarczej (o 11,9%).

¹⁶ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹⁷ Usługi biznesowe to usługi związane z obsługą działalności gospodarczej. Badaniem objęto wybrane grupowania Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007: z sekcji Informacja i komunikacja działły: działalność wydawnicza, działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana, działalność usługowa w zakresie informacji; sekcję Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; z sekcji Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: dział działalność prawnicza, rachunkowo-księgowy i doradztwo podatkowe, grupę doradztwo związane z zarządzaniem oraz działły: działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne; reklama, badanie rynku i opinii publicznej; pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; z sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca działły: działalność związana z zatrudnieniem; działalność detektywistyczna i ochroniarska, grupę sprzątanie obiektów oraz dział działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej.

Po spadku w analogicznym okresie ub. roku nieznacznie wzrosły obroty w działalności wydawniczej (o 0,1%). Utrzymał się natomiast spadek obrotów w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (wyniósł 1,1%) oraz nieznaczny – w zakresie architektury i inżynierii, badań i analiz technicznych (0,1%). Niższe niż przed rokiem były również obroty w pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 8,3%, po wysokim wzroście przed rokiem) oraz w usługach w zakresie reklamy, badania rynku i opinii publicznej (o 4,6%).

Bilans płatniczy

Według wstępnych danych, **saldo rachunku bieżącego bilansu płatniczego**¹⁸ w sierpniu br. wyniosło minus 4,5 mld zł (wobec minus 3,0 mld zł przed rokiem). **Saldo obrotów towarowych** ukształtowało się na poziomie minus 2,2 mld zł (wobec minus 0,8 mld zł rok wcześniej), przy czym eksport zwiększył się o 10,8% do 59,1 mld zł, a import wzrósł o 13,2% do 61,3 mld zł. **Saldo usług** wyniosło 3,3 mld zł i było wyższe niż w sierpniu ub. roku o 0,4 mld zł. Złożyły się na nie dodatnie salda: usług transportowych (1,5 mld zł) i pozostałych usług (2,2 mld zł) oraz ujemne saldo podróży zagranicznych (0,4 mld zł). Przychody z tytułu eksportu usług ukształtowały się na poziomie 15,2 mld zł (o 6,4% więcej niż w sierpniu ub. roku), a rozchody z tytułu importu usług wyniosły 11,9 mld zł (tj. odpowiednio o 4,3% więcej). **Saldo dochodów pierwotnych** w sierpniu br. wyniosło minus 5,2 mld zł i pogłębiło się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 0,4 mld zł. Na wysokość salda dochodów pierwotnych w znacznym stopniu wpłynęło ujemne saldo dochodów z inwestycji w kwocie 6,9 mld zł, w ramach którego dochody uzyskane przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych z tytułu ich zaangażowania kapitałowego w polskich podmiotach ukształtowały się na poziomie 5,9 mld zł, a dochody nierezydentów z inwestycji portfelowych wyniosły 1,3 mld zł. **Saldo dochodów wtórnych** w sierpniu br. wyniosło minus 0,4 mld zł (wobec minus 0,2 mld zł przed rokiem), przy czym wartość przychodów była wyższa niż w sierpniu ub. roku o 0,3 mld zł i wyniosła 2,0 mld zł, a wartość rozchodów wzrosła o 0,4 mld zł do 2,4 mld zł.

Rachunek kapitałowy zamknął się dodatnim saldem w wysokości 0,1 mld zł (wobec 3,9 mld zł w sierpniu ub. roku), a kwoty przychodów i rozchodów ukształtowały się odpowiednio na poziomie 0,3 mld zł oraz 0,2 mld zł (wobec 4,0 mld zł przychodów oraz 0,2 mld zł rozchodów przed rokiem).

Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego w sierpniu br. wyniosło minus 5,0 mld zł (wobec minus 0,8 mld zł rok wcześniej). **Saldo inwestycji zagranicznych w Polsce** ukształtowało się na poziomie 3,4 mld zł, przy czym saldo pasywów inwestycji bezpośrednich wyniosło 0,5 mld zł. Saldo **polskich inwestycji za granicą** wyniosło minus 1,6 mld zł, w tym saldo aktywów inwestycji bezpośrednich wyniosło minus 3,6 mld zł. Na wielkość salda rachunku finansowego wpływały również **inwestycje portfelowe**, gdzie odnotowano spadek wartości aktywów rezydentów o 0,6 mld zł oraz napływ kapitału nierezydentów w kwocie 7,2 mld zł. W **pozostałych inwestycjach** odnotowano zmniejszenie aktywów rezydentów w kwocie 0,2 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w wysokości 4,3 mld zł. Saldo pochodnych instrumentów finansowych

¹⁸ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego (NBP).

ukszałtowało się na poziomie minus 0,5 mld zł. Wartość **oficjalnych aktywów rezerwowych** w sierpniu br. zwiększyła się o 3,3 mld zł do 430,0 mld zł.

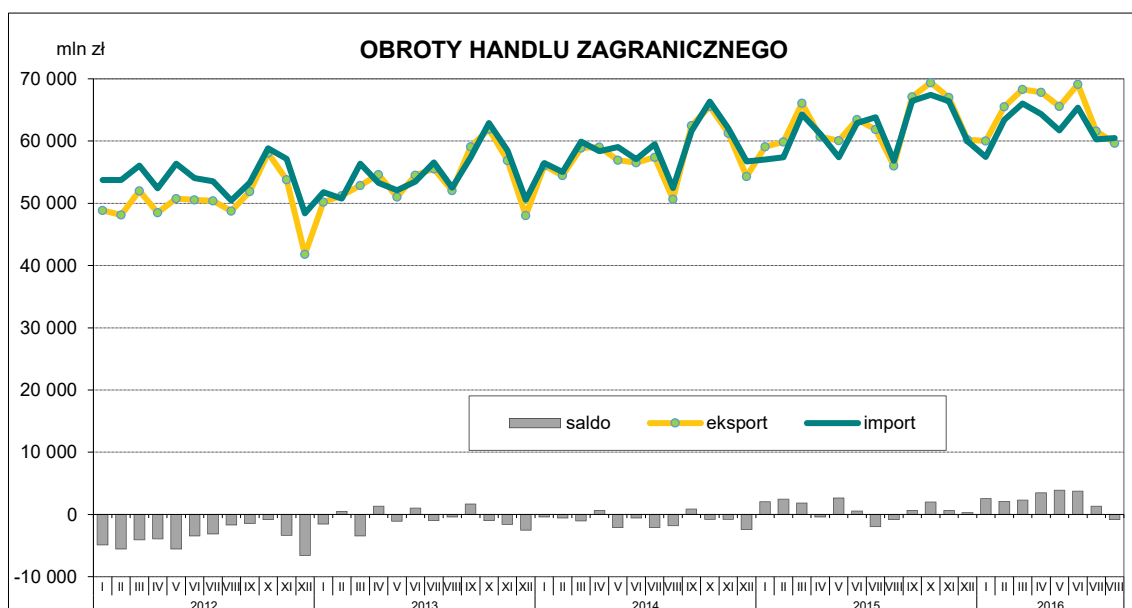
Bilans płatniczy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VIII 2015	VIII 2016	IX 2015 – VIII 2016 ^a
	w mln zł		
RACHUNEK BIEŻĄCY	-3004	-4501	-10289
Saldo obrotów towarowych	-775	-2189	11632
Eksport.....	53381	59130	754160
Import.....	54156	61319	742528
Saldo usług.....	2831	3251	51698
Przychody	14244	15155	180349
Rozchody.....	11413	11904	128651
Saldo dochodów pierwotnych	-4836	-5191	-69162
Przychody	3456	4126	43844
Rozchody.....	8292	9317	113006
Saldo dochodów wtórnych.....	-224	-372	-4457
Przychody	1762	2046	22744
Rozchody.....	1986	2418	27201
RACHUNEK KAPITAŁOWY	3897	95	14300
Przychody	4048	267	17560
Rozchody.....	151	172	3260
RACHUNEK FINANSOWY	-798	-4992	-11895
Inwestycje bezpośrednie - aktywa.....	-3640	-3603	4915
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	-189	419	-1139
Instrumenty dłużne	-3451	-4022	6054
Inwestycje bezpośrednie - pasywa	1018	480	49964
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	5437	4150	39574
Instrumenty dłużne	-4419	-3670	10390
Inwestycje portfelowe - aktywa	1513	-579	20401
Udziałowe papiery wartościowe.....	353	-111	17645
Dłużne papiery wartościowe.....	1160	-468	2756
Inwestycje portfelowe - pasywa.....	-2535	7181	27183
Udziałowe papiery wartościowe.....	-800	201	19769
Dłużne papiery wartościowe.....	-1735	6980	7414
Pozostałe inwestycje - aktywa.....	598	-235	7654
NBP	-1	0	2
Sektor rządowy.....	11	4	755
Monetarne Instytucje Finansowe	1579	846	-5778
Pozostałe sektory.....	-991	-1085	12675
Pozostałe inwestycje - pasywa	-1677	-4285	12925
NBP	-3435	697	42896
Sektor rządowy.....	-72	-50	1137
Monetarne Instytucje Finansowe	3203	-3319	-31264
Pozostałe sektory.....	-1373	-1613	156
Pochodne instrumenty finansowe	-1008	-544	-1350
Oficjalne aktywa rezerwowe	-1455	3345	46557
SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	-1691	-586	-15906

^a Dane skumulowane są prezentowane krocząco w ujęciu 12 miesięcy.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–sierpień br. obserwowano nieco słabszy niż przed rokiem wzrost obrotów handlu zagranicznego w skali roku. Zwiększyła się wymiana z krajami rozwiniętymi, w tym z krajami UE oraz eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej i import z krajów rozwijających się. Dodatkowo saldo uzyskane w obrotach ogółem było znacznie wyższe niż przed rokiem. W okresie styczeń–lipiec br. wymiana w cenach stałych była wyższa niż przed rokiem, a wskaźnik terms of trade kształtował się korzystnie, m.in. w wyniku poprawy relacji cenowych z krajami Europy Środkowo-Wschodniej.

W porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku eksport zwiększył się o 6,3% do 517,6 mld zł, a import wzrósł o 3,8% do 499,1 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 18,5 mld zł (przed rokiem 6,3 mld zł). Obroty wyrażone w euro były wyższe niż przed rokiem po stronie eksportu o 1,5% i wyniosły 118,9 mld EUR, a po stronie importu obniżyły się o 0,8% do 114,7 mld EUR. Dodatkowo saldo wyniosło 4,3 mld EUR (w okresie styczeń–sierpień ub. roku 1,5 mld EUR). W obrotach prezentowanych w dolarach USA odnotowano niewielki wzrost eksportu w skali roku (o 0,9% do 132,5 mld USD), natomiast import był niższy o 1,5% i wyniósł 127,7 mld USD. Dodatkowo saldo ukształtowało się na poziomie 4,8 mld USD (po ośmiu miesiącach ub. roku – 1,7 mld USD).

Obroty **w cenach stałych** w okresie styczeń–lipiec br. wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku – eksport o 5,7%, a import o 4,7%. Zwiększył się wolumen eksportu do krajów UE (o 6,3%) i do krajów Europy Środkowo-Wschodniej (o 10,4%), natomiast obniżył się – w obrotach z krajami rozwijającymi się (o 2,6%). W imporcie odnotowano wzrost wolumenu towarów sprowadzanych ze wszystkich grup krajów: z krajów UE – o 3,2%, z krajów Europy Środkowo-Wschodniej – o 10,7% i z krajów rozwijających się – o 7,9%.

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) wzrosły w stosunku do okresu styczeń–lipiec ub. roku o 0,5%, a towarów importowanych obniżyły się o 1,1%.

Wskaźnik terms of trade w obrotach ogółem ukształtował się na poziomie 101,6 (wobec 100,1 w okresie styczeń–lipiec ub. roku). W wymianie z krajami Europy Środkowo-Wschodniej wyniósł 132,9 (przed rokiem 126,0), z krajami UE 98,7 (wobec 99,1), a z krajami rozwijającymi się 101,3 (wobec 94,8 odpowiednio). Na poprawę uwarunkowań cenowych w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej decydujący wpływ miał znaczny spadek cen importowanych paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych – o 32,5%.

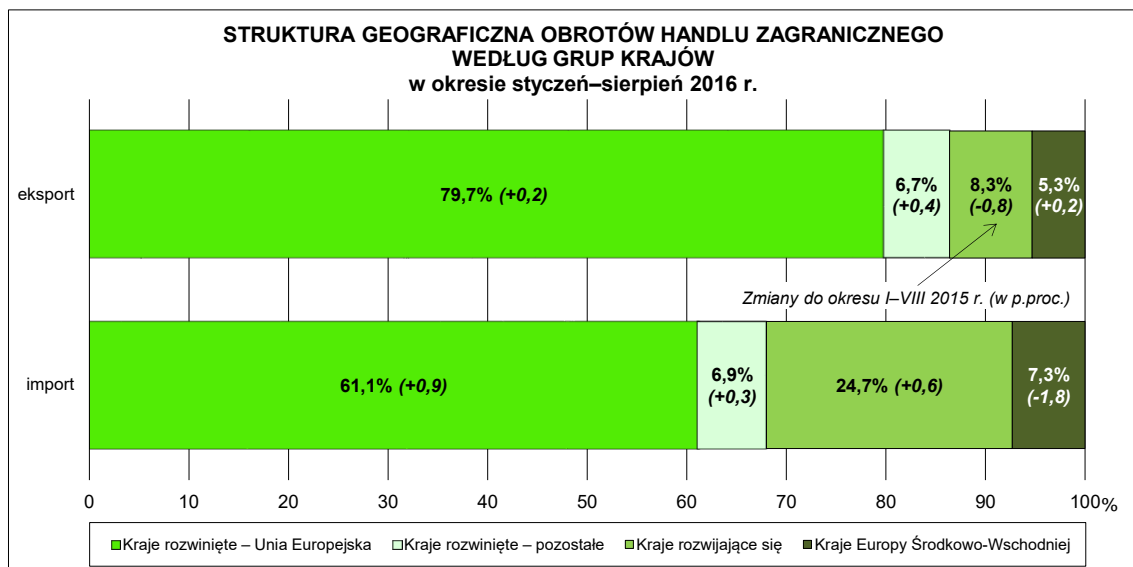
Obroty towarowe handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I–VIII 2016						I–VIII 2015	I–VIII 2016
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I–VIII 2015=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	517613,5	118921,9	132461,5	106,3	101,5	100,9	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	447223,1	102770,6	114453,9	107,0	102,3	101,5	85,8	86,4
w tym Unia Europejska	412647,2	94830,8	105607,5	106,5	101,8	101,0	79,5	79,7
w tym strefa euro	293717,8	67498,1	75168,8	106,3	101,6	100,8	56,7	56,7
Kraje rozwijające się	43043,0	9878,0	11014,9	97,6	93,1	93,0	9,1	8,3
Kraje Europy Śr.-Wsch	27347,4	6273,3	6992,7	109,1	104,0	103,9	5,1	5,3
IMPORT^a	499120,5	114663,1	127694,0	103,8	99,2	98,5	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	339656,9	78041,4	86929,2	105,7	101,0	100,3	66,8	68,0
w tym Unia Europejska	305063,9	70094,6	78079,3	105,5	100,8	100,0	60,2	61,1
w tym strefa euro	244611,8	56207,3	62610,5	105,9	101,2	100,4	48,0	49,0
Kraje rozwijające się	123230,5	28289,5	31492,9	106,6	101,8	101,2	24,1	24,7
Kraje Europy Śr.-Wsch	36233,1	8332,2	9271,9	82,7	78,9	78,5	9,1	7,3
SALDO	18493,0	4258,8	4767,5	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	107566,2	24729,2	27524,7	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	107583,3	24736,2	27528,2	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	49106,0	11290,8	12558,3	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-80187,5	-18411,5	-20478,0	x	x	x	x	x
Kraje Europy Śr.-Wsch	-8885,7	-2058,9	-2279,2	x	x	x	x	x

^a Dane dot. importu w podziale na grupy krajów prezentowane są **wg kraju pochodzenia**. Dane dot. importu **wg kraju wysyłki** dostępne są w Informacji bieżącej o wynikach wstępnych *Obroty handlu zagranicznego ogółem i wg krajów w I–VIII 2016 r.* na stronie internetowej GUS:

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/49/1/obroty_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-sierpien_2016.pdf

W **strukturze geograficznej** obrotów ogółem, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, zwiększył się udział krajów rozwiniętych (w tym krajów UE). W eksporcie ogółem wyższy był również udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej, a w imporcie ogółem – krajów rozwijających się.

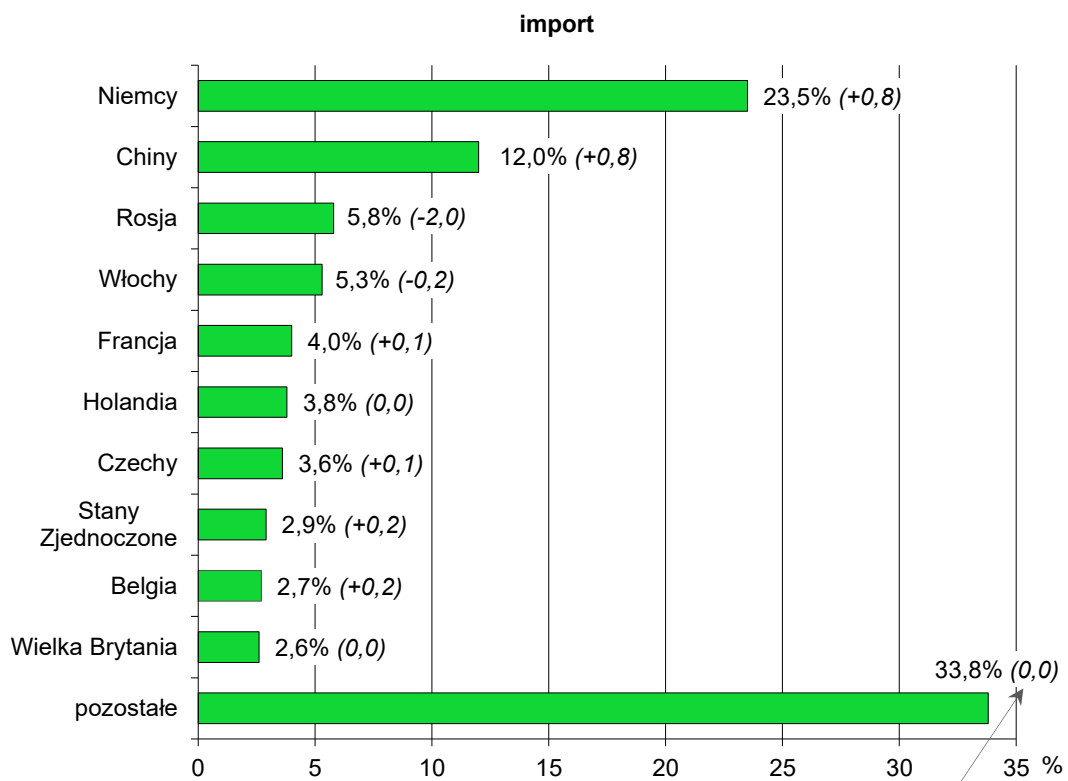
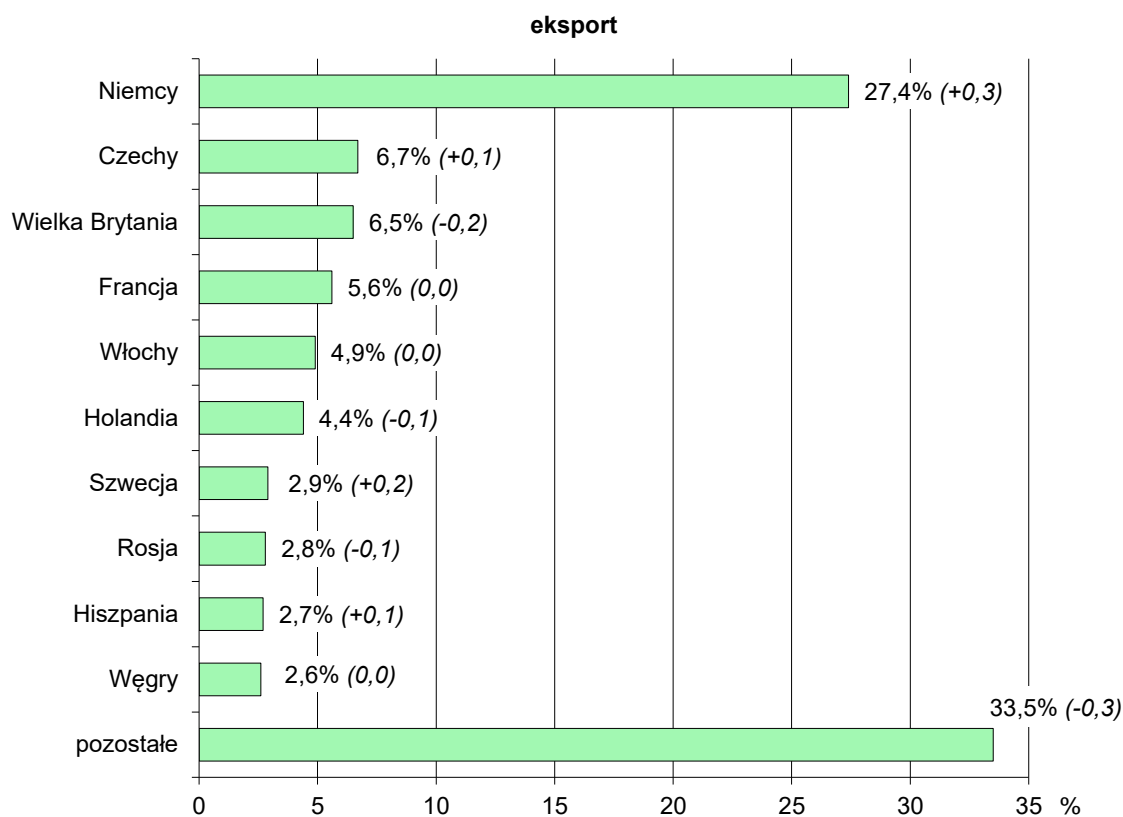

Eksport do krajów **Unii Europejskiej** wzrósł o 6,5% do 412,6 mld zł, a import – o 5,5% do 305,1 mld zł. Wyższe niż przed rokiem dodatnie saldo wymiany ukształtowało się na poziomie 107,6 mld zł (w okresie styczeń–sierpień ub. roku – 98,2 mld zł). Obroty wyrażone w euro w eksporcie wyniosły 94,8 mld EUR, tj. o 1,8% więcej niż przed rokiem, a w imporcie – 70,1 mld EUR, tj. o 0,8% więcej. Dodatkowo saldo osiągnęło wartość 24,7 mld EUR (po ośmiu miesiącach ub. roku 23,6 mld EUR). Eksport wyrażony w dolarach USA był wyższy w skali roku o 1,0%, natomiast import pozostał na poziomie sprzed roku. Dodatkowo saldo wyniosło 27,5 mld USD (wobec 26,5 mld USD w okresie styczeń–sierpień ub. roku). Eksport w obrotach z krajami Unii Europejskiej stanowił 79,7% wartości eksportu ogółem, a import – 61,1% wartości importu ogółem, tj. więcej niż przed rokiem odpowiednio o 0,2 p.proc. i o 0,9 p.proc.

Wartość obrotów z **Niemcami** wzrosła w skali roku w eksporcie o 7,5% do 141,9 mld zł, a w imporcie o 7,3% do 117,4 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 24,5 mld zł (wobec 22,6 mld zł przed rokiem). Udział Niemiec w eksporcie ogółem zwiększył się z 27,1% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 27,4%, a w imporcie – z 22,7% do 23,5%.

W wymianie z Niemcami wg grup towarowych SITC odnotowano wzrost eksportu m.in. samochodów osobowych, części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych oraz mebli. Zmniejszył się natomiast eksport spalinowych silników tłokowych i ich części. Więcej sprowadzono m.in. samochodów osobowych oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, a mniej – spalinowych silników tłokowych i ich części.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO
WEDŁUG KRAJÓW
w okresie styczeń–sierpień 2016 r.**

Zmiany do okresu I–VIII 2015 r. (w p.proc.)

W obrotach z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej** eksport był o 9,1% większy niż przed rokiem i wyniósł 27,3 mld zł, na co wpłynął wzrost wartości dostaw na Ukrainę, Białoruś i do Rosji. Import zmniejszył się w skali roku o 17,3% do 36,2 mld zł. Saldo poprawiło się z minus 18,7 mld zł w okresie styczeń–sierpień ub. roku do minus 8,9 mld zł. Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 6,3 mld EUR i były o 4,0% wyższe niż przed rokiem, a w imporcie obniżyły się o 21,1% do 8,3 mld EUR. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 2,1 mld EUR (wobec minus 4,5 mld EUR po ośmiu miesiącach ub. roku). Eksport w dolarach USA był wyższy w skali roku o 3,9%, natomiast import zmniejszył się o 21,5%. Ujemne saldo wyniosło 2,3 mld USD (wobec minus 5,1 mld USD przed rokiem). Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie ogółem wzrósł z 5,1% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 5,3%, natomiast w imporcie ogółem obniżył się odpowiednio z 9,1% do 7,3%.

Rosja, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, spadła z siódmego miejsca na liście naszych partnerów handlowych w eksporcie na ósme, a w imporcie nadal zajmowała trzecią pozycję. Eksport do Rosji zwiększył się o 4,8% do 14,6 mld zł, natomiast import był niższy o 22,5% i wyniósł 29,0 mld zł. Saldo obrotów poprawiło się z minus 23,5 mld zł po ośmiu miesiącach ub. roku do minus 14,4 mld zł. Udział Rosji w obrotach ogółem obniżył się w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku: w eksporcie z 2,9% do 2,8%, a w imporcie z 7,8% do 5,8%.

W obrotach z Rosją wg grup SITC wzrósł eksport głównie statków powietrznych, związanych z nimi urządzeń i ich części, części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, statków, łodzi i konstrukcji pływających oraz leków, natomiast obniżył się – m.in. artykułów z papieru i tektury. W imporcie znacznie zmniejszyła się wartość dostaw ropy naftowej, głównie w wyniku spadku cen tego surowca. Jednocześnie większa była wartość importu m.in. przetworzonych olejów ropy naftowej.

Ukraina po ośmiu miesiącach br. zajmowała siedemnastą pozycję na liście naszych partnerów handlowych w eksporcie i dwudziestą drugą w imporcie (przed rokiem była odpowiednio na osiemnastym i dwudziestym czwartym miejscu). W porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku eksport na Ukrainę wzrósł o 17,4% do 8,8 mld zł, a import zwiększył się o 19,7% do 4,8 mld zł. Dodatkowo saldo obrotów było wyższe od uzyskanego przed rokiem (tj. 3,4 mld zł) i wyniosło 4,0 mld zł. Udział Ukrainy w obrotach ogółem zwiększył się w skali roku w eksporcie z 1,5% do 1,7%, a w imporcie z 0,8% do 1,0%.

W obrotach z Ukrainą wg grup SITC wzrósł eksport głównie maszyn rolniczych i ich części, natomiast znacznie obniżył się – przetworzonych olejów ropy naftowej. W imporcie odnotowano przywóz niesprowadzanej przed rokiem energii elektrycznej. Wśród pozostałych towarów odnotowano istotny wzrost wartości dostaw m.in. towarów zakwalifikowanych do działu żeliwo i stal. Obniżył się natomiast import m.in. rud i koncentratów żelaza.

W obrotach ogółem prezentowanych wg **nomenklatury SITC**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, w większości sekcji nastąpił wzrost zarówno eksportu, jak i importu – największy w przypadku różnych wyrobów przemysłowych, co spowodowało istotny wzrost udziału tej sekcji w obrotach ogółem. Znaczący spadek wymiany odnotowano w sekcji paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, w wyniku czego obniżył się udział tej sekcji w obrotach ogółem.

Dynamika i struktura obrotów ogółem wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2016		I-VIII 2015	
	w mln zł	I-VIII 2015=100	struktura w %	
EKSPORT	517613,5	106,3	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	55817,0	106,7	10,8	10,7
Napoje i tytoń.....	7675,8	91,9	1,5	1,7
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	11128,3	96,2	2,2	2,4
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	13512,0	80,3	2,6	3,5
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1562,3	115,8	0,3	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne.....	47876,0	109,8	9,3	9,0
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	97351,5	102,8	18,8	19,4
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	197294,0	106,2	38,1	38,1
Różne wyroby przemysłowe.....	84103,7	117,1	16,3	14,8
IMPORT	499120,5	103,8	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	37558,1	108,5	7,5	7,2
Napoje i tytoń.....	3692,2	106,7	0,7	0,7
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	15384,2	98,8	3,1	3,2
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	28286,7	77,0	5,7	7,6
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	2047,7	120,5	0,4	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne.....	75118,5	109,3	15,1	14,3
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	91527,7	107,8	18,3	17,7
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	177218,3	103,1	35,5	35,7
Różne wyroby przemysłowe.....	62320,3	112,7	12,5	11,5

Eksport **produktów rolno-spożywczych** w okresie styczeń–sierpień br. był wyższy niż przed rokiem o 4,6% i wyniósł 67,4 mld zł, a import zwiększył się o 9,1% do 47,1 mld zł. Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 20,3 mld zł (wobec 21,3 mld zł po ośmiu miesiącach ub. roku). Udział towarów rolno-spożywczych w eksporcie ogółem nieco zmniejszył się – z 13,2% przed rokiem do 13,0%, a w imporcie wzrósł z 9,0% do 9,4%. Wzrost eksportu nastąpił w obrotach z krajami rozwiniętymi – o 4,6% (w tym z krajami UE o 3,8%) i z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – o 16,2%. Natomiast niższy niż przed rokiem był eksport do krajów rozwijających się – o 0,4% (głównie w wyniku spadku dostaw pszenicy). Import produktów rolno-spożywczych zwiększył się w obrotach ze wszystkimi grupami krajów: z krajami rozwiniętymi o 10,5% (w tym z krajami UE o 9,6%), z krajami rozwijającymi się o 2,9% i z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – o 12,6%.

Obroty towarowe produktami rolno-spożywczymi (wg CN) przedstawiały się następująco:

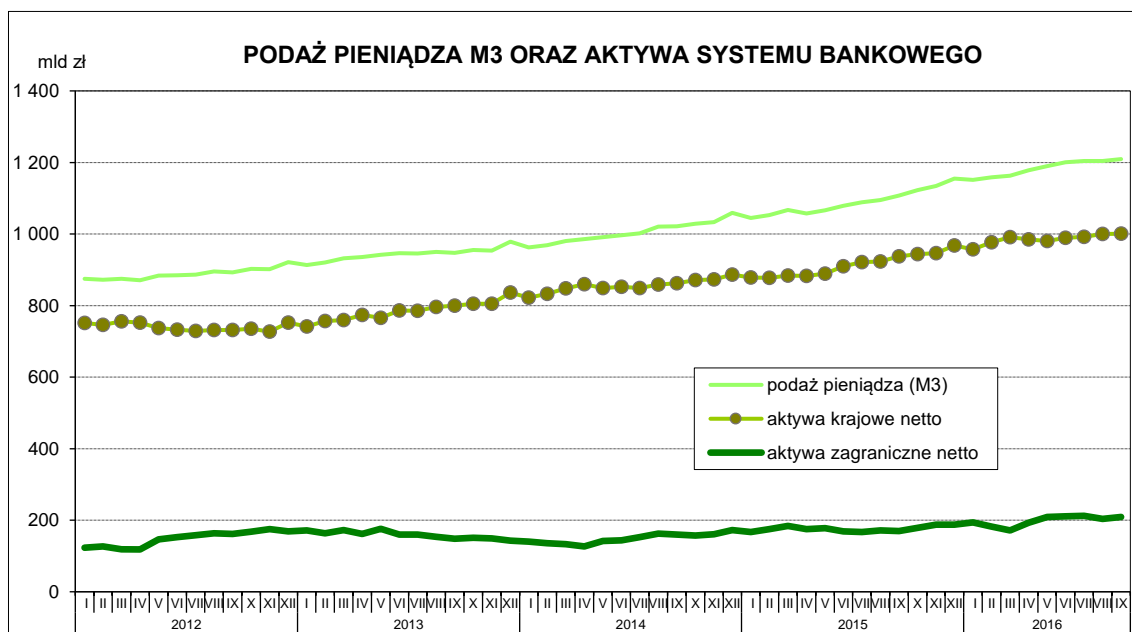
Wyszczególnienie	I-VIII 2016						I-VIII 2015	I-VIII 2016
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-VIII 2015 = 100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	67364,2	15474,2	17233,3	104,6	99,9	99,3	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	32338,8	7430,2	8274,7	107,2	102,4	101,8	46,8	48,0
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	20561,2	4723,7	5261,6	106,2	101,4	100,7	30,1	30,5
Produkty pochodzenia roślinnego..	12567,1	2884,9	3211,9	94,8	90,6	90,1	20,6	18,7
Oleje i tłuszcze	1897,1	435,4	485,1	115,6	110,2	109,6	2,5	2,8
IMPORT	47051,5	10810,3	12039,0	109,1	104,3	103,5	100,0	100,0
Przetwory spożywcze.....	19020,1	4368,5	4866,1	106,4	101,6	101,0	41,4	40,4
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	13520,7	3106,7	3459,5	112,8	107,8	107,0	27,8	28,7
Produkty pochodzenia roślinnego..	12182,1	2800,3	3117,7	107,8	103,2	102,3	26,2	25,9
Oleje i tłuszcze	2328,6	534,8	595,7	117,9	112,4	111,7	4,6	5,0
SALDO	20312,7	4663,9	5194,3	x	x	x	x	x
Przetwory spożywcze.....	13318,7	3061,7	3408,6	x	x	x	x	x
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	7040,5	1617,0	1802,1	x	x	x	x	x
Produkty pochodzenia roślinnego..	385,0	84,6	94,2	x	x	x	x	x
Oleje i tłuszcze	-431,5	-99,4	-110,6	x	x	x	x	x

W porównaniu z okresem ośmiu miesięcy ub. roku eksport **zbóż** zmniejszył się o 16,9% i wyniósł 3576,9 tys. ton o wartości 2702,7 mln zł (619,2 mln EUR). Na rynki zagraniczne dostarczano głównie pszenicę, a największymi jej odbiorcami były Arabia Saudyjska, Niemcy i Egipt. Import zbóż zwiększył się o 28,3% i wyniósł 766,2 tys. ton o wartości 924,8 mln zł (212,7 mln EUR). Najwięcej sprowadzono pszenicy (m.in. z Czech, Słowacji i Niemiec) oraz kukurydzy (głównie z Ukrainy i Argentyny).

W **strukturze rozdysponowania importu według głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, zwiększył się udział towarów konsumpcyjnych (z 22,5% do 25,0%), a obniżył się udział towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie (z 60,7% do 58,9%) oraz dóbr inwestycyjnych (z 16,8% do 16,1%). Odnotowano wzrost importu towarów konsumpcyjnych – o 15,5% oraz towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie – o 0,8%, przy spadku importu dóbr inwestycyjnych – o 0,9%.

Pieniądz

Na koniec września br. **podaż pieniądza M3¹⁹** wyniosła 1209,4 mld zł, tj. była wyższa niż w końcu grudnia ub. roku – o 4,7% i przed miesiącem – o 0,4%.

Komponenty podaży pieniądza M3 oraz aktywa systemu bankowego^a kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2016			
	IX	XII	VIII		IX	
	mln zł				VIII 2016= =100	XII 2015= =100
Podaż pieniądza (M3)	1106539,7	1154992,6	1204629,5	1209418,4	100,4	104,7
pieniądz gotówkowy w obiegu	143214,5	149715,6	164794,5	165479,8	100,4	110,5
depozyty i inne zobowiązania	951096,0	995543,3	1030487,7	1034835,4	100,4	103,9
pozostałe składniki M3	12229,2	9733,8	9347,3	9103,3	97,4	93,5
Aktywa zagraniczne netto	177857,8	187102,8	210798,7	208693,5	99,0	111,5
Aktywa krajowe netto	928681,9	967889,8	993830,8	1000724,9	100,7	103,4
należności	1069650,9	1076373,7	1103314,1	1110219,2	100,6	103,1
zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego	161466,2	201343,4	215201,8	216893,6	100,8	107,7
saldo pozostałych pozycji netto	-302435,2	-309827,3	-324685,1	-326387,9	x	x

^a Stan w końcu okresu.

Zasoby pieniądza gotówkowego w obiegu (poza kasami banków) w końcu września br. wyniosły 165,5 mld zł i wzrosły o 10,5% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do sierpnia br. zwiększyły się o 0,4%.

¹⁹ Opracowano na podstawie danych NBP – statystyka monetarna i finansowa.

Depozyty i inne zobowiązania, stanowiące główną pozycję w strukturze podaży pieniądza (M3), w końcu września br. wyniosły 1034,8 mld zł, tj. o 3,9% więcej niż na koniec ub. roku i o 0,4% więcej niż w miesiącu poprzednim. Największy udział w tej pozycji (65,7%) miały depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych, które zwiększyły się w stosunku do końca ub. roku o 5,3%. Depozyty przedsiębiorstw zmniejszyły się w tym okresie o 1,5%.

Pozostałe składniki M3 na koniec września br. wyniosły 9,1 mld zł. Wartość tej pozycji w porównaniu ze stanem na koniec ub. roku spadła o 6,5%, a w stosunku do sierpnia br. była niższa o 2,6%.

Kolejnym czynnikiem kształtującym stan zasobów pieniądza były **aktywa zagraniczne netto**, które w końcu września br. wyniosły 208,7 mld zł. Ich wartość wzrosła w porównaniu z końcem ub. roku o 11,5%, a w stosunku do sierpnia br. zmniejszyła się o 1,0%.

Aktywa krajowe netto na koniec września br. ukształtowały się na poziomie 1000,7 mld zł i były wyższe o 3,4% niż w końcu ub. roku, a w porównaniu ze stanem na koniec sierpnia br. wzrosły o 0,7%.

Należności, stanowiące największą pozycję w strukturze aktywów krajowych netto, w końcu września br. wyniosły 1110,2 mld zł i były większe o 3,1% niż w końcu ub. roku oraz o 0,6% wyższe niż przed miesiącem. Największy udział w tej pozycji (59,1%) miały należności od gospodarstw domowych, które wzrosły w stosunku do końca ub. roku o 3,7%. Należności od przedsiębiorstw zwiększyły się w tym okresie o 5,5%.

Główne komponenty podaży pieniądza i aktywów krajowych netto (wg stanu w końcu okresu) kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	IX 2016		
	mln zł	VIII 2016=100	XII 2015=100
Depozyty i inne zobowiązania	1034835,4	100,4	103,9
Gospodarstwa domowe	679957,0	100,1	105,3
Niemonetarne instytucje finansowe	49152,1	99,1	96,7
Przedsiębiorstwa	245563,1	101,5	98,5
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	22123,0	100,2	113,2
Instytucje samorządowe.....	34360,8	101,2	140,2
Fundusze ubezpieczeń społecznych	3679,4	102,9	68,7
Należności	1110219,2	100,6	103,1
Gospodarstwa domowe	656209,3	100,4	103,7
Niemonetarne instytucje finansowe	55925,1	101,1	92,1
Przedsiębiorstwa.....	341773,3	101,2	105,5
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	6319,9	101,0	104,2
Instytucje samorządowe	49986,0	99,1	94,3
Fundusze ubezpieczeń społecznych	5,6	28-krotnie więcej	28-krotnie więcej

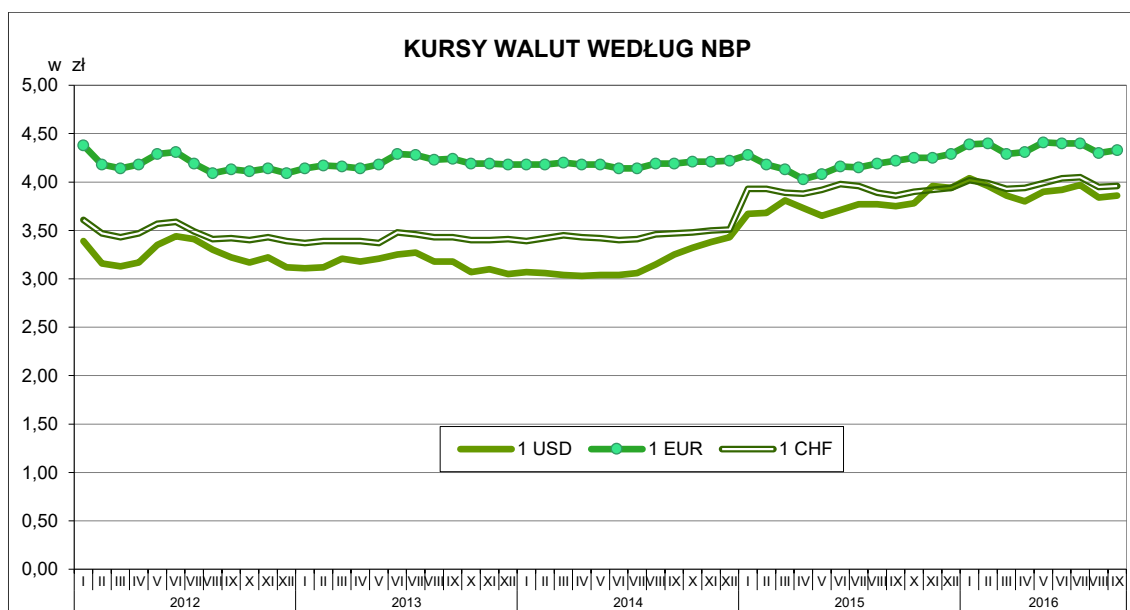
Zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego na koniec września br. wyniosło 216,9 mld zł. Zadłużenie to wzrosło o 7,7% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do sierpnia br. zwiększyło się o 0,8%.

Czynnikiem obniżającym stan zasobów pieniądza było ujemne **saldo pozostałych pozycji netto**, w kwocie 326,4 mld zł, które w relacji do stanu na koniec ub. roku pogłębiło się o 16,6 mld zł, a w stosunku do końca sierpnia br. zwiększyło się o 1,7 mld zł.

Podstawowe stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego od 5 marca ub. roku utrzymywały się na niezmiennym poziomie: stopa lombardowa – 2,50%, stopa redyskonta weksli – 1,75%, stopa referencyjna – 1,50%, stopa depozytowa – 0,50%.

Średnie miesięczne kursy euro, dolara amerykańskiego i franka szwajcarskiego we wrześniu br. były wyższe niż przed miesiącem i przed rokiem. Według notowań Narodowego Banku Polskiego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2016		zmiana % w stosunku do		
	IX	XII	VIII	IX	w zł		
					IX 2015	XII 2015	VIII 2016
100 EUR	421,69	429,05	430,03	432,50	2,6	0,8	0,6
100 USD	375,13	394,17	383,54	385,67	2,8	-2,2	0,6
100 CHF	386,05	396,23	395,49	395,86	2,5	-0,1	0,1

Budżet państwa

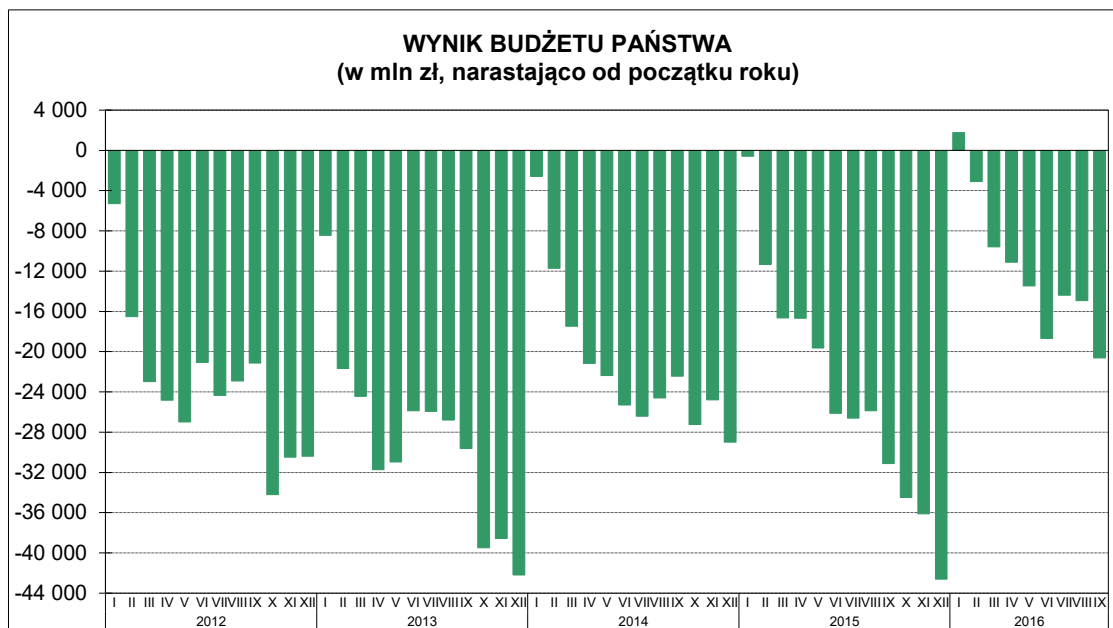
W okresie styczeń-wrzesień br. **dochody** budżetu państwa²⁰ wyniosły 238,6 mld zł (tj. 76,0% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2016 r.), a **wydatki** 259,2 mld zł (odpowiednio 70,3%). **Deficyt** ukształtował się na poziomie 20,6 mld zł, co stanowiło 37,7% planu.

Dochody i wydatki budżetu państwa kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2016 r.	I-IX 2016			
		wykonanie	realizacja ustawy budżetowej	struktura	I-IX 2015= =100
	w mln zł				
Dochody ogółem	313808,5	238606,4	76,0	100,0	113,6
Dochody podatkowe	276140,0	203158,6	73,6	85,1	107,4
w tym:					
podatki pośrednie	194149,0	145686,3	75,0	61,1	106,5
w tym podatek akcyzowy	64083,0	48561,4	75,8	20,4	104,3
podatek dochodowy od osób prawnych	26067,0	19690,7	75,5	8,3	102,6
podatek dochodowy od osób fizycznych	46894,0	34415,5	73,4	14,4	107,6
podatek od niektórych instytucji finansowych.....	5500,0	2442,6	44,4	1,0	-
Dochody niepodatkowe	35931,0	34707,8	96,6	14,5	173,6
w tym wpływy z cła	3034,0	2349,6	77,4	1,0	109,4
Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł					
niepodlegające zwrotowi	1737,6	740,0	42,6	0,3	85,4
Wspólna Polityka Rolna.....	48,8	7,3	15,1	0,0	6,5
fundusze strukturalne i inne	1688,8	732,6	43,4	0,3	97,2
Wydatki ogółem	368548,5	259222,2	70,3	100,0	107,5
w tym:					
Obsługa długu Skarbu Państwa	31800,0	23077,7	72,6	8,9	121,6
Rozliczenia z budżetem ogólnym UE z tytułu środków własnych	19243,6	13235,7	68,8	5,1	98,3
Dotacje dla:					
Funduszu Emerytalno-Rentowego	17780,2	11761,9	66,2	4,5	96,9
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	44847,8	35078,0	78,2	13,5	107,1
Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	53043,0	43662,5	82,3	16,8	103,2
Deficyt (-) / Nadwyżka (+)	-54740,0	-20615,8	37,7	x	66,2
Finansowanie deficytu ^a					
źródła krajowe	41759,3	41050,5	98,3	x	119,3
źródła zagraniczne	22221,1	-13811,1	-	x	422,7

a Obejmuje finansowanie deficytu budżetu państwa i budżetu środków europejskich.

²⁰ Opracowano na podstawie informacji Ministerstwa Finansów: „Szacunkowe dane o wykonaniu budżetu państwa za okres styczeń-wrzesień 2016 r.”

Dochody zrealizowane w okresie styczeń–wrzesień br. były wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku o 13,6%. Wpływy z **podatków pośrednich** wyniosły 145,7 mld zł, w tym z podatku akcyzowego 48,6 mld zł. Ich udział w łącznej kwocie dochodów wyniósł odpowiednio: 61,1% i 20,4%.

Wpływy z **podatku dochodowego** od osób prawnych ukształtowały się na poziomie 19,7 mld zł, a od osób fizycznych – 34,4 mld zł. Ich udział w dochodach ogółem wyniósł odpowiednio 8,3% i 14,4%. Wykonanie dochodów budżetu państwa z tytułu napływu środków z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegających zwrotowi stanowiło 42,6% planu.

Wydatki poniesione w okresie styczeń–wrzesień br. były o 7,5% większe niż przed rokiem. Wypłaty subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 43,7 mld zł, tj. wzrosły o 3,2% i stanowiły 16,8% wydatków ogółem. Wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa stanowiły 8,9% wydatków ogółem i wzrosły w relacji do analogicznego okresu roku ubiegłego o 21,6%. Wypłacone w okresie styczeń–wrzesień br. dotacje dla Funduszu Emerytalno-Rentowego wyniosły 11,8 mld zł (tj. 4,5% wydatków ogółem), a dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych 35,1 mld zł (odpowiednio 13,5%).

Wydatki bieżące jednostek budżetowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2016			
	wykonanie w mln zł	realizacja ustawy budżetowej	struktura	I-VIII 2015=100
		w %		
Ogółem wydatki bieżące jednostek budżetowych	40238,6	58,7	100,0	106,5
w tym:				
Transport i łączność	1527,9	49,4	3,8	105,2
Nauka	275,3	52,3	0,7	108,9
Oświata i wychowanie	1050,7	65,4	2,6	99,0
Szkolnictwo wyższe	21,4	43,2	0,1	102,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	134,8	54,1	0,3	97,2
Ochrona zdrowia	1560,3	60,8	3,9	121,0
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	193,3	62,3	0,5	102,8
Administracja publiczna	7047,8	63,1	17,5	104,7
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1205,0	61,4	3,0	102,9
Wymiar sprawiedliwości	6784,0	63,4	16,9	103,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	7311,5	66,7	18,2	106,6
Obrona narodowa	9189,0	55,1	22,8	108,3

W okresie styczeń–sierpień br. **wydatki bieżące jednostek budżetowych** były o 6,5% wyższe niż przed rokiem, a ich udział w ogólnej kwocie wydatków budżetu państwa wyniósł 17,5% (wobec 17,7% w analogicznym okresie ub. roku).

Giełdowy rynek papierów wartościowych

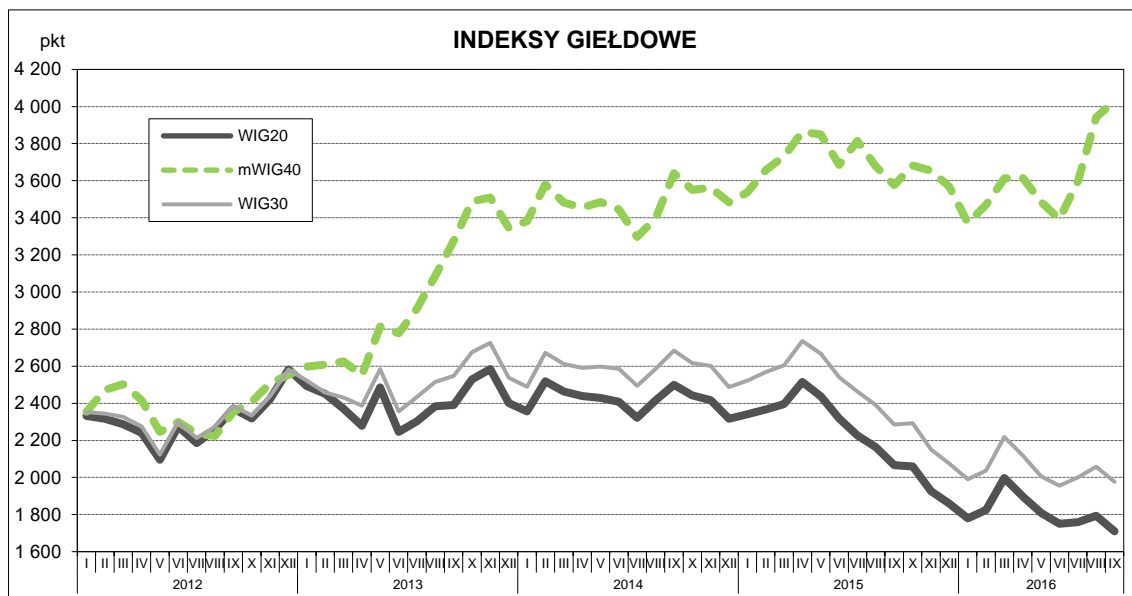
W okresie styczeń–wrzesień br. na **Rynku Głównym** Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie debiutowało 13 spółek, wycofało się 16 i w rezultacie w końcu września br. notowano 484 spółki. **Kapitalizacja** na ostatniej sesji we wrześniu br. wyniosła 948,6 mld zł (spadek o 175,9 mld zł, tj. o 15,6% w stosunku do ostatniej sesji w analogicznym okresie ub. roku).

Obroty w segmencie kasowym Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-IX 2015=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne.....	154150,9	51985,9	50006,9	52158,1	49230,5	44496,1	40786,5	48817,2	134099,8	87,0	
Pozasesyjne	23593,8	4233,6	8184,3	11175,9	4944,2	1826,5	4216,2	8979,9	15022,6	63,7	
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	72,6	8,6	55,6	8,4	10,0	0,6	34,2	0,5	35,3	48,6	
Pozasesyjne	1,7	–	1,4	0,3	516,2	–	–	–	–	x	
Prawa poboru											
Sesyjne.....	2,6	–	–	2,6	–	–	112,0	–	112,0	43-krotnie więcej	
Pozasesyjne	–	–	–	–	–	–	4,9	–	4,9	x	
Certyfikaty inwestycyjne											
Sesyjne.....	54,7	24,2	15,4	15,1	21,8	18,9	13,1	14,3	46,3	84,6	
Pozasesyjne	3,7	–	–	3,7	2,7	4,5	–	–	4,5	121,6	
Produkty strukturyzowane^a											
Sesyjne.....	553,2	197,8	187,2	168,2	168,7	205,6	216,9	198,8	621,3	112,3	
ETF^a											
Sesyjne.....	226,4	57,0	103,0	66,4	48,1	58,3	36,5	48,5	143,3	63,3	

^a W latach 2015-2016 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.
„–” oznacza, że zjawisko nie wystąpiło.

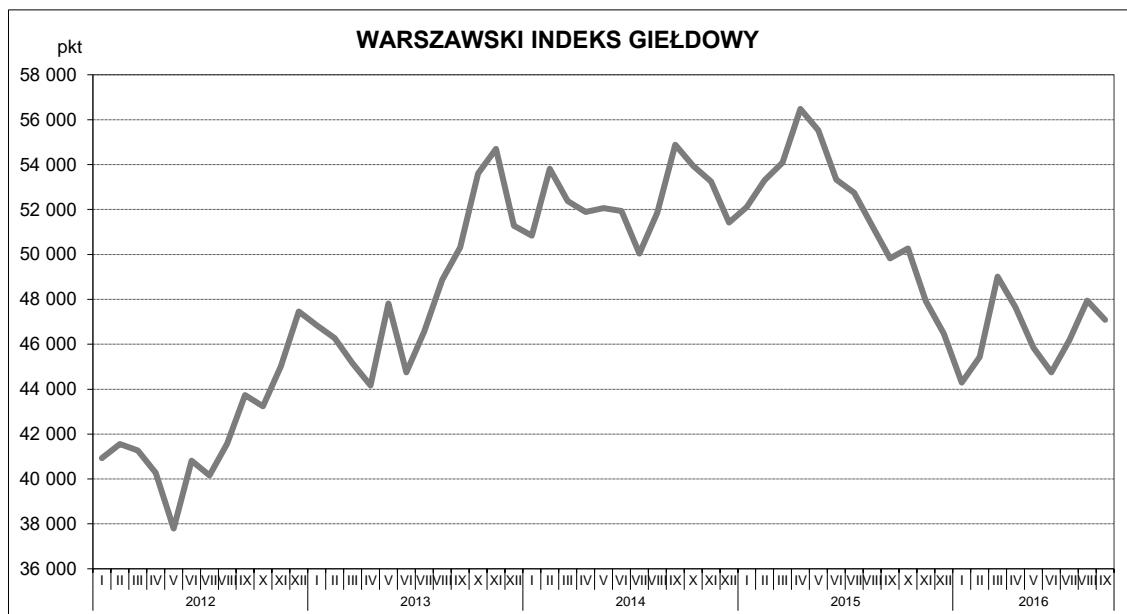
W okresie styczeń–wrzesień br. łączna wartość obrotów **akcjami** wyniosła 149122,4 mln zł (o 16,1% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku). W systemie transakcji sesyjnych obroty zmniejszyły się o 13,0%, a w systemie transakcji pakietowych o 36,3%. Wartość obrotów **prawami do akcji** w systemie transakcji sesyjnych w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 35,3 mln zł (spadek o 51,4%). Obroty **prawami poboru** wyniosły 116,9 mln zł. Obroty **certyfikatami inwestycyjnymi** w systemie transakcji sesyjnych ukształtowały się na poziomie 46,3 mln zł (o 15,4% niższym niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku). Zwiększyły się obroty transakcji sesyjnych **produktami strukturyzowanymi** – o 12,3% (do 621,3 mln zł). Obroty **ETF-ami** w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosły w transakcjach sesyjnych 143,3 mln zł (spadek o 36,7%).

Na zamknięciu ostatniej sesji we wrześniu br. większość indeksów giełdowych zanotowała spadek w relacji do stanu na ostatniej sesji przed rokiem, w tym WIG – o 5,5%, a WIG-Poland – o 6,2%. Obniżył się indeks w sektorze dużych spółek WIG20 (o 17,3%), a zwiększył w sektorze średnich spółek mWIG40 (o 12,7%). Wśród indeksów sektorowych najgłębszy spadek wystąpił w branży energetycznej (o 27,4%) i telekomunikacyjnej (o 10,2%), natomiast wysoki wzrost odnotowano w branży informatycznej (o 25,6%) i deweloperskiej (o 25,1%).

Wartość indeksów giełdowych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2015				2016			
	stan na zamknięciu ostatniej sesji w miesiącu							
	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	IX 2015=100
WIG.....	54091,3	53329,0	49824,6	46467,4	49017,4	44748,5	47084,9	94,5
WIG-POLAND.....	55562,2	54697,0	50998,5	47412,4	50037,4	45543,3	47829,0	93,8
WIG-UKRAINE.....	278,5	325,2	338,9	382,0	420,6	465,3	508,7	150,1
WIG-BANKI.....	7660,2	7398,0	6581,0	6086,6	6498,6	5687,2	5992,9	91,1
WIG-BUDOW.....	2591,3	2666,9	2916,6	2926,3	2896,7	2548,6	2945,7	101,0
WIG-CHEMIA.....	13718,6	14197,3	14821,0	16458,5	15523,5	12311,8	13354,1	90,1
WIG-DEWEL.....	1372,6	1369,3	1379,7	1513,4	1587,3	1603,4	1726,6	125,1
WIG-ENERG.....	4479,0	4162,6	3299,7	2928,4	3114,3	2682,7	2396,2	72,6
WIG-INFO.....	1570,6	1640,0	1618,7	1611,7	1772,3	1714,5	2032,4	125,6
WIG-MEDIA.....	4090,2	4204,9	4292,5	3942,1	4437,2	4156,7	4536,3	105,7
WIG-PALIWA.....	4069,0	5036,2	4703,7	4468,3	4797,1	4696,1	4500,2	95,7
WIG-SPOŻYW.....	2812,5	2945,2	3394,8	3421,0	3541,4	3614,1	3851,5	113,5
WIG-SUROWC.....	3687,0	3182,7	2600,0	1956,9	2349,2	2099,6	2816,7	108,3
WIG-TELKOM.....	1039,9	968,1	883,1	808,0	824,7	676,2	793,0	89,8
RESPECT.....	2836,8	2811,1	2515,9	2268,9	2424,5	2156,9	2234,6	88,8
WIG-CEE.....	697,2	759,8	720,7	752,8	769,2	822,3	863,5	119,8
WIG30.....	2605,4	2540,3	2285,8	2075,5	2218,5	1955,7	1976,6	86,5
WIG20.....	2395,9	2317,8	2066,4	1859,2	1997,7	1750,7	1709,5	82,7
mWIG40.....	3732,0	3685,5	3576,8	3567,1	3612,3	3393,0	4030,1	112,7
sWIG80.....	13443,4	12901,6	13105,0	13211,2	13605,3	13177,9	14382,7	109,7
WIGdiv.....	1208,4	1178,6	1053,5	958,7	1035,1	920,8	962,6	91,4

W okresie styczeń–wrzesień br. wartość transakcji sesyjnych **kontraktami terminowymi** wyniosła 134157,6 mln zł (tj. o 17,7% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku), a transakcje pozasesyjne tymi instrumentami kształtowały się na poziomie 4666,3 mln zł (wzrost o 5,3%). Zmniejszyły się obroty **opcjami indeksowymi** w systemie transakcji sesyjnych (o 25,6%) oraz pozasesyjnych (o 80,4%). W okresie trzech kwartałów br. nie odnotowano obrotów **jednostkami indeksowymi**.

Obroty w segmencie transakcji terminowych Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-IX 2015=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Kontakty terminowe											
Sesyjne	163031,9	55445,1	50724,8	56862,0	47712,8	47872,8	46523,0	39761,8	134157,6	82,3	
Pozasesyjne.....	4430,0	1261,5	1471,5	1697,0	1571,0	1387,4	1515,7	1763,2	4666,3	105,3	
Opcje indeksowe											
Sesyjne	78,6	26,4	25,9	26,3	30,4	23,8	16,5	18,2	58,5	74,4	
Pozasesyjne.....	10,7	2,1	2,8	5,8	2,5	0,5	0,8	0,8	2,1	19,6	

W okresie styczeń–wrzesień br. na **ryнку NewConnect** debiutowało 12 spółek, wycofały się 22, a liczba spółek notowanych na koniec września br. wyniosła 408. **Kapitalizacja** tego rynku na ostatniej wrześniowej sesji ukształtowała się na poziomie 8963,9 mln zł (spadek o 1,0% w stosunku do ostatniej sesji we wrześniu ub. roku). Wartość obrotów **akcjami** obniżyła się w transakcjach sesyjnych o 27,7% (do 900,9 mln zł), a w systemie transakcji pozasesyjnych o 20,6% (do 104,3 mln zł). Odnotowano znaczny spadek obrotów **prawami do akcji**, które w okresie dziewięciu miesięcy br. wyniosły 0,1 mln zł (wobec 12,8 mln zł przed rokiem). Zanotowano wzrost wskaźnika NCIndex do 297,7 pkt (wobec 283,6 pkt przed rokiem).

Obroty na Rynku NewConnect kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-IX 2015=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne	1246,1	479,1	353,5	413,5	459,7	346,0	263,8	291,1	900,9	72,3	
Pozasesyjne.....	131,3	37,1	21,0	73,2	95,2	46,2	27,7	30,4	104,3	79,4	
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	12,7	5,7	1,0	6,0	3,7	0,1	-	-	0,1	0,8	
Pozasesyjne.....	0,1	-	-	0,1	-	-	-	-	-	x	
Prawa poboru^a											
Sesyjne.....	0,4	-	-	0,4	-	0,1	-	-	-	x	

^a W latach 2015-2016 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.

W okresie styczeń-wrzesień br. obroty **obligacjami Skarbu Państwa** na GPW w ramach rynku Catalyst wyniosły 668,2 mln zł (wobec 375,0 mln zł przed rokiem). Obroty **obligacjami korporacyjnymi** wyniosły 964,3 mln zł (wzrost o 13,4%), obroty **obligacjami komunalnymi** – 7,1 mln zł (spadek o 7,8%), a obroty **obligacjami spółdzielczymi** – 24,6 mln zł (spadek o 55,2%). Obroty **listami zastawnymi** wyniosły 27,4 mln zł (tj. ponad 5-krotnie więcej niż przed rokiem).

W okresie trzech kwartałów br. w ramach rynku Catalyst nie zanotowano obrotów **obligacjami komunalnymi** oraz **spółdzielczymi** na BondSpot. Obroty **obligacjami Skarbu Państwa** wyniosły 0,3 mln zł (wobec 19,0 mln zł przed rokiem). Obroty **obligacjami korporacyjnymi** zwiększyły się do 694,6 mln zł (o 69,4%). Obroty **listami zastawnymi** wyniosły 10,8 mln zł (wobec 39,0 mln zł przed rokiem).

Obroty^a na Rynku Catalyst kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015					2016					I-IX 2015=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										

GPW

Obligacje Skarbu Państwa..	375,0	117,6	115,9	141,6	214,3	162,9	224,9	280,4	668,2	178,2
Obligacje Korporacyjne	850,5	295,3	253,7	301,5	382,1	315,4	353,4	295,5	964,3	113,4
Obligacje Komunalne.....	7,7	6,8	0,1	0,8	4,3	5,4	1,6	0,2	7,1	92,2
Obligacje Spółdzielcze.....	54,9	26,9	17,9	10,1	31,2	10,6	5,2	8,8	24,6	44,8
Listy zastawne.....	5,1	0,0	0,0	5,1	0,1	3,0	20,1	4,3	27,4	534,4

BondSpot^b

Obligacje Skarbu Państwa..	19,0	7,6	5,5	5,9	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	1,6
Obligacje Korporacyjne	410,1	109,7	186,3	114,2	128,2	52,3	614,0	28,3	694,6	169,4
Listy zastawne.....	39,0	22,2	0,0	16,7	0,0	10,8	0,0	0,0	10,8	27,8

^a Suma wartości obrotów dla rynku regulowanego i alternatywnego systemu obrotów.

^b W latach 2015-2016 nie odnotowano transakcji obligacjami komunalnymi.

Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen

Według danych straży granicznej, w okresie styczeń–wrzesień br. dokonano 35,7 mln odpraw osób w ruchu granicznym między Polską a krajami spoza obszaru Schengen (o 1,3 mln więcej niż przed rokiem). **Odprawy osobowego ruchu granicznego**²¹ rejestrowano na 77 przejściach zlokalizowanych na granicy z Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz na lotniskach i w portach morskich.

W okresie styczeń–wrzesień br. **poza granicę strefy Schengen** różnymi drogami (lądową, powietrzną i morską) **wyjechało 5,4 mln Polaków**, tj. o 4,9% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku.

Wyjeżdżając poza strefę Schengen Polacy najczęściej korzystali z transportu lotniczego – 3,4 mln osób (o 3,5% więcej niż przed rokiem) oraz z przejść drogowych – 2,0 mln osób (spadek o 16,3%). Drogę morską wybrało 30,4 tys. osób (wzrost o 3,2%). Przez przejścia kolejowe wyjechało 22,3 tys. osób, tj. o 11,5% mniej niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku. Najwięcej obywateli polskich opuszczających strefę Schengen lądem wyjeżdżało przez przejścia graniczne z Ukrainą – 892,8 tys. (o 11,6% więcej w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku). Przez przejścia z Rosją wyjechało 807,7 tys. osób (o 36,1% mniej niż przed rokiem), a z Białorusią – 319,7 tys. Polaków (tj. o 8,2% mniej).

W okresie styczeń–wrzesień br. na granicy wschodniej oraz na lotniskach i w portach morskich zarejestrowano 12,7 mln **cudzoziemców wjeżdżających do Polski spoza strefy Schengen**, tj. o 8,4% więcej niż przed rokiem. Straż Graniczna zarejestrowała 7,6 mln przyjazdów obywateli Ukrainy (o 10,6% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku), 2,2 mln obywateli Białorusi (spadek o 1,2%) i 1,1 mln obywateli Rosji (odpowiednio o 13,9% mniej).

Obcokrajowcy przyjeżdżający do Polski korzystali głównie z przejść drogowych, na których zarejestrowano 11,0 mln przyjazdów (o 6,1% więcej niż przed rokiem). Z transportu lotniczego skorzystało 1,5 mln cudzoziemców (o 35,3% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku), a z kolejowego – 169,8 tys. osób (mniej o 21,5%). Na przejściach morskich w okresie styczeń–wrzesień br. odnotowano 25,6 tys. przyjazdów cudzoziemców (spadek w skali roku o 3,7%).

²¹ Liczba odpraw w osobowym ruchu granicznym to suma wjazdów i wyjazdów do Polski. Jedna osoba wjeżdżająca do lub wyjeżdżająca z Polski jest ujmowana w danych Straży Granicznej tyle razy, ile razy granicę tę przekracza.

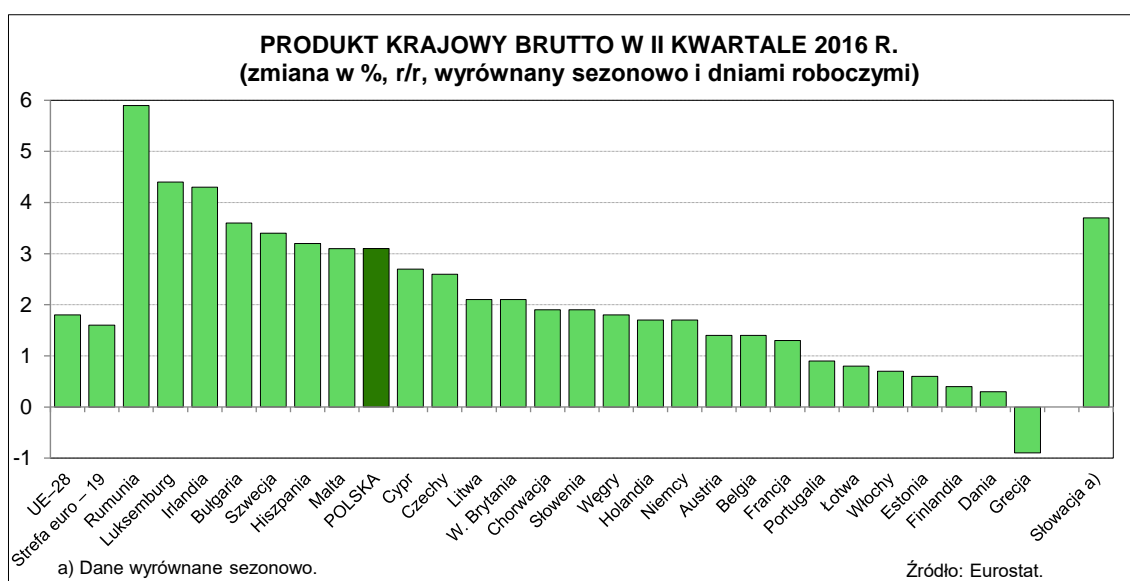
Na wschodniej granicy Polski (z wyłączeniem granicy z Litwą) w okresie styczeń–wrzesień br. dokonano 26,0 mln odpraw osobowych (tj. o 1,2% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku). Ruch lądowy na granicy wschodniej stanowił 72,8% rejestrowanych przyjazdów i wyjazdów (wobec 74,6% przed rokiem). W porównaniu z okresem styczeń–wrzesień ub. roku liczba cudzoziemców przyjeżdżających przez tę granicę wzrosła o 5,6% do 11,1 mln osób, a liczba wyjeżdżających Polaków spadła o 16,3% do 2,0 mln osób.

Największy ruch graniczny odnotowano na przejściach lądowych z Ukrainą – 16,8 mln osób, w tym odprawy cudzoziemców stanowiły 89,4%. Granicę z Białorusią przekroczyło 5,8 mln osób (głównie cudzoziemców, których odprawy stanowiły 89,4%). W ruchu granicznym z Rosją odprawiono 3,4 mln osób, z czego 52,1% stanowili cudzoziemcy.

W okresie styczeń–wrzesień br. na **granicy morskiej**, w ruchu pomiędzy portami polskimi a portami na terenie państw spoza strefy Schengen, odprawiono 120,8 tys. osób (wobec 121,8 tys. przed rokiem). Na **polskich lotniskach** w ruchu pomiędzy Polską a krajami spoza obszaru Schengen odprawiono 9,9 mln osób (wobec 8,6 mln osób w analogicznym okresie ub. roku).

Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach

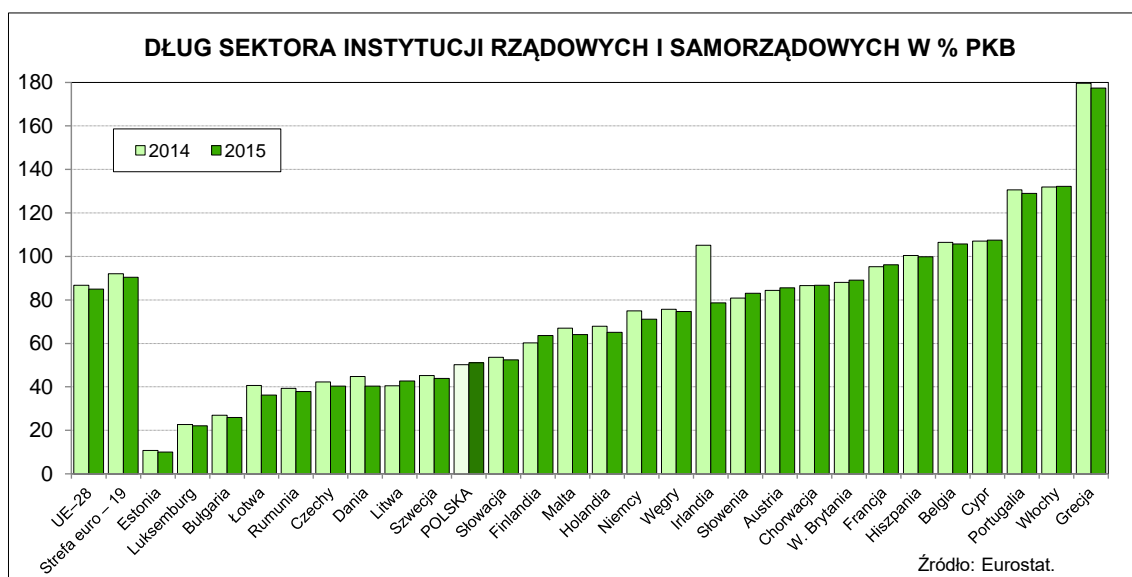
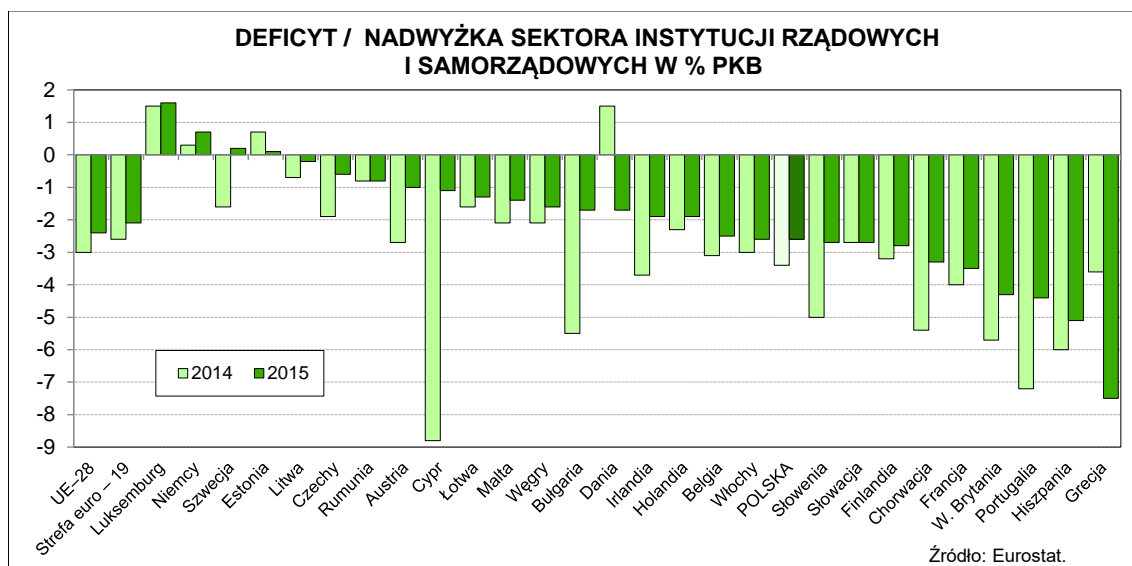
Według najnowszych prognoz Międzynarodowego Funduszu Walutowego²² globalny **produkt krajowy brutto** w 2016 r. zwiększy się o 3,1% (wobec 3,2% w 2015 r.). Istotny wpływ na tempo wzrostu gospodarczego będzie wywierała dynamika PKB w rozwijających się gospodarkach państw azjatyckich (wzrost o 6,5%), w tym w Indiach (o 7,6%), Chinach (o 6,6%) oraz w krajach należących do ASEAN-5²³ (o 4,8%). Kolejny rok z rzędu prognozowane są spadki produktu krajowego brutto w Brazylii (o 3,3%) oraz Rosji (o 0,8%), przy czym w obu krajach ich skala będzie mniejsza niż przed rokiem. W Stanach Zjednoczonych oraz Nowej Zelandii wzrost PKB będzie słabszy niż przed rokiem i wyniesie odpowiednio 1,6% oraz 2,8%. Szybciej będą rozwijać się natomiast gospodarki Australii oraz Kanady (wzrost PKB odpowiednio o 2,9% i 1,2%), a w Japonii utrzyma się tempo wzrostu notowane w ub. roku (0,5%). W Unii Europejskiej ogółem wzrost gospodarczy w 2016 r. wyniesie 1,9% (wobec 2,3% w 2015 r.). Według prognoz we wszystkich krajach członkowskich wystąpi poprawa PKB, w tym największa w Rumunii (wzrost o 5,0%), Irlandii (o 4,9%) oraz na Malcie (o 4,1%). Relatywnie wysoka dynamika produktu krajowego brutto spodziewana jest także w Szwecji (wzrost o 3,6%), Luksemburgu (o 3,5%), na Słowacji (o 3,4%), w Polsce i Hiszpanii (po 3,1%) oraz Bułgarii (o 3,0%). Spośród największych gospodarek ugrupowania, PKB wzrośnie w Wielkiej Brytanii (o 1,8%), Niemczech (o 1,7%) oraz we Francji (o 1,3%).

²² World Economic Outlook, October 2016, IMF.

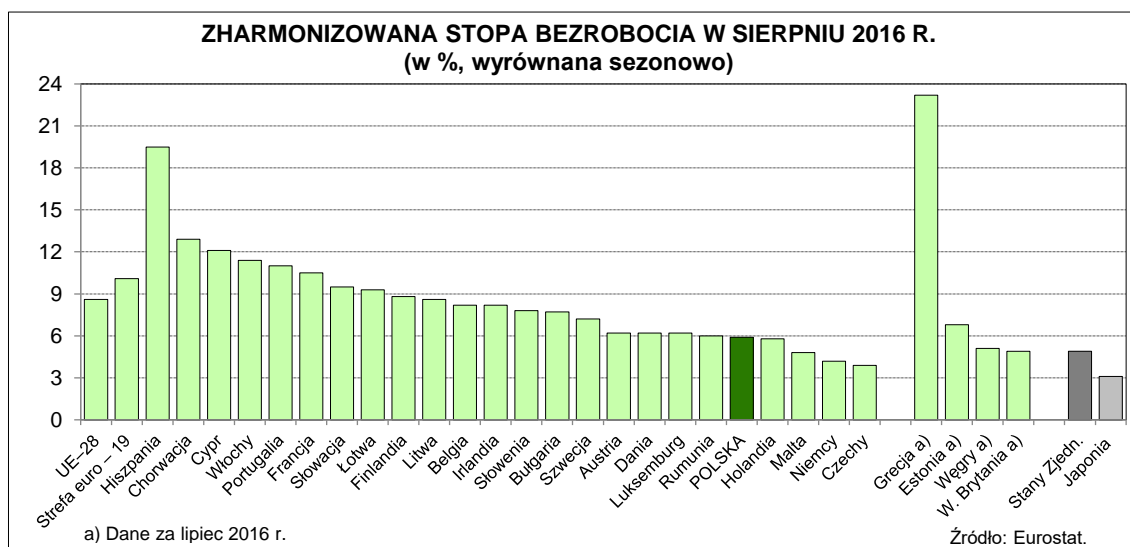
²³ Filipiny, Indonezja, Malezja, Tajlandia oraz Wietnam.

W 2015 r. w Unii Europejskiej²⁴ obserwowano poprawę relacji **deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych** do produktu krajowego brutto w porównaniu z 2014 r. (-2,4% wobec -3,0%). Spośród państw członkowskich, w dwudziestu trzech krajach (w tym w Polsce) relacja deficytu do PKB poprawiła się, w trzech uległa pogorszeniu, natomiast na Słowacji oraz w Rumunii ukształtowała się na poziomie notowanym przed rokiem. W 2015 r. najgłębszy deficyt notowano w Grecji (-7,5% PKB) i był on wyższy niż przed rokiem (kiedy wyniósł -3,6%). Trudną sytuację obserwowano także w Hiszpanii, Portugalii, Wielkiej Brytanii, we Francji oraz w Chorwacji, gdzie poziom deficytu w relacji do PKB kształtował się w granicach od -5,1% do -3,3%. W dwudziestu dwóch krajach członkowskich deficyt nie przekroczył ustalonego kryterium konwergencji (-3,0% PKB). Do tej grupy państw należała Polska z deficytem na poziomie -45976 mln zł, co stanowiło -2,6% PKB (wobec -3,4% PKB w 2014 r.). Nadwyżkę sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB notowano w Luksemburgu, Niemczech, Szwecji oraz Estonii (na poziomie 1,6%–0,1%).

²⁴ Według notyfikacji fiskalnej opublikowanej przez Eurostat w dn. 21.10.2016 r.

W Unii Europejskiej relacja **długu sektora instytucji rządowych i samorządowych** do produktu krajowego brutto w 2015 r. poprawiła się w skali roku – z 86,7% w 2014 r. do 85,0%. Dopuszczalny poziom długu (60,0% PKB) przekroczyło siedemnaście państw członkowskich. W najtrudniejszej sytuacji była Grecja, gdzie dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 177,4% PKB, tj. relacja była niższa o 2,3 p.proc. w stosunku do notowanej w 2014 r. Wysoki poziom długu obserwowano we Włoszech (132,3% PKB) i w Portugalii (129,0% PKB), a także na Cyprze i w Belgii (odpowiednio 107,5% PKB i 105,8% PKB). Relację długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do produktu krajowego brutto powyżej przeciętnej dla UE notowano ponadto w Hiszpanii, we Francji, w Wielkiej Brytanii, Chorwacji oraz Austrii (w granicach od 99,8% PKB do 85,5% PKB). Ustalone kryterium długu przekroczone także w Słowenii, Irlandii, na Węgrzech, w Niemczech, Holandii, na Malcie oraz w Finlandii (w granicach od 83,1% do 63,6% PKB). W Polsce w 2015 r. dług sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtował się na poziomie 919 660 mln zł, co stanowiło 51,1% PKB (wobec 50,2% PKB w 2014 r.). Podobnie jak w latach ubiegłych, najniższą relację długu do produktu krajowego brutto notowano w Estonii, Luksemburgu i Bułgarii (odpowiednio 10,1%, 22,1% i 26,0%).

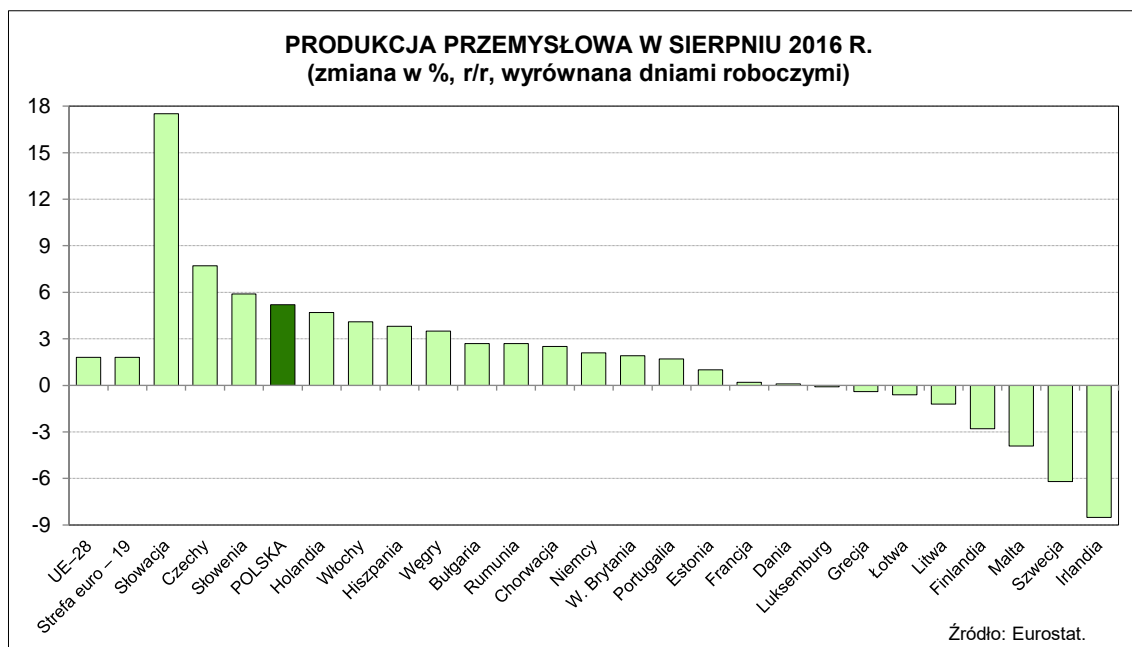
Zharmonizowana stopa bezrobocia²⁵ w Unii Europejskiej ogółem w sierpniu br. wyniosła 8,6% i była niższa niż przed rokiem o 0,7 p.proc. Nadal najwyższą (choć niższą niż przed rokiem) stopę bezrobocia notowano w Grecji (23,2%²⁶) oraz Hiszpanii (19,5%), przy czym w obu krajach obniżyła się ona w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. Relatywnie wysokim wskaźnikiem bezrobocia charakteryzowały się także Chorwacja, Cypr, Włochy, Portugalia oraz Francja (w granicach 12,9%–10,5%). Najniższą

²⁵ Dane wyrównane sezonowo; brak danych za sierpień br. dla Estonii, Grecji, Węgier oraz Wielkiej Brytanii, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tych krajów.

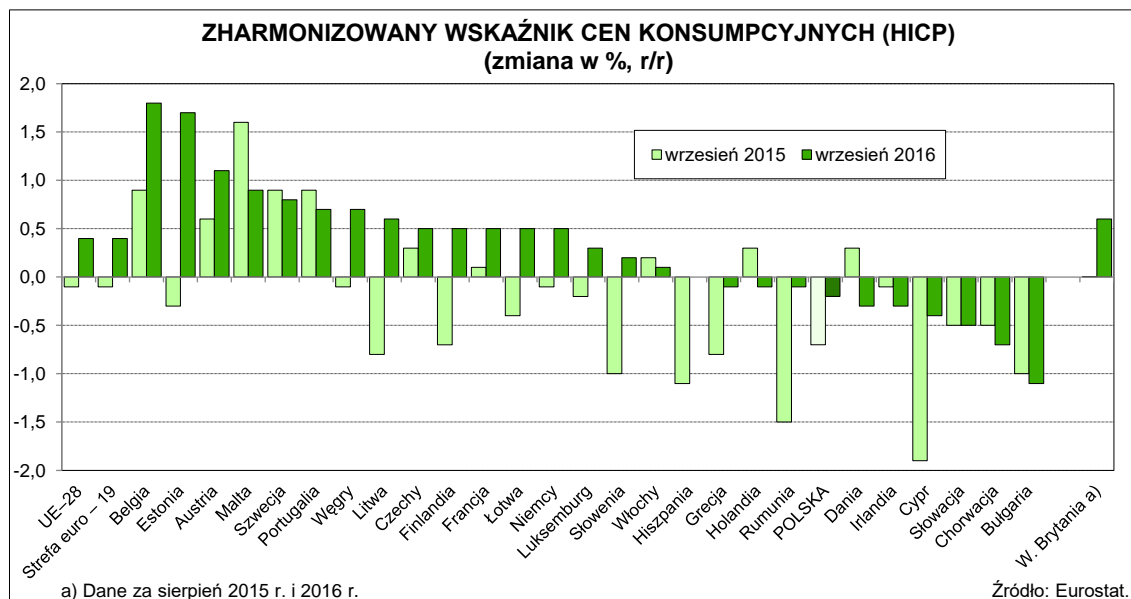
²⁶ Dane za lipiec br.

stopę bezrobocia notowano w Czechach (3,9%), Niemczech (4,2%), na Malcie (4,8%), w Holandii (5,8%), Polsce (5,9%) oraz Rumunii (6,0%). W większości krajów UE w skali roku obserwowano poprawę na rynku pracy, w tym w największym stopniu wskaźnik bezrobocia obniżył się w Chorwacji, na Cyprze, w Hiszpanii, na Słowacji oraz w Polsce (w przedziale 3,7–1,5 p.proc.). Wzrost bezrobocia obserwowano jedynie w trzech krajach członkowskich: w Austrii (o 0,5 p.proc.), Belgii (o 0,2 p.proc.) oraz Szwecji (0,3 p.proc.). W Stanach Zjednoczonych oraz w Japonii stopa bezrobocia w sierpniu br. była niższa niż przed rokiem i wyniosła odpowiednio 4,9% i 3,1%.

Produkcja przemysłowa²⁷ w Unii Europejskiej ogółem w sierpniu br. wzrosła o 1,8% w skali roku (wobec wzrostu o 3,1% w sierpniu 2015 r.). Największy jej wzrost notowano na Słowacji (o 17,5%), a także w Czechach (o 7,7%) oraz Słowenii (o 5,9%). W Polsce produkcja przemysłowa w sierpniu br. zwiększyła się o 5,2% w skali roku (wobec wzrostu o 2,9% przed rokiem). Wzrost produkcji obserwowano w największych gospodarkach UE: we Włoszech (o 4,1%), w Hiszpanii (o 3,8%), Niemczech (o 2,1%), Wielkiej Brytanii (o 1,9%) i we Francji (o 0,2%). Spadek produkcji przemysłowej notowano w ośmiu krajach ugrupowania, w tym największy w Irlandii, Szwecji oraz na Malcie (w granicach 8,5%–3,9%).

²⁷ Dane wyrównane dniami roboczymi; brak danych za sierpień br. dla Austrii, Belgii oraz Cypru, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tych krajów.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych (HICP)²⁸ we wrześniu br. w Unii Europejskiej ogółem były wyższe niż przed rokiem o 0,4% (wobec spadku o 0,1% we wrześniu ub. roku). W największym stopniu w skali roku wzrosły ceny konsumpcyjne w Belgii (o 1,8%) oraz Estonii (o 1,7%). Relatywnie wysoki wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych obserwowano również w Austrii (o 1,1%), na Malcie (o 0,9%), w Szwecji (o 0,8%) oraz w Portugalii i na Węgrzech (po 0,7%). Spadek cen w skali roku notowano w dziesięciu krajach członkowskich, w tym najgłębszy w Bułgarii (o 1,1%), Chorwacji (o 0,7%) oraz na Słowacji (o 0,5%). W Polsce we wrześniu br. ceny uległy obniżeniu o 0,2% w skali roku (wobec spadku o 0,5% w sierpniu br. i o 0,7% przed rokiem).

W okresie styczeń–lipiec br. w większości krajów Unii Europejskiej notowano spadek wartości obrotów towarowych w handlu zagranicznym w skali roku. **Import** najbardziej obniżył się w Luksemburgu (o 8,1%), a także w Bułgarii (o 6,7%), na Łotwie (o 6,3%) oraz na Litwie (o 6,1%). Relatywnie głęboki spadek wartości towarów sprowadzanych z zagranicy obserwowano także w Belgii, Holandii, we Włoszech, w Irlandii, Danii oraz Portugalii (w granicach 5,8%–2,3%). Wzrost importu wystąpił w jedenastu krajach ugrupowania, w tym największy na Cyprze (o 16,0%), Malcie (o 10,0%) oraz w Rumunii (o 5,7%). Po stronie **eksportu** najgłębszy spadek w analizowanym okresie notowano na Cyprze (o 15,6%) oraz w Wielkiej Brytanii (o 11,8%). Relatywnie duży spadek wartości towarów wysyłanych za granicę charakteryzował także Grecję, Finlandię, Łotwę, Holandię, Litwę oraz Belgię (w przedziale od 7,1% do 3,1%). Wzrost po stronie eksportu wystąpił w dziesięciu krajach członkowskich UE – największy na Malcie (o 23,3%), w Czechach (o 4,3%) oraz Chorwacji (o 3,0%). Najwyższe dodatnie saldo obrotów towarowych

²⁸ Brak danych dla Wielkiej Brytanii, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tego kraju.

w okresie styczeń–lipiec br. odnotowano w Niemczech (152,4 mld EUR wobec 50,4 mld EUR przed rokiem), gdzie w skali roku eksport zmniejszył się o 0,3%, a import o 0,8%. Wysokim dodatnim bilansem handlu zagranicznego charakteryzowały się ponadto Holandia (33,5 mld EUR), Włochy (31,1 mld EUR) i Irlandia (27,4 mld EUR). Największy deficyt wymiany handlowej, głębszy niż przed rokiem, notowano w Wielkiej Brytanii (minus 121,3 mld EUR wobec minus 89,9 mld EUR w analogicznym okresie ub. roku). Relatywnie duże ujemne saldo obserwowano także we Francji (minus 36,1 mld EUR), w Grecji (minus 11,0 mld EUR) i Hiszpanii (minus 8,9 mld EUR), przy czym poprawę w skali roku odnotowano jedynie w ostatnim z wymienionych krajów. W Polsce, przy wzroście eksportu o 1,1% oraz spadku importu o 1,6%, notowano poprawę bilansu wymiany handlowej z 1,7 mld EUR przed rokiem do 4,5 mld EUR w okresie styczeń–lipiec br.

We wrześniu br. **ceny większości podstawowych surowców** na rynkach światowych były niższe niż przed miesiącem, natomiast w skali roku notowano ich wzrost. Baryłka **ropy naftowej** (APSP²⁹) kosztowała 45,1 USD, tj. o 0,5% więcej niż przed miesiącem i o 2,7% mniej niż przed rokiem. Cena **gazu ziemnego** obniżyła się w skali miesiąca o 6,8% i wyniosła 4,0 USD za mln BTU³⁰ (o 39,0% mniej niż przed rokiem). Za tonę **węgla** płacono 78,1 USD, tj. o 8,2% więcej w skali miesiąca i o 33,2% więcej w skali roku. Spośród podstawowych metali³¹ we wrześniu br. w porównaniu z sierpniem br. tańsze były **rudy żelaza** (o 6,3%), **uran** (4,6%), **aluminium** (o 2,9%), **nikiel** (o 1,4%) i **miedź** (o 0,6%). Droższe były **ołów** (o 6,1%), **cyna** (o 5,8%) oraz **cynk** (o 0,6%). W skali roku obniżyły się ceny **uranu** (o 33,2%) oraz **miedzi** (o 9,5%). W porównaniu z wrześniem ub. roku zwiększyły się natomiast ceny **cynku** (o 33,3%), **cyny** (o 26,2%), **ołowiu** (o 15,6%), a także **niklu, rudy żelaza i aluminium** (w granicach 2,6%–0,2%). Na rynkach zbóż w skali roku obniżeniu uległy ceny **pszenicy** (o 24,8%) oraz **kukurydzy** (o 10,6%). Droższe niż we wrześniu ub. roku były natomiast **ryż** (o 7,0%) oraz **jęczmień** (o 2,0%). W skali miesiąca notowano spadki cen **ryżu** (o 7,3%), **pszenicy** (o 3,7%), **jęczmienia** (o 2,3%) oraz **kukurydzy** (o 1,2%). Za funt **bawełny** na rynkach światowych we wrześniu br. płacono 77,9 centów, tj. o 3,0% mniej niż w poprzednim miesiącu i o 13,3% więcej niż we wrześniu 2015 r.

²⁹ *Average Petroleum Spot Price* – przeciętna ważona liczona dla agregatu składającego się z następujących typów ropy naftowej: Brent, Dubai i West Texas Intermediate.

³⁰ BTU [British Thermal Unit]– brytyjska jednostka cieplna.

³¹ Miedź, aluminium, rudy żelaza, cyna, nikiel, cynk, ołów, uran.

Według danych Banku Światowego we wrześniu br. za uncję **złota** płacono 1326,6 USD, tj. o 1,0% mniej w skali miesiąca i o 17,9% więcej w skali roku. Uncja srebra **kosztowała** 19,4 USD, tj. o 1,2% mniej niż w sierpniu br. oraz o 31,2% więcej niż przed rokiem.

Ceny wybranych surowców na rynkach światowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014	2015	IX 2015	2016			
				VIII	IX		
	w USD				VIII 2016=100	w USD	IX 2015=100
Międzynarodowy Fundusz Walutowy – Primary Commodity Indices							
Ropa naftowa (APSP)							
[za baryłkę].....	96,2	50,8	46,3	44,8	100,5	45,1	97,3
Gaz ziemny [za mln BTU].....	10,5	7,3	6,5	4,3	93,2	4,0	61,0
Węgiel eksportowany							
z Australii [za tonę].....	75,1	61,6	58,7	72,2	108,2	78,1	133,2
Bawełna [w centach za funt]	83,1	70,4	68,7	80,3	97,0	77,9	113,3
Miedź [za tonę].....	6863,4	5510,5	5217,3	4751,7	99,4	4722,2	90,5
Aluminium [za tonę].....	1867,4	1664,7	1589,6	1639,3	97,1	1592,4	100,2
Rudy żelaza [za tonę].....	96,8	55,2	56,4	60,5	93,7	56,7	100,4
Cyna [za tonę].....	21898,9	16066,6	15453,3	18427,0	105,8	19499,5	126,2
Nikiel [za tonę].....	16893,4	11862,6	9937,5	10336,0	98,6	10191,8	102,6
Cynk [za tonę].....	2161,0	1931,7	1720,2	2279,1	100,6	2292,3	133,3
Ołów [za tonę].....	2095,5	1787,8	1684,3	1835,5	106,1	1947,6	115,6
Uran [za funt].....	33,5	36,8	36,9	25,9	95,4	24,7	66,8
Pszemica [za tonę].....	242,5	185,6	163,8	127,9	96,3	123,2	75,2
Kukurydza [za tonę].....	192,9	169,8	166,0	150,2	98,8	148,4	89,4
Ryż [za tonę].....	426,5	380,0	358,8	414,2	92,7	384,0	107,0
Jęczmień [za tonę].....	146,1	127,9	122,7	128,1	97,7	125,1	102,0
Bank Światowy – Commodity Price Data							
Złoto [za uncję].....	1265,6	1160,7	1124,8	1340,2	99,0	1326,6	117,9
Srebro [za uncję].....	19,1	15,7	14,8	19,6	98,8	19,4	131,2

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

		Wyszczególnienie												
		a – 2015						b – 2016						
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Przebieg zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw ¹ w tys. osób		a	5573	5573	5576	5575	5577	5578	5583	5588	5593	5608	5617	5626
		b	5703	5711	5727	5730	5734	5753	5762	5761	5771	5774	5771	5771
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób		a	1919	1919	1861	1782	1702	1622	1586	1564	1539	1517	1531	1563
		b	1648	1653	1601	1522	1457	1393	1362	1347	1324	1324	1324	1324
Stoпа bezrobocia (stan w końcu okresu) w %		a	11,9	11,9	11,5	11,1	10,7	10,2	10,0	9,9	9,7	9,6	9,6	9,7
		b	10,2	10,2	9,9	9,4	9,1	8,7	8,5	8,4	8,3	8,3	8,3	8,3
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ :														
w złotych		a	3942,78	3981,75	4214,14	4123,26	4002,16	4039,70	4095,26	4024,95	4059,19	4110,77	4164,01	4515,28
		b	4101,36	4137,55	4351,45	4313,57	4166,28	4252,19	4291,85	4212,56	4217,96	4217,96	4217,96	4217,96
poprzedni miesiąc= 100		a	90,0	101,0	105,8	97,8	97,1	100,9	101,4	98,3	100,9	101,3	101,3	108,4
		b	90,8	100,9	105,2	99,1	96,6	102,1	100,9	98,2	100,1	101,3	101,3	108,4
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	103,6	103,2	104,9	103,7	103,2	102,5	103,3	103,4	104,1	103,3	104,0	103,1
		b	104,0	103,9	103,3	104,6	104,1	105,3	104,8	104,7	103,9	104,7	104,7	103,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ - analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	105,2	105,0	106,6	104,9	104,1	103,4	104,1	104,1	105,2	104,2	104,7	103,8
		b	104,9	104,8	104,3	105,9	105,2	106,1	105,9	105,7	104,4	104,4	104,4	104,4
Przeciętne miesięczne emerytura i renta realna brutto: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych														
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	104,5	104,6	104,8	103,3	103,1	102,8	103,1	103,1	103,3	103,3	103,4	103,4
		b	103,8	103,7	102,3	102,4	102,3	102,2	102,2	102,4	102,1	102,1	102,1	102,1
rolników indywidualnych														
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	102,9	103,2	104,9	104,4	105,5	104,3	103,6	103,1	103,3	103,0	102,8	102,7
		b	103,1	103,1	100,6	100,3	99,3	100,0	100,7	101,0	100,7	100,7	100,7	100,7
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych:														
poprzedni miesiąc= 100		a	99,8	99,9	100,2	100,4	100,0	100,0	99,9	99,6	99,7	100,1	99,9	99,8
		b	99,5	99,9	100,1	100,3	100,1	100,2	99,7	99,8	100,0	100,1	99,9	99,8
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	98,6	98,4	98,5	98,9	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2	99,3	99,4	99,5
		b	99,1	99,2	99,1	98,9	99,1	99,2	99,1	99,2	99,5	99,5	99,5	99,5
grudzień poprzedniego roku=100		a	99,8	99,6	99,8	100,3	100,3	100,3	100,2	99,9	99,6	99,7	99,6	99,5
		b	99,5	99,4	99,5	99,8	99,9	100,1	99,8	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu:														
poprzedni miesiąc= 100		a	99,9	99,9	100,1	99,6	100,4	100,6	99,6	99,3	99,9	100,1	100,0	99,8
		b	99,5	99,6	99,7	100,3	101,2	100,2	99,9	99,6	100,3	100,1	100,0	99,8
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	97,2	97,2	97,5	97,3	97,9	98,6	98,2	97,3	97,2	97,7	98,2	99,2
		b	98,8	98,5	98,1	98,8	99,6	99,2	99,5	99,9	100,2	99,9	99,9	99,9
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej:														
poprzedni miesiąc= 100		a	99,9	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
		b	99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	99,9	99,9
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	99,5	99,6	99,7	99,7	99,7	99,6	99,6	98,2	97,2	97,7	98,2	99,2
		b	98,8	98,5	98,1	98,8	99,6	99,2	99,5	99,9	100,2	99,9	99,9	99,9
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	99,9	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
		b	99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	100,1	100,1	100,1	100,1	99,4	99,3	99,1
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		a	99,5	99,6	99,7	99,7	99,7	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6	99,3	99,1
		b	99,3	99,3	99,2	99,3	99,4	99,5	99,6	99,8	99,9	99,8	99,8	99,8

1 Dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju (dok.)

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wyszczególnienie													
a - 2015													
b - 2016													
Produkcja sprzedana przemysłu ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	96,8	101,4	113,4	92,0	98,6	104,6	98,7	92,9	115,1	101,9	97,4	96,4
	b	91,9	106,9	107,0	96,9	96,1	107,4	90,0	103,4	110,4			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,6	105,0	108,8	102,4	102,8	107,4	103,8	105,3	104,0	102,4	107,8	106,7
	b	101,3	106,8	100,7	106,0	103,2	106,0	96,6	107,5	103,2			
Produkcja budowlano-montażowa ¹ (ceny stałe ²):													
poprzedni miesiąc=100	a	34,8	116,7	128,2	108,7	106,4	112,5	103,4	99,2	111,6	104,2	96,6	127,7
	b	31,9	114,3	120,6	109,9	107,8	113,4	96,6	97,2	118,7			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,3	99,7	102,9	108,5	101,3	97,5	99,9	104,8	97,5	94,8	101,2	99,6
	b	91,4	89,5	84,2	85,1	86,3	87,0	81,2	79,5	84,7			
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	a	11748	21241	31703	42138	52548	63966	76852	88067	101331	116296	130032	147711
	b	12776	25059	37442	51158	62071	73773	85968	98250	112337			
Sprzedaż detaliczna towarów ¹ (ceny stałe ³):													
poprzedni miesiąc=100	a	78,0	98,4	117,1	97,4	100,5	101,0	102,2	98,2	99,9	104,7	94,1	122,0
	b	75,1	101,3	113,6	99,7	99,3	103,1	100,2	101,4	98,6			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,6	102,4	106,6	101,5	104,7	106,6	103,5	102,0	102,9	103,6	105,7	107,0
	b	103,2	106,2	103,0	105,5	104,3	106,5	104,4	107,8	106,3			
Wynik budżetu państwa – od początku roku (w mln zł)	a	-586,9	-11324,0	-16660,1	-16693,1	-19631,1	-26139,8	-26591,6	-25860,4	-31136,1	-34487,9	-36128,7	-42606,7
	b	1759,9	-3098,3	-9587,2	-11125,5	-13482,5	-18683,8	-14387,3	-14929,4	.			
Średnie kursy walut w zł – NBP:													
100 dolarów amerykańskich	a	367,39	367,66	381,38	373,47	365,20	371,03	377,34	376,85	375,13	378,07	395,71	394,17
	b	403,97	395,65	386,44	379,85	389,91	392,00	397,07	383,54	385,67			
100 euro	a	427,97	417,76	412,78	402,91	407,83	415,97	415,40	419,36	421,69	424,60	425,03	429,05
	b	439,35	439,60	429,34	430,68	440,76	440,19	439,66	430,03	432,50			
100 franków szwajcarskich	a	392,73	393,22	389,12	388,12	392,11	398,17	396,27	389,29	386,05	390,37	392,36	396,23
	b	401,76	398,95	393,11	393,89	398,74	403,74	404,65	395,49	395,86			
Handel zagraniczny ⁴ w mln zł:													
eksport	a	59078,5	59866,7	66087,0	60697,3	60056,4	63477,6	61858,2	56006,2	67099,8	69393,8	66998,7	60215,6
	b	60013,0	65520,3	68313,2	67820,4	65578,3	69112,8	61608,6	59646,9	.			
import	a	57030,8	57402,1	64269,2	61125,9	57414,1	62907,7	63813,0	56835,9	66435,3	67425,7	66370,0	59943,6
	b	57452,8	63433,7	66020,8	64360,8	61700,4	65360,6	60297,4	60494,0	.			
saldo	a	2047,7	2464,6	1817,8	-428,6	2642,3	569,9	-1954,8	-829,7	664,5	1968,1	628,7	272,0
	b	2560,2	2086,6	2292,4	3459,6	3877,9	3752,2	1311,2	-847,1	.			

1 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Średnie ceny bieżące z 2010 r. 3 Ceny bieżące z okresu poprzedzającego okres badany. 4 Od stycznia 2016 r. - dane wstępne.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

A. Unia Europejska

Wyszczególnienie	PKB		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^e		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych			Produkcja przemysłowa ^b			Produkcja w budownictwie ^b				
	2015	2016 ^c		I-VII 2016	I-VII 2015	VIII 2015	VII 2016	VIII 2016	IX 2015	VIII 2016	VIII 2015	VII 2016	VIII 2015	VII 2016	VIII 2015	VIII 2016	
		I kw.	II kw.														eksport
	zmiana w % w skali roku																
w %																	
UE-28	2,2	1,9	1,8	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	
Strefa euro - 19	2,0	1,7	1,6	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	
Austria	1,0	1,5	1,4	-0,3	-1,6	-1,5	6,1	6,2	0,6	1,1	3,1	3,1	-0,8	-1,3	0,1	·	
Belgia	1,4	1,4	1,4	-3,1	-5,8	11,3	8,3	8,2	2,0	1,8	1,5	5,5	5,5	1,2	10,6	·	
Bulgaria	3,6	3,4	3,6	-2,7	-6,7	-1,3	8,8	7,7	-1,0	-1,1	4,0	2,3	2,7	2,9	-11,7	-10,2	
Chorwacja	1,6	2,3	1,9	3,0	2,7	-4,3	13,0	12,9	-0,5	-0,7	2,0	1,2	2,5	-0,3 ^d	3,4 ^e	4,6 ^f	
Cypr	1,7	2,7	2,7	-15,6	16,0	-2,5	14,7	12,1	-1,9	-0,4	3,6	8,4	·	-3,8 ^d	4,6 ^e	10,9 ^f	
Czechy	4,5	3,0	2,6	4,3	1,1	11,8	4,8	3,9	0,3	0,6	7,3	-7,6	7,7	6,5	-12,6	-8,4	
Dania	1,0	0,2	0,3	-2,6	-2,7	5,8	6,2	6,2	0,3	0,0	2,8	7,1	0,1	4,5	8,0	·	
Estonia	1,4	1,5	0,6	-1,0	2,1	-1,1	5,3	6,8	-0,3	1,1	-3,0	2,2	1,0	-6,0 ^d	3,4 ^e	4,2 ^f	
Finlandia	0,2	1,2	0,4	-5,6	-1,0	0,3	9,4	8,9	-0,7	0,5	-1,6	5,3	-2,8	7,3	5,4	·	
Francja	1,3	1,4	1,3	-1,9	-0,8	-36,1	10,6	10,3	0,1	0,4	0,5	2,7	-0,3	0,2	-7,2	1,8	2,0
Grecja	-0,2	-1,0	-0,9	-7,1	-0,4	-11,0	24,6	23,2	-0,8	0,4	-0,1	4,4	4,7	-0,4	6,3 ^d	-9,6 ^e	9,7 ^f
Hiszpania	3,2	3,4	3,2	0,8	-1,8	-8,9	21,6	19,6	-1,1	-0,3	0,0	2,2	-0,9	3,8	-2,6	15,9	-4,3
Holandia	2,0	1,1	1,7	-3,5	-5,2	33,5	6,8	6,0	0,3	0,1	-7,8	-0,2	4,7	9,1	9,2	13,6	
Irlandia	26,3	4,0	4,3	1,5	-3,3	27,4	9,1	8,3	-0,1	-0,4	36,5	5,1	-8,5	10,2 ^d	12,7 ^e	17,8 ^f	
Litwa	1,8	2,5	2,1	-3,3	-6,1	-1,3	9,0	8,8	-0,8	0,6	5,5	-0,6	-1,2	7,0 ^d	-17,4 ^e	-14,0 ^f	
Luksemburg	3,5	3,0	4,4	-0,1	-8,1	-2,3	6,5	6,2	-0,2	0,3	4,1	2,5	-0,1	-16,4	1,7	·	
Łotwa	2,7	1,2	0,8	-4,0	-6,3	-1,1	10,0	9,5	-0,4	-0,1	4,0	2,6	-0,6	-3,4 ^d	-19,0 ^e	-0,4 ^f	
Malta	6,2	4,9	3,1	23,3	10,0	-1,9	5,2	4,9	1,6	1,0	8,1	-5,6	-3,9	19,3 ^d	-6,7 ^e	-0,4 ^f	
Niemcy	1,7	1,8	1,7	-0,3	-0,8	152,4	4,5	4,2	-0,1	0,3	3,0	-1,7	2,1	-1,3	2,1	0,0	
Polska	3,9 ^g	2,6	3,1	1,1	-1,6	4,5	7,4	6,0	-0,7	-0,5	2,9	1,0	5,2	2,1	-15,2	-21,7	
Portugalia	1,6	0,9	0,9	-2,0	-2,3	-5,6	12,3	10,9	11,0	0,7	0,1	-1,5	1,7	-1,0	-3,4	-3,6	
Rumunia	3,7	4,2	5,9	2,8	5,7	-5,1	6,8	6,1	-1,5	0,3	3,1	1,1	2,7	10,2	0,2	-5,8	
Słowacja	3,8	3,7 ^g	3,7 ^g	1,0	1,1	1,4	11,4	9,6	-0,5	-0,8	-0,5	-14,0	17,5	10,1	-23,3	-9,7	
Słowenia	2,3	2,1	1,9	2,6	1,1	1,5	9,1	7,8	-1,0	-0,2	5,6	7,0	5,9	-13,8	-14,7	-14,5	
Szwecja	4,1	4,2	3,4	-1,7	0,7	0,5	6,9	7,0	0,9	1,2	5,9	2,1	-6,2	12,1	17,5	12,0	
Węgry	3,1	0,9	1,8	2,4	0,4	4,6	6,6	5,1	-0,1	0,7	6,6	-0,1	3,5	-7,0	-17,6	-9,1	
Wielka Brytania	2,2	1,9	2,1	-11,8	0,9	-121,3	5,3	4,9	-0,1	0,6	2,1	2,3	1,9	0,2	-8,9	-2,5	
Włochy	0,7	0,9	0,7	-1,2	-3,7	31,1	11,5	11,4	0,2	-0,1	1,5	-0,3	4,1	-4,0	-1,3	4,2	

^a Dane wyrównane sezonowo. ^b Dane wyrównane dniami roboczymi. ^c Dane wyrównane sezonowo oraz dniami roboczymi. ^d II kw. 2015 r. ^e I kw. 2016 r. ^f II kw. 2016 r. ^g Dane na podstawie zweryfikowanego szacunku PKB z dnia 19.10.2016 r.

B. OECD i wybrane kraje świata

Wyszczególnienie	PKB ^{ab}		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^d		Wskaźnik cen konsumpcyjnych (CPI)		Produkcja przemysłowa ^e			Produkcja w budownictwie ^e									
	2015	2016		I-VII 2016	I-VII 2015	VIII 2015	VII 2016	VIII 2015	IX 2015	2016	VIII 2015	VII 2016	VIII 2015	VII 2016	VIII 2016						
		I kw.	II kw.													eksport	import	saldo	2016	2016	2016
	zmiana w % w skali roku																				
OECD	2,2 ^c	1,7 ^c	1,6 ^c	-3,7	-4,5	-254,3	-318,2	6,7	6,3	6,3	0,4	0,9	·	1,5	-0,4	·	5,8	0,6	·		
w tym:																					
Australia	2,5	3,0	3,3	-9,9	-9,1	-6,5	-6,1	6,1	5,7	5,6	1,5 ^d	1,3 ^e	1,0 ^f	0,2 ^d	4,5 ^e	3,8 ^f	-0,5 ^d	3,4 ^e	1,4 ^f	·	
Chile	2,1 ^c	1,9 ^c	1,3 ^c	-9,1	-8,6	2,3	2,7	6,2	6,6	·	4,6	3,4	3,1	-1,2	-1,3	-0,7	11,6	-48,0	-31,2	·	
Islandia	4,0	4,9	3,2	-11,0	8,1	-0,7	-0,2	3,9	2,9	2,9	1,9	0,9	1,8	3,2	·	·	13,3	·	·	·	
Izrael	2,5	2,0	3,0	-5,8	3,7	-7,5	-4,3	5,3	4,7	4,6	-0,5	-0,7	-0,4	2,4	1,7	·	1,2 ^d	1,7 ^e	-0,6 ^f	·	
Japonia	0,5 ^c	0,1 ^c	0,8 ^c	-1,3	-10,5	18,1	-18,0	3,4	3,0	3,1	0,0	-0,5	·	0,0	-1,5	·	1,7	2,7	1,9	·	
Kanada	1,1	1,2	0,9	-9,0	-7,0	-11,1	-6,4	7,0	6,9	7,0	1,0	1,1	·	1,3	0,5	·	-4,4	-3,4	·	·	
Korea Południowa	2,6	2,8	3,2	-10,3	-12,8	56,1	55,2	3,6	3,6	3,8	0,6	0,4	1,2	1,3	3,2	-1,1	3,3	19,9	23,1	·	
Meksyk	2,5	2,5	1,5	-5,6	-4,2	-10,2	-7,3	4,4	3,8	3,8	2,5	2,7	3,0	·	·	·	2,9	-0,6	-1,3	·	
Norwegia	1,6	1,4	1,3	-21,6	-10,1	8,2	17,2	4,5	5,0	·	2,1	4,0	3,6	3,9	0,6	-6,5	0,9 ^d	5,5 ^e	2,1 ^f	·	
Nowa Zelandia	2,5	3,0	3,6	-5,2	-6,9	-0,8	-1,2	5,5 ^d	5,2 ^e	5,1 ^f	0,4 ^g	0,4 ^f	0,2 ^h	1,1 ^d	1,3 ^e	1,2 ^f	2,4 ^d	6,2 ^e	10,8 ^f	·	
Stany Zjednoczone	2,6	1,6	1,3	-6,2	-5,1	-424,1	-436,1	5,1	4,9	4,9	0,0	1,1	1,5	0,4	-0,6	-1,1	16,7	3,2	1,8	·	
Szwajcaria	0,8	1,2	1,7	0,6	0,8	21,8	21,8	4,2 ^d	5,1 ^e	4,3 ^f	-1,4	-0,1	-0,2	-2,1 ^d	1,3 ^e	-1,2 ^f	-2,7 ^d	-0,3 ^e	-0,5 ^f	·	
Turcja	4,0 ^c	4,3 ^c	3,1 ^c	-3,7	-8,4	-31,6	-39,0	10,2 ^d	10,0 ^e	10,4 ^f	7,9	8,0	7,3	7,5	-7,5	·	2,0	·	·	·	
Białoruś	-3,9 ^c	-3,7	-1,4	-18,7	-14,3	-2,0	·	1,0 ^f	1,0 ^f	1,0 ^f	11,9	11,8	11,1	·	·	·	·	·	·	·	·
Brazylia	-3,8	·	·	-5,9	-27,2	28,3	5,0	7,4	·	·	9,5	9,0	·	-9,0	-4,1	-7,6	-15,5	-8,3	-11,1	·	
Chiny	6,9 ^c	6,7 ^c	6,7 ^c	-7,2	-10,6	363,6	354,7	·	·	·	1,6	1,3	1,9	·	·	·	·	·	·	·	·
Indie	7,2 ^c	7,9 ^c	7,1 ^c	-4,5	-14,1	-47,7	-73,3	·	·	·	5,1	5,3	·	6,1	-2,5	-0,7	·	·	·	·	·
Południowa Afryka	1,3	-0,6	0,7	-12,7	-18,4	0,8	-2,5	24,9 ^d	26,2 ^e	26,4 ^f	4,5	6,3	6,5	·	·	·	16,5	-14,6	·	·	
Rosja	-3,7	-1,2	·	-27,8	-7,7	43,5	94,3	5,7 ^d	5,4 ^e	5,8 ^f	15,7	6,9	6,4	-3,7	0,0	0,8	-5,4 ^d	-29,5 ^e	6,2 ^f	·	
Ukraina ^k	-9,9	0,1	1,4	-10,5	-4,0	-0,9	0,5	10,0 ^f	10,3 ^e	·	51,9	8,4	7,9	-4,8	-0,2	3,4	-8,2	12,9	12,0	·	

a Dane wyrównane sezonowo. b Dane na podstawie SNA 2008. c Dane na podstawie SNA 1993. d II kw. 2015 r. e I kw. 2016 r. f III kw. 2015 r. g III kw. 2016 r. h III kw. 2016 r. i Rejestrowana stopa bezrobocia.

k Dane nie obejmują czasowo okupowanego terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. 1 I kw. 2015 r.

Uwaga do części B: przeliczeń danych dotyczących handlu zagranicznego w oparciu o dane zawarte w bazie OECD dokonano w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Źródło: EUROSTAT, OECD, BELSTAT, UKRSTAT, CISSTAT, GUS — dane pobrano w dn. 21.10.2016 r.